

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Kateřina Flegrová

Kárné řízení jako záruka soudcovské nezávislosti

Diplomová práce

Olomouc 2017

Tímto prohlašuji, že jsem seminární práci na téma „Kárné řízení jako záruka soudcovské nezávislosti“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 27. 3. 2017

Kateřina Flegrová

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Maximu Tomoszkovi, Ph.D., za trpělivost a cenné rady, které mi v průběhu psaní této práce poskytl. Také bych chtěla poděkovat soudcům Nejvyššího správního soudu, kteří mi během mé stáže tam, poskytli užitečné rady a připomínky týkající se mé diplomové práce.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1 Nezávislost soudní moci	11
1.1 Nezávislost soudnictví.....	12
1.2 Odpovědnost soudce	13
1.3 Zajištění soudcovské nezávislosti	14
1.3.1 Osobnost a výběr soudce	14
1.3.2 Ustanovení do funkce, neodvolatelnost.....	16
1.3.3 Přidělování soudce, nepřeložitelnost	16
1.3.4 Inkompatibilita funkcí	17
1.3.5 Imunita.....	17
1.3.6 Některé další prvky posílení nezávislosti	17
2 Kárná odpovědnost	19
2.1 Kárné provinění.....	20
2.1.1 Svědomitost při výkonu funkce	20
2.1.2 Soukromý život soudce	21
2.1.3 Zavinění.....	23
3 Etika jako součást kárné odpovědnosti soudce	24
3.1 Morálka a Etika	24
3.2 Profesionální etika.....	25
3.2.1 Soudcovská etika	25
3.3 Kodifikace etických principů	26
3.3.1 Zásady etického chování právníků	27
3.3.2 Sedmibodový etický kodex Soudcovské unie	27
3.3.3 Zásady chování soudce	28
3.4 Právní úprava etických principů.....	30
4 Zahájení kárného řízení	32
4.1 Vývoj kárného řízení.....	33
4.2 Návrh na zahájení kárného řízení.....	35
4.3 Výtka	35
4.4 Kárná žaloba.....	37
4.5 Lhůta k zahájení řízení	38

5	Institucionální zajištění kárného řízení	40
5.2	Nezávislost kárného soudu.....	40
5.2.1	Nejvyšší správní soud = kárný soud?	41
5.2.2	Kárný senát.....	41
5.3	Kárná opatření.....	43
5.3.1	Odvolání z funkce.....	44
5.3.2	Upuštění od uložení kárného opatření	45
5.3.3	Zproštění obvinění.....	45
5.4	Nemožnost odvolání proti rozhodnutí.....	45
6	Rozhodování kárného soudu	49
6.1	Statistický přehled	49
6.2	Vybraná rozhodnutí kárného soudu	53
6.2.1	Kárné provinění proti odbornosti postupu soudce – nečinnost	54
6.2.2	Kárné provinění proti etice soudce	57
6.2.2.2	Svoboda projevu soudce – Dehonestace politiků	59
6.2.2.3	Svoboda projevu soudce - Publikační činnost.....	60
6.2.2.4	Snaha o zneužití vlivu soudce na rozhodnutí kolegy soudce	63
6.2.2.5	Snaha o zneužití vlivu soudce na rozhodnutí kolegy státního zástupce	64
6.2.3	Vadné rozhodnutí není kárným proviněním.....	64
6.3	Dílčí závěr	66
	Závěr	69
	Bibliografie	73
	Abstrakt.....	83
	Abstract	83
	Klíčová slova	84
	Key words.....	84

Seznam použitých zkratk

Ústava	Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
Listina	Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod
Úmluva	Evropská úmluva o ochraně lidských práv ve znění Protokolů č. 11 a 14 s Protokoly č. 1, 4, 6, 7, 12 a 13
Zákon o soudech a soudcích	Zákon č. 6/2002 Sb., zákon o soudech, soudcích, přisedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů
SŘ	Zákon č. 500/2004 Sb., soudní řád
SŘS	Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
ONV	Okresní národní výbor
PŠP	Právnícká škola pracujících
SUČR	Soudcovská unie České republiky
ESLP	Evropský soud pro lidská práva

Úvod

Hlava čtvrtá, články 81 a 82 Ústavy České republiky vyjadřuje ústavní princip nezávislosti soudní moci, stejně jako nezávislost soudce při výkonu své funkce. Kromě Ústavy vyjádření principu nestrannosti a nezávislosti soudce najdeme také v Listině základních práv a svobod v hlavě páté, v zákoně o soudech a soudcích č. 6/2002 Sb. a zákoně o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů č. 7/2002 Sb. Je nutné rozlišovat nezávislost soudů jako státních orgánů, která je popisována jako institucionální nezávislost na moci výkonné a zákonodárné, a jejímž cílem je zabránit koncentraci moci, jejímu zneužití a zásahům do řízení před soudem a do soudního rozhodování¹, od nezávislosti soudců. Tu Zoulík považuje za *funkční princip, aby soud vystupoval ve sporu jako neúčastněný třetí, který v sobě zahrnuje institucionální stránku, tj. požadavek nezávislosti soudní soustavy a nezávislosti každého soudu, tak i nezávislost každého jednotlivého soudce a dále pak požadavek nezávislosti činnosti soudu a nezávislosti soudního rozhodnutí jako výsledku*.² Mezi záruky soudcovské nezávislosti patří nepřeložitelnost a neodvolatelnost soudce, způsob ustanovování do funkce, způsob jeho jmenování, hmotné zabezpečení a zánik funkce soudce. Ochrana nezávislosti soudce musí být vyvažována také jeho odpovědností.³ Pro její zajištění zná právo řadu nástrojů, mezi které patří například mechanismus stížností, úprava střetu zájmů nad rámec úpravy podjatosti soudce a v neposlední řadě systém kárných řízení a odvolání soudce z funkce.⁴

Kárné řízení soudců má v českém právním řádu zásadní postavení. Jednak jde o represivní nástroj posilování soudní odpovědnosti a jednak, jak pronesl pan prof. Průcha, předseda senátu č. 16 (kárný senát ve věcech soudců) Nejvyššího správního soudu⁵, během odůvodňování rozhodnutí sp. zn. 16 Kss 4/2015, zajišťuje výchovnou funkci. Soudce zde byl kárně obviněn dle § 8 odst. 2 písm. g) zák. č. 7/2002 Sb. o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů (návrh podal předseda okresního soudu), § 79 odst. 1 a § 80 odst. 2 písm. b) zák. č. 6/2002 Sb. o soudech a soudcích, když svým chováním zavinil příčinu ke snížení důvěry v soudnictví tím, že způsobil průtahy v řízení. Předseda senátu výchovnou funkci vyzdvihoval především proto, že kárně obviněný byl sice uznán vinným, ale od trestu 15 % snížení platu po dobu 4 měsíců, který navrhoval předseda soudu jako navrhovatel, bylo

¹ náleží Ústavního soudu ze dne 28. dubna 2005, sp. zn. Pl. ÚS 60/04 (č. 264/2005 Sb., č. 96/2005 Sb. ÚS, sv. 37)

² ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995, XI, s. 81.

³ viz např. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 6. června 2016, sp. zn. 11 Kss 6/2015 s. 16

⁴ ŠTIČKA, Michal. *Aplikace etických postupů v soudním systému ČR*. [online]. transint.xred.cz, [cit. 5. července 2016]. Dostupné na <http://transint.xred.cz/doc/evs_justice.pdf>.

⁵ Senát č. 16 – Kárný senát ve věcech soudců. [online]. nssoud.cz, 2. června 2016 [cit. 4. července 2016]. Dostupné na <http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=769&menu=292>.

upuštěno. Důvodem pro upuštění od kárného potrestání byla osobnost soudce, dosavadní výkon praxe, postoj ke kárnému obvinění a celkově jeho sebereflexe.⁶

Institut kárného řízení byl u nás v podobě, jak ho známe dnes, zaveden v roce 2002 zákony č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích a č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, přičemž v prvním stupni měly pravomoc rozhodovat Vrchní soudy a odvolání proti jejich rozhodnutí rozhodoval Nejvyšší soud.⁷ Novelou zákona č. 7/2002 Sb., z roku 2008 byl ustanoven jako kárný soud Nejvyšší správní soud, a to jako jediná instance pro řízení ve věcech soudců, státních zástupců a exekutorů.⁸

Ještě z Ústavy z roku 1920, hlavy IV. se dozvíme, že zdrojem moci soudní je lid. Ústava 1948 si tuto ideu zachovala, pustila se ale do mnohem důslednějšího výkladu, když v § 140 ukotvila ústavní zásadu senátního rozhodování. Součástí senátů podle jejího znění měli být soudci z lidu. Na ústavní zákon navazoval zákon č. 319/1948 Sb., o zlidovění soudnictví. Idea socialistického práva šla ve svých snahách přizpůsobit právo politickým účelům mnohem dál, když na přelomu padesátých a šedesátých let vešly v účinnost zákony⁹, které dále posilovaly laický prvek v rozhodování tím, že zavedly nový systém volby, ustavování a odvolávání soudců. Ty v prvopočátcích volil na 3 roky okresní národní výbor (dále jen „ONV“), funkční období se postupně prodlužovalo. Samozřejmostí se stala zásada, že „kdo volí, odvolává“ a ONV měl pravomoc soudce z funkce odvolat pro „narušení nezávislosti soudců“, kterou mohlo být buď porušení soudcovské povinnosti, nebo ztráta důvěry pracujících. Nezávislost soudce slovy Klementa Gottwalda spočívala v tom, že: „*Soudce musí soudit podle zákona s přihlédnutím k mínění lidu a stanovisku vlády.*“¹⁰ Dalším krokem v podřízení soudnictví socialistickému režimu, bylo zřízení tzv. Právnícké školy pracujících ministerstvem spravedlnosti (tzv. PŠP). Po únorovém převratu v roce 1948 nahradili absolventi PŠP asi dva tisíce původních soudců, kteří byli ze své funkce vyloučeni pro „nepřátelskost a politickou nespolehlivost“.¹¹ Od roku 1957 byli soudci do svých funkcí voleni (soudci okresních soudů občany a soudci krajských soudů krajskými národními výbory). Od té doby byla justice plně

⁶ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 11. února 2016, sp. zn. 16 Kss 4/2015

⁷ § 3 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a exekutorů

⁸ § 3 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a exekutorů

⁹ zákon č. 36/1957 Sb. o volbách soudců a soudců z lidu, č. 38/1961 Sb. o místních lidových soudech, č. 62/1961 Sb. o organizaci soudů, č. 19/1970 Sb. o organizaci soudů a volbách soudců, č. 35/1970 Sb. o volbách soudců z lidu

¹⁰ KÜHN, Zdeněk. *Socialistická justice*. In BOBEK, Michal, MOLEK, P., ŠIMÍČEK, V. (eds.). *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví*. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita: Brno, 2009, s. 829.

¹¹ KÜHN, Zdeněk. *Socialistická justice*. In BOBEK, Michal, MOLEK, P., ŠIMÍČEK, V. (eds.). *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví*. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita: Brno, 2009, s. 825.

závislá na politickém režimu a kontrolu výkonu soudcovské moci měl ve svých rukou lid a Komunistická strana. Čl. 102 odst. 2 Ústavy z roku 1960 výslovně stanovil povinnost soudce „poddávat se svým voličům nebo zastupitelskému sboru, který je zvolil“.

Samotná kontrola odpovědnosti soudce byla formálně zakotvena v zákonech č. 37/1957 Sb., o kárné odpovědnosti soudců lidových a krajských soudů, č. 67/1950 Sb., o platových a pracovních poměrech soudců, prokurátorů a soudcovských čekatelů, č. 142/1961 Sb., o kárné odpovědnosti soudců z povolání. Odpolitizaci a demokratizaci soudní moci přinesl až zákon č. 412/1991 Sb., o kárné odpovědnosti soudců. Kárnými soudy dle výše uvedeného zákona byly krajské soudy pro soudce okresních soudů a vyšší vojenské soudy pro soudce vojenských obvodových soudů, vrchní soudy pro soudce krajských soudů v jejich obvodu a příslušného vrchního soudu, nejvyšší soud pro soudce vyšších vojenských soudů a nejvyššího soudu.¹²

Dnes už není nestrannost a nezávislost soudce definovaná s ohledem na politickou ideologii, soudce není svázán pokyny vlády ani lidu. Jeho jediným vodítkem k rozhodování je zákon. Soudce je dnes nezávislý ve svém rozhodování, to také znamená, že má mnohem větší odpovědnost, která musí být schopná podléhat přímo úměrně důkladné kontrole. Kárné řízení nepředstavuje možnou kontrolu věcné správnosti postupu soudce při rozhodování, k tomu slouží institut odvolání proti rozhodnutí. Možnost zahájení kárného řízení je spíše jakousi ochranou soudcovského sboru před sebou samými.¹³ Sama moc soudní se chrání před jednotlivými soudci, kteří se dopustí zaviněného porušení povinnosti, chování nebo jednání, jež narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudců.¹⁴ Dalo by se říct, že jde o zabezpečení, že funkci soudce nebude vykonávat osoba, která nedbá o celkový stav justice.

Cílem této práce není snaha shrnout dosavadní poznatky o kárném řízení, nýbrž dojít k odpovědi o jeho primárním smyslu, významu, a zda je v praxi naplňován. Jaký je důvod, proč byl tento institut u nás nastaven právě takovýmto způsobem a proč jej bylo nutné v roce 2008 změnit. Zda mají kárná provinění souvislost s etickými pravidly chování soudců a jak moc jsou tato pravidla promítnuta do právního řádu.

Další otázkou bude, zda jsou právní normy upravující podmínky kárného řízení, způsobilé zajistit jednak účinnou ochranu soudní moci před zásahy moci zákonodárné a výkonné a jednak zajistit jakousi samoregulaci samotné moci soudní při rozhodování. Tedy jestli je díky těmto pravidlům opravdu zajišťována nezávislost a nestrannost soudce při jeho

¹² § 5 odst. 2 zák. č. 412/1991 Sb., o kárné odpovědnosti soudců

¹³ rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 5. listopadu 2008, sp.zn. 1 Skno 13/2008

¹⁴ § 87 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb. o soudech a soudcích

rozhodování, a zároveň jestli je tato nezávislost vyvažována natolik, že soudce rozhoduje nezaujatě, spravedlivě, obhajuje dobrou pověst soudnictví, veřejné mínění, důvěru v soudy a důstojnost soudcovské funkce.

Jednotlivé kapitoly jsou poskládány tak, aby odpovídaly na otázky co je to soudcovská nezávislost a jak ji lze ochránit. Jakou roli v ochraně nezávislosti hraje kárné řízení a zda na kolik je efektivní. První kapitola se věnuje tomu, co je vlastně soudcovská nezávislost, proč je důležitá a jakými mechanismy jí lze dosáhnout, případně ji ochránit. A zároveň zda a jak je soudcovská nezávislost spojená s odpovědností. Druhá kapitola navazuje a rozvádí odpovědnost soudce. Poskytuje odpověď na otázku, komu je soudce v případě porušení svých povinností odpovědný, jaké jsou vůbec jeho povinnosti a jaký může být následek jejich porušení. Další kapitola rozvádí odpovědnost soudce o etická pravidla a odpovídá na to, jak vlastně etika se soudcovskou nezávislostí souvisí a jaká mají etická pravidla praktické dopady. Čtvrtá kapitola je věnována postavení kárného řízení ve světle nezávislosti soudce a jak do ní zasahuje, jak ji chrání. Tu rozvíjí kapitola následující a odpovídá na otázky „jak“ a „pod jakou sankcí“ může být soudce odpovědný. Poslední kapitola je již ryze praktická, shrnuje data týkající se kárných řízení a analyzuje vybrané příklady, na kterých je demonstrována úloha kárných řízení.

Výsledkem by mělo být zhodnocení efektivity kárných řízení soudců, s ohledem na zamýšlený účel, do jaké míry, je naplňován úmysl zákonodárce, případně zda by bylo možné jej docílit jinak, lépe. Tedy zda kárné řízení splňuje požadavky kladené na něj Ústavou. Musí totiž systémově odpovídat jak nezávislosti soudů a soudců, ale také v individuální rovině musí být právo na spravedlivý, zaručen přímo kárně obviněným soudcům.¹⁵

Odpovědi na tyto otázky budu hledat především v důvodových zprávách a komentářích k zákonům týkající se kárného řízení soudců, odborných člancích, a v neposlední řadě v judikatuře Nejvyššího správního soudu, který má pravomoc o kárných proviněních rozhodovat. Zajímá mě budou důvody návrhů na kárná řízení a nakonec jejich rozhodnutí, zda a v jaké míře jsou kárně obvinění soudci uznáváni vinnými a ve kterých případech jsou následně uložena kárná opatření. Dále mě bude zajímat, jaká to jsou a zda jsou nakonec schopny naplnit svůj účel. Celou věc bych ráda probrala také s odbornou veřejností, která má vztah k justici, soudci samotnými, kterých se kárná řízení týkají a také zástupci kárných senátů, čímž bych do práce vnesla osobní náhled dotčených osob.

¹⁵ náleží Ústavního soudu ČR ze dne 29. září 2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09

1 Nezávislost soudní moci

*Pouze nezávislý soudce je totiž schopen ubránit jednotlivce proti nepoměrně silnějšímu státu, který má aparáty specializovaných odborníků a technické vybavení. Nezávislý soudce je základní kamen demokracie a právního státu.*¹⁶

*Soudcovská nezávislost není účelem sama o sobě, je pouze prostředkem k dosažení vyššího cíle, kterým je stát blížící se co nejvíce ideji spravedlnosti. Funkce soudů není společensky důležitá a prestižní pouze z důvodu finančního ohodnocení soudců, ale zejména proto, že i obecné soudy jsou oprávněny a zavázány k ochraně hodnot ústavních, které jsou povinny za stát, leč někdy i proti samotnému státu, ve prospěch obyvatel České republiky hájit.*¹⁷

Nezávislost je specifický rys soudní moci a zároveň jeho nejdůležitější funkcí.¹⁸ Představuje znak spravedlivého soudnictví a musí být zaručená státem tak, aby bylo soudnictví jako spravedlivé vnímáno také veřejností.¹⁹

Toto jsou jen některé z mnoha definic a výkladů nezávislosti soudní moci. Obecně mají vždy společné to, že popisují soudní moc jako prostředek garance a ochrany základních práv a svobod. Efektivita ochrany je pak dána právě nezávislostí této moci. Předchozí citace v podstatě jen kopírují ustanovení čl. 4 Ústavy a dávají odpověď na otázku, proč je nezávislost a nestrannost soudnictví tolik důležitá. Mezi chráněná základní práva patří právo na spravedlivý proces, vyjádřený v čl. 38 odst. 2 Listiny,²⁰ a právě ten zaručuje každému ochranu jeho práv nezávislým a nestranným soudem či jiným orgánem.

Nezávislost nejen soudní moci, ale také dalších státních mocí je v zásadě dána a zaručena čl. 2 Ústavy. Zaručuje oddělenou tripartici a horizontální dělbu mocí na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní. Fungují na principu vzájemného systému brzd a rovnovah a navzájem jedna druhou vyvažují a kontrolují.²¹ Nezávislost chrání jednak jednotlivé složky státní moci před libovůlí a zneužitím pravomocí, a zároveň také zaručuje svobodu a ochranu jednotlivcům.²²

Vrátíme-li se na úplný začátek Ústavy k článku prvnímu, zde stát sám sobě ukládá povinnost chránit své občany. Zaručuje jim interpretaci, aplikaci a vynucování práva pouze

¹⁶ POVOLNÝ, David. *Nezávislý soudce je základem demokratického státu* [online]. online.muni.cz, 16. srpna 2012 [cit. 23. února 2017]. Dostupné na <<https://www.online.muni.cz/absolventi/3100-nezavisly-soudce-je-zakladem-democratickeho-statu>>.

¹⁷ náleží Ústavního soudu ze dne 15. května 2012, sp.zn. Pl. ÚS 23/09, bod 55

¹⁸ náleží Ústavního soudu ze dne 18. června 2002 sp.zn. Pl. ÚS 7/02

¹⁹ MOLITERNO, James, HARRIS, George. *Global Issues of Legal Ethics*. Thomson/West, 2007. s. 170.

²⁰ právo obrátit se na soud, který má věc projednat veřejně, bez zbytečných průtahů a v přítomnosti navrhovatele

²¹ SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Nakladatelství C. H. Beck, 2016, s. 842.

²² náleží Ústavního soudu ze dne 18. června 2002, sp. zn. Pl. ÚS 7/02

v demokratické podobě.²³ Tuto působnost propůjčuje v čl. 81 a čl. 82 právě nezávislým soudům, potažmo soudcům, kteří právě zajišťují konkrétní výkon spravedlnosti, ochraňují základní práva.²⁴ Tyto dva články, uvozující hlavu čtvrtou Ústavy spolu velmi úzce souvisí, je v nich kladen důraz především na nezávislost a nestrannost, která je vyjádřena tak, že soud může být zřízen pouze zákonem (v čemž lze spatřit rovnováhu s mocí zákonodárnou), nepodléhá omezením výkonné moci. Nezávislost soudce spočívá také v tom, že může *opřít svá rozhodnutí o svůj vlastní svobodný názor na fakta a na jejich právní stránku, aniž by měl jakýkoli závazek vůči stranám nebo veřejným orgánům a aniž by jeho rozhodnutí podléhalo přezkoumání jiným orgánem, který by nebyl stejně nezávislým v uvedeném smyslu.*²⁵

1.1 Nezávislost soudnictví

Zoulík uvádí, že nezávislá soudní moc se v podstatě skládá ze tří dílčích nezávislostí. Nezávislost samotné soudní moci na státním aparátu, nezávislost jednotlivých soudů na sobě samých, když si navzájem nezasahují do rozhodovací činnosti, snad kromě vázanosti rozhodnutím soudu vyšší instance (např. § 226 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád) a v neposlední řadě nezávislost soudců.²⁶ Jde o vzájemně podmíněné pojmy, přičemž soudcovská nezávislost je jedním z prostředků, které zaručují nezávislost soudnictví. Pouze soudce, který je nezávislý ve svém rozhodování, může zajistit institucionální nezávislost soudů a soudnictví.²⁷ Tyto jednotlivé složky od sebe nelze navzájem rozdělit, neboť nejde o pouhá formální pravidla, naopak až jako celek vytváří právní a funkční principy demokratického státu.²⁸

Sám soudce je nezávislý ve smyslu čl. 95 Ústavy tak, že je v rozhodování vázán pouze zákonem a mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu. Praktické projevy této nezávislosti spočívají v tom, že s textem zákona pracuje a závazně jej vykládá, přičemž limitem je povinnost respektovat slova zákona, a to i přesto, že má při jejich výkladu soudce pochybnosti o jejich správnosti.²⁹ Nelze opomenout jistou metodologii výkladu spočívající v ústavně-konformní interpretaci, případně eurokonformním výkladu, jejichž smyslem je zamezit svévolnému rozhodování bez objektivních limitů, transparentnosti a jisté

²³ SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Nakladatelství C. H. Beck, 2016, s. 10.

²⁴ ŠKOP, Martin. *Vázanost soudců a nezávislost justice*. In BERÁNEK, Stanislav (vedoucí projektu). *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha, 2010, s. 203.

²⁵ usnesení Ústavního soudu ze dne 20. února 2001, sp. zn. Pl. ÚS 41/2000 (č. 7/2001 Sb. ÚS, sv. 21)

²⁶ ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995, XI, s. 82.

²⁷ SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Nakladatelství C. H. Beck, 2016, s. 842.

²⁸ ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995, XI, s. 82.

²⁹ ŠKOP, Martin. *Vázanost soudců a nezávislost justice*. In BERÁNEK, Stanislav (vedoucí projektu). *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha, 2010, s. 203-204.

předvídatelnosti rozhodnutí soudce.³⁰ Dále samozřejmě faktický stav věci, kterou hodnotí. Článek 95 by měl soudce osvobodit i od politických a ideologických tlaků, společenských konvencí a poskytovat možnost v extrémních situacích následovat spíše spravedlnost než pozitivní právo.³¹

Pokud by se zdálo, že soudce nemůže využít zdravý rozum při výkladu zákona, pokud je přesvědčen, že jde o právní normu rozpornou s ústavním pořádkem, není tomu tak. Právo přerušit řízení a předložit tuto věc Ústavnímu soudu mu poskytuje hned druhý odstavec čl. 95 Ústavy.

Jednotlivé ústavní principy jsou doplněny zákonnými předpisy, z nichž se nezávislosti a nestrannosti soudnictví dotýká zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. V § 79 a 80 konkretizuje principy nezávislosti a kromě jiného ukládá taky všem mimo soudnictví negativní povinnost nepůsobit na soudce a tuto jeho nezávislost a nestrannost ohrožovat.³²

1.2 Odpovědnost soudce

Výše je nezávislost a nestrannost soudce chápána jako spíše jako ochrana samotného soudce před zásahy do jeho rozhodování. Podle Kučerové je ale nezávislost soudce nejen jeho právo, ale zároveň také povinnost, a s tou musí být spojena odpovědnost za její nesplnění.

Tradičně je v právním systému kontinentální Evropy prosazován princip, že soudce není odpovědný ani za obsah ani za cestu, jakou dospěl ke svému rozhodnutí (kromě kontroly opravnými prostředky).³³

Je zřejmé, že soudce nemůže být nezávislý a nestranný do té míry, že bude rozhodovat podle vlastní libovůle. Při svém rozhodování musí vždy dbát na zachovávání základních lidských práv a svobod (např. právo zákonného soudce) a důstojnost člověka. Má odpovědnost k právu a justici jako takové, je vázán soudce zákonem a nese odpovědnost vůči každému jednotlivému účastníku řízení, že spor bude rozhodnut rychle, efektivně a spravedlivě, tj. v souladu s právem. Soudcovská nezávislost ani nemůže být bezmezná, pokud má soudnictví fungovat efektivně, neboť *přehnaný důraz na soudcovskou nezávislost naopak přispívá k uzavřenosti kariérní justice, soudnictví se stává jako celek méně odpovědné, do sebe zahleděné.*³⁴

³⁰ tamtéž, s. 207-214

³¹ viz. Radbruchova formule, tamtéž, s. 219-220

³² KOCOUREK, Jirí. *Zákon o soudech a soudcích: komentář*. Prahašed: C.H. Beck, 2015, xviii, s. 209.

³³ KUČEROVÁ, Pavla. Nezávislost a odpovědnost soudců. *Právní rozhledy*, 2011, č. 10, s. 356.

³⁴ KÜHN, Zdeněk. *Aplikace práva soudcem v éře středoevropského komunismu a transformace. Analýza příčin postkomunistické právní krize*. Praha: C. H. Beck, 2005, s. 120.

1.3 Zajištění soudcovské nezávislosti

Na soudcovskou nezávislost lze nahlížet ze dvou úhlů pohledů. Soudcovská nezávislost jako ochrana občanů, aby byli chráněni před zvlí soudce a byla dodržována určitá míra legitimního očekávání, co se týká rozhodování soudce. Na druhou stranu je možné ji vnímat ve světle ochrany samotného soudnictví, které je chráněno před zásahy zvenčí – snaha o politické ovlivňování rozhodování soudce, zásahy moci zákonodárné či výkonné. Jelikož je tedy soudcovská nezávislost předpokladem demokraticky fungujícího státu, je to také stát, který ji zajišťuje. K prosazování a zachovávání soudcovské nezávislosti slouží tzv. systém záruk, *souhrn právních prostředků působících ve směru prosazení, zajištění a respektování soudcovské nezávislosti vyjádřených v ústavě a v zákonech, jehož účelem je prioritně působit ve směru zabezpečení soudcovské nezávislosti a jehož vlastností bude vynutitelnost.*³⁵

Mimo mechanismy, jako je způsob ustavování soudce, postavení soudce po dobu jeho funkce, imunita pro výkon soudnictví, právní postih za zásah do soudcovské nezávislosti, kárná odpovědnost soudců, zákaz svépomoci a zvláštního soudnictví (s výjimkami stanovenými zákonem),³⁶ slouží k zajištění nezávislosti také záruky, směřující k posouzení osobnosti a ke správnému výběru soudce. Lze zde zařadit i procesní principy zajišťující veřejnost a ústnost jednání, přímost procesu, koncentraci řízení, úpravu vyloučení soudců, rovnost stran a vedle nich také hodnocení výkonu soudce, který by měl zjišťovat jeho osobní i odbornou připravenost. V neposlední řadě bývá jako další prvek posilující nezávislost soudnictví zmiňována také soudcovská samospráva.³⁷

1.3.1 Osobnost a výběr soudce

Jaký má být v praxi soudce, který rozhoduje nezávisle? Posuzuje a rozhoduje o životech jiných lidí, proto by měl on sám být nad věcí, měl by mít schopnost pochopit, rozkódovat a porozumět zájmům a argumentům stran. Neměl by soudit jen pro dobrý pocit nadřazenosti.³⁸ Osobnost soudce je velmi důležitá, od ní se odvíjí jeho následné chování. Bohužel však v České republice chybí jasně nastavená kritéria, která musí soudce splňovat, aby mohl být jmenován do funkce. To ostatně vytykala současná legislativě i skupina pro boj proti korupci při Radě Evropy GRECO z 2. listopadu 2016.³⁹ V bodě 135 zmiňuje, že právě časté nevhodné

³⁵ MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. Praha: Vodnář, 1998. s. 23.

³⁶ ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995, XI, s. 98.

³⁷ MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. Praha: Vodnář, 1998. s. 5.

³⁸ SAMKOVÁ, Klára. Jaký by měl být soudce? [online]. zrcadleni.cz, 12. srpna 2014 [cit. 18. července 2016]. Dostupné na <<http://www.zrcadleni.cz/jaky-by-mel-byt-soudce/>>.

³⁹ Fourth Evaluation Round, Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors

chování soudců je zapříčiněno nedostatky již při jejich výběru a výcviku, když někteří z nich nedosahují potřebných morálních kritérií pro výkon profese soudce.

Klíčovými osobnostními kvalitami mohou být spolu s intelektem také *morální integrita, objektivita, odvaha, dobrý úsudek, pokora, rozhodnost, schopnost a ochota se učit a dále se profesně rozvíjet*. Kromě obecného právního vzdělání také schopnost přijmout, pochopit problém a samostatně aplikovat příslušná pravidla, férovost jednání, komunikační dovednosti a umění pracovat efektivně.⁴⁰ Někteří za důležité považují schopnost rozlišovat, přesně a samostatně myslet a nepodléhat pokušení zkratkovitých závěrů, aby dosáhl kýženého ideálu-nezávislosti.⁴¹ Kromě toho by měl být soudce též svým způsobem „neelitářský a neúřednický“, částečně odtržený od veřejnosti, ve smyslu toho, aby se jí nesnažil svým rozhodováním zavděčit.⁴²

Ve většině publikací, mj. i v cit. článku, právníci vyzdvihují jako nedílnou součást osobnosti soudce požadavek na vysokou morální integritu neboli schopnost dostát jakýmsi etickým zásadám. Morální zásady či vlastnosti (spolu s českým občanstvím, svéprávností a bezúhonností) výslovně vyžaduje i § 60 odst. 1 ZSS jako podmínku pro výkon funkce soudce.

I přesto, že osobnost lze jen velmi těžko změřit, je ještě před nástupem do funkce hodnocena a posuzována. Uchazeč o funkci soudce musí kromě přijímacího pohovoru absolvovat také psychologicko-diagnostické vyšetření, jehož cílem je zjistit, zda má potřebné vlastnosti a osobnostní předpoklady pro výkon funkce soudce, zda je zralý a schopný samostatně rozhodovat.⁴³ Jaké předpoklady by to měly být, určuje ministerstvo spravedlnosti. Doposud ale nejsou nikde zveřejněny, není uveden žádný seznam kritérií a požadovaných osobnostních vlastností soudce a podrobné výsledky testů neobdrží ani sám testovaný. Výstupem je pouze hodnocení uchazeče na stupních „doporučuje se“, „doporučuje se s výhradou“ a „nedoporučuje se“.^{44, 45} Stanovený cíl testování je s ohledem na jeho praktickou nezávaznost diskutabilní, zásadní slovo při výběru soudce má totiž předseda krajského soudu v obvodu, kde má být soudce přidělen.⁴⁶

⁴⁰ BAXA, Josef. Osobnost soudce vnějším pohledem. *Soudce*, 2012, roč. 14, č. 11-12, s. 26.

⁴¹ SOKOL, Jan. Osobnost soudce vnějším pohledem. *Soudce*, 2012, roč. 14, č. 11-12, s. 35.

⁴² BLAŽEK, Pavel. Osobnost soudce vnějším pohledem. *Soudce*, 2012, roč. 14, č. 11-12, s. 28.

⁴³ ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. *Jak vybírat ty správné soudce* [online]. simackova.cz [cit. 30. 11. 2016]. Dostupné na < http://www.simackova.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=34 >.

⁴⁴ § 6 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 303/2002 Sb., o výběru a odborné přípravě justičních čekatelů a odborné justiční zkoušce právních čekatelů, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁵ BÍLÝ, Martin. *Psychojustice* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 10. ledna 2010 [cit. 30. 11. 2016]. Dostupné na < <http://jinepravo.blogspot.cz/2010/01/martin-bily-psychojustice.html> >.

⁴⁶ LANGÁŠEK, Tomáš. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. *Česká justice-otázka správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International-Česká republika, 2010, s. 182, 183.

Projekt Ministerstva spravedlnosti, tzv. Bílá kniha justice z roku 2016, se snaží nastínit budoucí směřování soudnictví a také zpřesnit požadavky kladené na budoucí soudce. Podmínkou pro ustanovení do funkce bude složení „přijímací zkoušky“ a psychologický posudek. Ministerstvo zde uvádí i seznam vlastností: schopnost žít svou nezávislost, být nestranný, rozhodný, schopný komunikovat, poslouchat a vést autoritativně jednání, dále jsou to dobré jazykové schopnosti a schopnost pracovat rychle a pod tlakem.⁴⁷

1.3.2 Ustanovení do funkce, neodvolatelnost

Po splnění všech zákonných požadavků, včetně dosažení věku nejméně třiceti let, ministr spravedlnosti předloží vládě a posléze prezidentu republiky návrh na projednání jmenování do funkce.⁴⁸ Čl. 63 odst. 1 písm. i), jakož i čl. 93) Ústavy říká, že soudce jmenuje prezident republiky, soudce se ujímá funkce složením slibu. K tomu však prezident není povinen a na jmenování do funkce neexistuje právní nárok.⁴⁹

Soudce je jmenován do funkce bez časového omezení až do dosažení věkové hranice sedmdesáti let⁵⁰, může zaniknout pouze ztrátou předpokladů pro výkon funkce, pro její zánik či vzdáním se funkce soudce.⁵¹ Z toho plyne, že funkce soudce může zaniknout pouze přímo ze zákona, Ústava totiž nikomu nepropůjčuje právo soudce odvolat z jeho funkce.⁵² Jde totiž o veřejnou funkci, a právo na přístup k takové funkci, jakož i právo funkci nerušeně vykonávat je zahrnuto v čl. 21 odst. 4 Listiny. Možné odvolání soudce z funkce lze pouze skrze kárné řízení, uložením kárného opatření, které je rovněž považováno za zákonný důvod.⁵³

1.3.3 Přidělování soudce, nepřeložitelnost

Po jmenování do funkce je soudce ministrem spravedlnost přidělen ke konkrétnímu okresnímu soudu, zcela výjimečně k soudu vyššího stupně. K přidělení je nutný jeho předchozí souhlas, který je zároveň i předpokladem samotného jmenování.⁵⁴ Stabilitu soudcovské funkce, a tedy nezávislost, je jeho nepřeložitelnost.⁵⁵ Spočívá v tom, že o změně

⁴⁷ Bílá kniha justice 2016, O soudcích, dostupná na http://www.ceskatelevize.cz/ct24/sites/default/files/1772342-bila_kniha_justice.pdf, <http://www.ceska-justice.cz/2016/06/pelikan-upravit-kapitolu-bile-knihy-o-soudcich/>

⁴⁸ LANGER, Petr. Ještě jednou k problematice jmenování soudců, tentokrát ve světle rozsudku Nejvyššího správního soudu. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 14, č. 13, s. 487.

⁴⁹ rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. dubna 2006, sp.zn. 4 Aps 3/2005, a dále z 21. května 2008, sp.zn. 4 Ans 9/2007

⁵⁰ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015, xviii, s. 151.

⁵¹ § 60, 94, 95 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

⁵² SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky, komentář*. Praha: C.H.Beck, 2007, s. 647-648,

⁵³ náleží Ústavního soudu ze dne 21. srpna 2008, sp.zn. III. ÚS 1076/07

⁵⁴ § 67 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, Důvodová zpráva k § 66-72

⁵⁵ čl. 82 Ústavy

pracoviště soudce může být rozhodnuto pouze s jeho souhlasem, případně na jeho žádost. Pokud soudce nesouhlasí, lze jej přeložit pouze po splnění dalších zákonných důvodů.^{56, 57}

1.3.4 Inkompatibilita funkcí

Inkompatibilita funkcí soudce plyne z ústavního principu, vyjádřeném v čl. 82 Ústavy. Navazují na něj § 74 a § 85 ZSS a vylučují současný výkon funkce soudce s funkcí prezidenta republiky, člena Parlamentu České republiky či jakoukoliv jinou funkcí ve veřejné správě s výjimkou funkce předsedy nebo místopředsedy soudu. Výjimku činí funkce předsedy či místopředsedy soudu. Soudce nesmí též zastávat jiné placené funkce nebo vykonávat výdělečnou činnost. Tato podmínka trvá ode dne vzniku pracovněprávního vztahu soudce až do jeho skončení. Pokud bychom pozitivně vymezili činnosti, které soudce smí vykonávat, jsou jimi takové činnosti, při nichž se soudce nedostane do konfliktu s funkcí soudce, dále pokud nevzbudí pochybnosti o naplňování principu dělby moci, porušení povinnosti zdržet se všeho, co by mohlo narušit důstojnost soudcovské funkce či ohrozit důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů a nakonec se nesmí dostat do konfliktu se zákazem další výdělečné činnosti.⁵⁸

1.3.5 Imunita

Omezení stíhatelnosti soudce *pro činy spáchané při výkonu funkce soudce nebo v souvislosti s výkonem této funkce lze soudce trestně stíhat nebo vzít do vazby jen se souhlasem prezidenta republiky*. Ten musí být dán ještě před prvním úkonem ve věci a vztahuje se pouze k trestnímu stíhání za činy spáchané při výkonu nebo v souvislosti s výkonem funkce soudce.^{59, 60} Souhlas k zahájení úkonů v trestním řízení je nutný i v případě, že soudce již svou soudcovskou funkci nevykonává.⁶¹

1.3.6 Některé další prvky posílení nezávislosti

Platové podmínky soudců⁶² jsou jako další záruka nezávislosti soudnictví, určeny zákonem č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců. Garance nezávislosti by měla

⁵⁶ SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky. 2. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2016, s. 861.

⁵⁷ § 68-73 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, Důvodová zpráva k § 66-72

⁵⁸ KOPA, Martin. *Neslučitelnost výkonu funkce s jinými funkcemi a činnostmi*. Praha: Linde, 2012, s. 90.

⁵⁹ § 76 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

⁶⁰ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015, xviii, s.204.

⁶¹ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2002, sp. zn. 11 Tcu 67/2002

⁶² § 75 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

spočívat v materiálním zajištění soudce, a jak vyplývá z čl. 6.1 Evropské charty o statutu soudce, má být *výše platu stanovena tak, aby chránila soudce před tlaky zvenčí, směřujícími k ovlivnění jejich rozhodování a chování v rámci své pravomoci, čímž by byla narušena jejich nezávislost a nestrannost.*^{63, 64, 65}

Důležitým prvkem sloužící k ochraně nezávislého soudcovského rozhodování je rozvrh práce,⁶⁶ který sestavují předsedové jednotlivých soudů, určují v něm způsob rozdělování věcí k projednání mezi jednotlivé samosoudce, senáty a předsedy senátů, působnost soudců (jakož i přísedících, vyšších soudních úředníků, soudních tajemníků a vykonavatelů) v jednotlivých odděleních a jejich zastupování.⁶⁷ Poskytuje ochranu občanům při zajišťování práva na zákonného soudce⁶⁸, zajišťuje předvídatelnost a transparentnost obsazování soudu⁶⁹ s cílem zajistit nestranné rozhodování nezávislým soudcem.⁷⁰ Zároveň chrání i soudce, aby nebyl přetěžován a byla mu rovnoměrně přidělována práce.

Reflexi principu nezávislosti soudnictví lze najít i v trestním zákoníku v § 335⁷¹, který poskytuje ochranu nerušenému výkonu soudnictví.

V neposlední řadě je zárukou soudcovské nezávislosti kárné řízení.⁷² Pro porušení svých povinností plynoucích z funkce může být soudce shledán vinným pouze v tomto, zákonem upraveném.⁷³ procesu. Protože soud je jedinou státní institucí, která podle zákona poskytuje ochranu subjektivním právům a nemá v našem právním řádu žádnou protiváhu, je kárné řízení garancí nezávislého soudce. Pouze uložením kárného opatření v podobě odvolání soudce z funkce, jej lze této funkce zbavit.⁷⁴

⁶³ *Judges exercising judicial functions in a professional capacity are entitled to remuneration, the level of which is fixed so as to shield them from pressures aimed at influencing their decisions and more generally their behaviour within their jurisdiction, thereby impairing their independence and impartiality.*

⁶⁴ § 5 zák. č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců

⁶⁵ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015, xviii, s.381.

⁶⁶ § 41 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

⁶⁷ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2015, xviii, s. 99.

⁶⁸ čl. 38 odst. 1 Listiny

⁶⁹ náleží Ústavního soudu ze dne 15. června 2016, sp.zn. I. ÚS 2769/15

⁷⁰ náleží Ústavního soudu ze dne 1. ledna 2009, sp.zn. I. ÚS 1922/09

⁷¹ trestný čin zasahování do nezávislosti soudů

⁷² SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Nakladatelství C. H. Beck, 2016, s. 866.

⁷³ § 80, 86, 87 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

⁷⁴ SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky*. 2. vydání. Nakladatelství C. H. Beck, 2016, s. 876.

2 Kárná odpovědnost

Jak již bylo naznačeno výše, již samotné postavení soudce je spjato s určitou mírou volnosti, kterou chrání různé mechanismy. Jeho volnost v rozhodování, ale ani v chování mimo soud, není nekonečná. I on je za případné překročení zákona nebo nedodržení povinností plynoucích z funkce, odpovědný. Přesněji jde o kárnou odpovědnost.

Jeho vůbec první povinností ještě před zahájením soudcovské činnosti, je povinnost složit slib do rukou prezidenta republiky.⁷⁵ Tím je po celou dobu výkonu své funkce vázán.⁷⁶ „Slibuji na svou čest a svědomí, že se budu řídit právním řádem České republiky, že jej budu vykládat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, a že v souladu s ním budu rozhodovat nezávisle, nestranně a spravedlivě.“⁷⁷ Je naformulován velmi široce a téměř kopíruje ustanovení týkající se kárné odpovědnosti soudce. Proto jde, spíše než o další restriktci soudce, o slavnostní prohlášení, kterým se budoucí soudce zavazuje k plnění svých povinností. Pouhé porušení slibu samo o sobě nezakládá kárnou odpovědnost, neboť dodržování slibu je spíše otázkou cti a vnitřního nastavení soudce. Po právní stránce je pro zahájení kárného řízení nutné, aby soudce porušil konkrétní povinnost uloženou mu zákonem,⁷⁸ která bude s největší pravděpodobností obsažena ve slibu.

Odpovědným může být soudce shledán pouze za tzv. kárné provinění.⁷⁹ Tím je *zaviněné porušení povinnosti soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů*. Může jít jednak o porušení konkrétní povinnosti⁸⁰, nebo takové zaviněné chování či jednání, které vede k předpokládanému důsledku, tedy narušení důstojnosti soudcovské funkce nebo ohrožení důvěry v nezávislost, nestrannost a spravedlnost soudnictví.⁸¹

Kárnou odpovědnost lze považovat za určitý druh disciplinární odpovědnosti v oblasti státní veřejnoprávní činnosti. Jejím základním znakem totiž zaviněné jednání, narušující kázeň či pořádek uvnitř určité instituce, kterou je zde soud. Disciplinárního deliktu se může dopustit pouze osoba, která má k této instituci určitý pracovní vztah,⁸² a tím je osoba soudce. Pouze soudce tedy podléhá kárné odpovědnosti.

⁷⁵ čl. 93 odst. 1 Ústavy

⁷⁶ čl. 93 odst. 1 Ústavy, § 62 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

⁷⁷ § 62 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

⁷⁸ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2015, 152-3.

⁷⁹ § 89 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

⁸⁰ § 79 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

⁸¹ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2015, 237-8.

⁸² SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, s. 219-20.

2.1 Kárné provinění

Zákon definuje kárný delikt soudce jako „*zaviněné porušení povinností soudce, jakož i zaviněné chování nebo jednání, jímž soudce narušuje důstojnost soudcovské funkce nebo ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů.*“⁸³

Aby byla naplněna skutková podstata kárného provinění a nebylo možné jej zaměnit s jiným (například přestupkem), musí být konkretizována osoba pachatele, místo a doba jeho spáchání.⁸⁴ Už víme, že subjektem kárného provinění může být pouze osoba soudce. Pokud by se mohlo zdát, že dobou a místem spáchání je pouze časový úsek, kdy má soudce obléknutý talár a v jednacím síni vede řízení, případně se na něj v budově soudu připravuje, není tomu tak. Dobou a místem spáchání kárného provinění se rozumí obecně doba strávená ve funkci soudce, i když se nachází mimo oficiální budovu soudu.⁸⁵

Kárným proviněním není jakékoliv porušení povinností soudce, ale pouze to, které je kvalifikované a naplňuje všechny znaky skutkové podstaty § 87 ZSS. Zároveň dosahuje takové intenzity, že z něj plyne pro soudce kárná odpovědnost.⁸⁶ Seznam jeho povinností je obsažen v § 80 ZSS. V prvním odstavci zákon přikazuje soudci svědomitost při výkonu funkce a zachování důstojnosti soudcovské funkce i v soukromém životě tak, aby neohrozil důvěru v nezávislost, nestrannost a spravedlivé rozhodování soudů. Odstavce následující toto základní ustanovení konkretizují povinnosti soudce. Slovo „zejména“ naznačuje, že nejde o jejich taxativní výčet, zákon má snahu naznačit ty nejdůležitější, jejichž porušení by mohlo bezprostředně vést k ohrožení důstojnosti a důvěry v soudnictví. Jsou rozděleny do pěti základních okruhů a v podstatě všechny směřují k zachování záruk nezávislosti a nestrannosti při výkonu funkce. Ať už jde o povinnost obhajovat dobrou pověst justice či nezavdat příčinu k pochybnostem o její nezávislosti, přistupovat ke všem účastníkům řízení tak, aby byla zachována jejich práva nebo dbát na důstojnost soudcovské funkce, a to i v osobním životě.

2.1.1 Svědomitost při výkonu funkce

Výklad soudcovských povinností přináší až jednotlivá rozhodnutí ve věcech kárné odpovědnosti soudců. Případně se o to snaží různá uskupení právníků a etické komise.⁸⁷ Povinnost „vykonávat svědomitě svou funkci“ je velmi široká. Může znamenat, že soudce má být při spravování vlastní agendy pečlivý, vyřizovat přidělené případy včas, vzhledem k jejich

⁸³ § 87 odst. 1 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

⁸⁴ rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6. února 2007, sp. zn. 1 Skno 17/2006

⁸⁵ rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. dubna 2016, sp. zn. 21 Cdo 2868/2012

⁸⁶ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 3. října 2013, sp. zn. 16 Kss 8/2013, bod 15.

⁸⁷ např. tzv. European Network of Councils for the Judiciary (ENCJ), Soudcovská Unie ČR

obtížnosti a zároveň udržet určitý standard kvality rozhodnutí. S důrazem především na dodržování zásady rychlosti soudní ochrany, neboť ač správné rozhodnutí, přijde-li pozdě, není pro vítěznou stranu efektivní, trvá-li proces příliš dlouho, což může vést ke snižování důvěry v justici.⁸⁸ Kromě toho má dodržovat jakýsi morální standard při výkonu funkce a mít vždy na mysli obecnou spravedlnost ve společnosti. Měl by se zdržet nevhodného chování u soudu (nejen k účastníkům řízení, ale také k jejich zástupcům či k ostatním zaměstnancům soudu)⁸⁹ a měl by se snažit vždy předcházet (i jen potenciálnímu) střetu zájmů.

Soudce by měl zachovávat respekt k ostatním lidem, k zákonům a právním principům. Tato zásada může být porušena například způsobem výslechu svědka, který soudce vede arogantně, jízlivě nebo na svědka zvyšuje hlas.⁹⁰ Měl by přistupovat lidsky a důstojně nejen k účastníkům řízení, ale také k advokátům a zachovávat si tak určitou profesionální čest. Jeho chování k nim by mělo být vždy zdvořilé a rozumně spravedlivé.⁹¹

Soudce by měl být natolik odborně připraven a znát skutkový stav věci, aby přesvědčil i účastníky řízení, kteří prohráli, že jeho rozhodnutí bylo, nestranné a spravedlivé. Zároveň by mělo odpovídat provedeným důkazům, být logické a přesvědčivé.⁹² Odůvodnění rozhodnutí ale nemusí být za každou cenu obsáhlé, podmínkou je pouze jeho srozumitelnost a dostatečnost. Při svém rozhodování má povinnost postupovat podle zákona a nelze mu vytýkat, že například sám aktivně nepostupuje nad jeho rámec a nezjišťuje si k věci další informace.⁹³

2.1.2 Soukromý život soudce

Soudce má při výkonu své funkce dbát na to, aby svým chováním neohrozil důvěru veřejnosti v soudnictví. Musí vždy umět vyvážit svá práva, která mu dává postavení občana a omezení plynoucí z jeho funkce soudce. Toto negativní vyjádření má za cíl, víc než kterékoliv jiné ustanovení, zachovat důvěru veřejnosti v soudnictví, když se snaží soudce omezit i v mimopracovních aktivitách. Tato omezení však soudci nebrání mít normální společenský život, znamená to pouze, že by se měl vyvarovat situací, které by mohly podkopat jeho autoritu a schopnost vykonávat svou funkci.⁹⁴

⁸⁸ ENCJ WORKING GROUP, Judicial Ethics Report 2009-2010, s. 12-14.

⁸⁹ jako například křik v jednacích síních: <http://www.justicetv.eu/hrisnici/hrisnici.htm>

⁹⁰ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. března 2011, sp. zn. 13 Kss 9/2010

⁹¹ ENCJ WORKING GROUP, Judicial Ethics Report 2008-2009, s. 11-19.

⁹² RUBEŠ, Josef. O některých etických zásadách každodenní práce soudce a advokáta. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 11-12, s. 19 – 30.

⁹³ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 16. května 2012, sp. zn. 11 Kss 13/2011

⁹⁴ ENCJ WORKING GROUP, Judicial Ethics Report 2008-2009, s. 15-16.

Hranice mravnosti a vnímání toho, co ještě je pro soudce důstojné a co už nikoliv, se posouvají stejně, jako se vyvíjí smýšlení společnosti. V rozhodnutí, známém pod názvem „Miss Monokini“,⁹⁵ kárný senát konstatoval, že funkce soudce je funkcí veřejnou, a že pokud se představitel soudní moci prezentuje v soutěži Miss Monokiny či jiného druhu (zde myšleno druh soutěže krásy, kde dochází k odhalování těla soutěžících), je takové chování považováno za nedůstojné a nevhodné. Především pokud se soudce soutěže účastní s vědomím masivní publicity soutěže. V dané věci byl soudkyni uložen nejmírnější kárný trest, totiž důtka, s ohledem na dosavadní krátký a bezproblémový výkon funkce. I přesto, že byla potrestána nejnižším možným trestem, na stránkách České advokátní komory je poznamenáno, že „V zákoně se však i díky ní objevila výslovná věta, že soudce nesmí „narušit důstojnost soudcovské funkce“, a to ani v „občanském životě.“⁹⁶

Rovněž jsou vždy zohledňovány okolnosti, které vedly k jednání soudce a jeho následnému chování. Tak se může stát, že například jednání soudkyně, která v obchodě ukradla paprikový salám v hodnotě 50,- Kč, bude posouzeno jako takové narušení důstojnosti, že bude rozhodnutím kárného senátu odvolána z funkce.⁹⁷ Naproti tomu státní zástupce kvůli ukradeným čokoládovým figurkám za 25,- Kč kárně potrestán nebude.⁹⁸ S vědomím, že jde o srovnání důstojnosti funkce soudce a státního zástupce si však troufám tvrdit, že oba jsou zastánci státní moci a oba by měli dbát na dodržování důstojnosti svého postavení, aby neohrozili jeho nezávislost. Ačkoliv rozumím rozhodnutí kárných senátů v těchto věcech (když soudkyně se snažila z celé věci spíše vylhat a státní zástupce svou vinu uznal a kál se), výsledek byl stejný. Bylo jím narušení důvěry v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování, protože veřejnost málokdy zjišťuje podrobnosti okolo případu a vidí už jen výsledek.

Otázkou tedy zůstává, zda je vůbec možné srovnávat jednotlivá kárná provinění soudců (či ostatních právnických profesí), když se za každým případem skrývá jiný příběh a za každým rozhodnutím jiné odůvodnění. Zatímco státní zástupce, který si vložil do kapsy čokoládové berušky a z obchodu odešel bez zaplacení, ihned po svém odhalení zaplatil blokovou pokutu ve výši 400,- Kč, působil roztržitě, zdrceně, k přivolaným strážníkům

⁹⁵ rozhodnutí Krajského soudu v Plzni, sp. zn. Spr 2131/90

⁹⁶ *KÁRNÁ ŘÍZENÍ OD MISS MONOKINI K ALHOHOLU V SÍNI* [online]. cak.cz, [cit. 17. srpna 2016]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=1534>>.

⁹⁷ rozhodnutí kárného senátu Vrchního soudu v Praze jakožto odvolacího soudu sp. zn. Ds 9/2000 ze dne 23. listopadu 2000 (nepublikováno), cit. dle článku Tomáš Friedel. Ještě o kárném řízení advokátů, soudců a státních zástupců. *Bulletin advokacie*. 2015, č. 10, s. 49.

⁹⁸ GOLIS, Ondřej. *Státní zástupce ukradl čokoládové berušky, i tak může zločince žalovat dál* [online]. Lidovky.cz [cit. 17. 8. 2016]. Dostupné na <http://www.lidovky.cz/statni-zastupce-ukradl-cokoladove-berusky-zlocince-i-tak-muze-zalovat-dal-1ti-/zpravy-domov.aspx?c=A130326_164146_in_domov_ogo>.

městské policie se choval slušně a i v průběhu kárného řízení se kal, opětovně vyjadřoval svou lítost a poukázal na svou dlouhodobou psychickou zátěž. Kárný soud rozhodl, že potrestání ve správním řízení je dostačující a kárné řízení zastavil.⁹⁹ Kdežto paní soudkyně, jež si do tašky s nákupem bez zaplacení vložila salám, byla postižena nejtvrdším trestem, tedy odvoláním z funkce soudce.

Pokud bychom neznali pozadí, souhlasili bychom s tím, že jde o srovnatelné skutky, tedy by oba pachatelé měli být potrestáni shodně. Co se týče následného jednání soudkyně, ta se od začátku svého dopadení chovala velmi hrubě, zapírala, že by se vytýkaného jednání dopustila a po rozhodnutí kárného soudu podala ústavní stížnost, která byla následně odmítnuta.¹⁰⁰

2.1.3 Zavinění

Aby mohlo být chování nebo jednání soudce narušující důvěru v justici označeno za kárné provinění, musí jít o chování či jednání, které je zaviněné. Pokud existují jiné objektivní důvody jeho jednání (nedostatečnost personálního či materiálního vybavení soudu),¹⁰¹ které soudci není možné přičítat, nelze jej shledat kárně vinným.¹⁰² Zaviněním se rozumí *vnitřní, psychický stav kárně obviněného soudce k podstatným složkám kárného provinění*.¹⁰³ Pro posouzení kárné odpovědnosti se nerozlišuje mezi jednotlivými formami zavinění a je irelevantní, zda šlo o přímý/nepřímý úmysl, či vědomou/nevědomou nedbalost.¹⁰⁴ Jelikož skutková podstata kárného provinění je založena na principu subjektivní odpovědnosti, pro naplnění zákonných znaků kárného provinění stačí nejnižší forma zavinění, totiž nevědomá nedbalost. Vychází se zde především z toho, že soudce nemusel vědět, že svým jednáním způsobí porušení či ohrožení zákonem chráněného zájmu, vzhledem ke svému podstavení soudce (okolnostem a osobním poměrům), to však vědět měl a mohl.¹⁰⁵ Samotné zavinění je tvořeno složkou vůle, tedy chtěním či srozuměním a složkou vědomí. Pro účely kárného řízení můžeme říci, že vůle se musí vztahovat k porušení povinnosti soudce a vědomí k možnosti porušení či ohrožení právem chráněného zájmu, tedy důvěru v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudu.¹⁰⁶

⁹⁹ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 13. září 2012, sp.zn. 12 Ksz 10/2012

¹⁰⁰ usnesení Ústavního soudu ze dne 5. června 2001, sp.zn. IV. ÚS 134/01

¹⁰¹ rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 2005, sp. zn. 1 Skno 6/2005

¹⁰² rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 19. listopadu 2014, sp. zn. 13 Kss 4/2014

¹⁰³ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 29. listopadu 2001, sp. zn. 8/2001

¹⁰⁴ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. Kss 8/2009

¹⁰⁵ rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. prosince 2008, sp. zn. 1 Skno 18/2008

¹⁰⁶ rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. června 2006, sp. zn. 1 Skno 2/2006

3 Etika jako součást kárné odpovědnosti soudce

Odpovědnost soudce se sestává nejen z jeho odborných znalostí v oboru práva, ale pokud má být opravdu představitelem nezávislé justice, musí jít o osobu s vysokou morální integritou, vědomou si své odpovědnosti, která je s tímto postavením spjata. Musí též své povinnosti vykonávat v souladu nejen s principy právního státu, ale i svým svědomím.¹⁰⁷ Jde o, jinými slovy popsanou, profesní etiku, kterou by soudci měli při výkonu své funkce ctít. Etické zásady mohou sloužit jako důležité vodítko chování i v životě každého z nás, soudce nevyjímaje. Nemusí být nutně vnímány jako způsob omezení soudce, lze na ně nahlížet jako na naváděcí principy chování, které soudci pomáhají soustředit se na objektivní pohled na situaci.¹⁰⁸ A protože soudce nepřestává být soudcem ani poté, co svlékne talár a vyrazí se věnovat svým soukromým aktivitám, měl by zachovávat určitou míru důstojnosti a vážnosti prakticky neustále.¹⁰⁹ Etické zásady jsou mnohem širší než texty zákonů, a tak bude kárné provinění vždy proviněním i proti etice. Zda by tomu nemělo být i naopak, je v poslední době velmi diskutovanou otázkou.

Nad čím panuje obecně shoda je to, že řízení o kárné odpovědnosti soudce je primárně etickým soudem.¹¹⁰ Protože etické zásady jsou pouze zčásti promítnuty do zákonů, nelze za každý etický prohřešek soudce popotahovat.

3.1 Morálka a Etika

Pojmy morálka a etika spolu velmi úzce souvisí. I když se může zdát, že je lze volně zaměňovat, není tomu tak. Zatímco „etika“ je odvětvím filozofie, zabývající se otázkou správného chování, „morálka“ je označovaná jako společenská normativní praxe.¹¹¹

Morálka se v čase mění, reaguje na vývoj společnosti a měla by přirozeně zavazovat každého, se podle obecně přijímaných pravidel chovat.¹¹² Její podstatou je určitý druh regulace mezi tím, co má být a tím, co je, začlenění jiného člověka do vlastního procesu uvažování, rozhodování a jednání v tom smyslu, že bere ohled na ostatní. Má skupinový charakter, hodnotí a reguluje chování člověka k sobě samému i k ostatním lidem, společnosti

¹⁰⁷ náleží Ústavního soudu ze dne 21. ledna 2008, sp. zn. III. ÚS 1076/07, bod 36

¹⁰⁸ CARDOZO, Benjamin. *The Nature of the Judicial Process*. New Haven: Yale University press, 1921. s. 11-13.

¹⁰⁹ MATES, Pavel; ŠEMÍK, Karel. Nad důstojností soudcovského stavu. *Jurisprudence*. 2014, roč. 23, č. 2, s. 43.

¹¹⁰ např. BOBEK, Michal. *Odpovědnost a disciplína soudce (v přerodu?)*. In *Přístup k spravodlivosti – Bariéry a východiska. Zodpovednosť sudcu: Sudcovská etika a disciplinárna zodpovednosť*. Pezinok 2011, s. 28., VYKLICKÝ, Jan. Etika – od teorie k praxi (aneb „Dost bylo teorie, je čas jednat“). *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 6-8., KRŠKOVÁ, Alexandra. Úvahy nad soudcovskou etikou (tamtéž) s. 8-13., ...aj.

¹¹¹ SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo*. Praha: Akademie věd České republiky, Ústav státu a práva, 2010, s. 10.,

¹¹² JANKOVSKÝ, Jiří. *Etika pro pomáhající profese*. Praha: TRITON, 2003, s. 24, 25.

jako celku, přírodě, z pohledu dobra a zla. Na rozdíl od právních norem jsou morální hodnoty souborem nepsaných pravidel, jež dopadají na všechny oblasti chování člověka. Jedinou sankcí za porušení morálních pravidel je dopad do vlastního svědomí či veřejného mínění v podobě odsouzení. Morální principy a normy bývají konkretizovány v různých textech (např. Bible), v tradicích, vědě (jde-li např. o chování k přírodě- příkaz šetřit vodou) a právu, které má být minimem morálky.¹¹³

Etika je teorií morálky, mravnosti, či soustavou mravních norem. Je filozofickou vědou zabývající se jednáním lidí, způsobem jejich života napříč celou společností. Systém, snažící se najít společné a obecné základy a pravidla, která by platila pro každého jednotlivce i společnost stejně za všech okolností.¹¹⁴ Prostřednictvím vědeckých metod etika zkoumá morálku a snaží se najít její původ, podstatu a funkci a poskytnout její kritickou analýzu.

3.2 Profesionální etika

Profesionální etika je obor méně filozofický a naopak více praktický. Dá se považovat za jakousi aplikovanou etiku, která obecná ustanovení etiky vztahuje na konkrétní profesionální činnosti. Zabývá se hodnotami a posláním jednotlivých profesí ve společnosti a snaží se vytvořit určitou koncepci chování pro specifický okruh adresátů vždy v rámci určitého povolání.¹¹⁵ Pravidla profesionální etiky si často konkrétní profesionální organizace v nějaké formě zakomponuje do etického kodexu, kterým se pak musí všichni členové řídit.¹¹⁶

3.2.1 Soudcovská etika

Soudcovská etika je úžeji vymezený okruh profesionální etiky, kde jsou pravidla a regulace pojímány ve vztahu k jednotlivým soudcům a může být vnímána jak míra morální integrity soudce.¹¹⁷ V podstatě se zabývá zavedením hodnot obecné etiky do konkrétního kontextu justice. Soubor principů, které dávají soudcům návod na to, jak správně hrát svou roli. Nelze

¹¹³ REMIŠOVÁ, Alena, TRENČIANSKÁ, Elena. *Etika a morálka. Teória a realita*. Bratislava: Edícia Economics, 2012, s.14-50.

¹¹⁴ JANKOVSKÝ, Jiří. *Etika pro pomáhající profese*. Praha: TRITON, 2003, s. 21-23.

¹¹⁵ KRSKOVÁ, Alexandra. *Etika právnického povolania*. Bratislava, Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 1994. s. 21-23.

¹¹⁶ př. <http://www.isaca.org/certification/code-of-professional-ethics/pages/default.aspx> , <https://www.aat.org.uk/about-aat/professional-ethics> , <http://www.skanska.cz/cz/o-nas/nas-eticky-kodex/> , Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy (http://www.cuzs.cz/userfiles/documents/Legislativa/Eticky_kodex_uredniku_a_zamestnancu_verejne_spravy.pdf), Etický kodex Policie České republiky (<http://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>)

¹¹⁷ ŠTIČKA, Michal. *Aplikace etických postupů v soudním systému ČR*. [online]. Transparency International, 2007 [cit. 28. 7. 2016]. Dostupné na < <http://transint.xred.cz/aplikace-eticky-ch-postupu-soudnim-systemu-cr/> > .

je výslovně označit za pravidla, neboť nemají žádný zákonný základ, jehož dodržování by bylo některou ze státních mocí vynucováno.¹¹⁸

Etiku je možné rozlišit na dva typy. Pravidla, která lidé následují pouze z důvodu strachu, že přijde trest nebo naopak pravidla, která jsou dodržována dobrovolně, jako projev vděčnosti a pokory za svou pozici.¹¹⁹ Etické pravidlo by mělo být subjektivně přijatý závazek člověka, podle kterého se musí *a priori* řídit,¹²⁰ a ne hrozba trestem. Toho lze dosáhnout tehdy, pokud se etická pravidla budou skládat spíše z inspirací a výzev, než sankcí.¹²¹

Ať už se tato pravidla nazývají jakkoliv, jako celek zůstávají jakousi minimální hranicí, standardem, pod které nesmí chování soudce klesnout.¹²² Pravidla etiky nemusí být nutně vnímána jako způsob omezení soudce, lze na ně nahlížet jako na naváděcí principy chování, které soudci pomáhají soustředit se na objektivní pohled na situaci.¹²³

3.3 Kodifikace etických principů

Pokud je někdo ve funkci soudce, jeho rozhodování v souladu s etikou je o to složitější, že mu stát (resp. moc zákonodárná) v určitých situacích diktuje, jak se má chovat, rozhodovat. Všechna tato omezení zároveň zasahují do jeho nezávislosti, vytvářejí této nezávislosti určité hranice, ve kterých se smí soudce pohybovat. Aby mohl rozhodovat skutečně nezávisle (i když v rámci nastavených mantinelů) a zachovávat tím i určitý standard rozhodování, předvídatelnosti, srozumitelnosti rozhodování a nezávislosti justice jako celku, musí tato pravidla dopředu znát.¹²⁴

Protože etika bývá často, spíše než kodifikovaný soubor pravidel, jakýsi společenský konsenzus, je velmi obtížné jednotlivá pravidla přesně vymezit. Pokud nejsou pravidla jasně definovaná, nechceme se podle nich řídit... Právě strach z neznámého je častou příčinou neochoty právníků, se etickým pravidlům podvolit. Nesouhlasí s kodifikací etických kodexů, především protože ji vnímají jako přílišný zásah do nezávislosti soudní moci, způsobený mocí zákonodárnou. Dosavadní pokusy vytvořit systém etických pravidel tak, aby měly jasnou

¹¹⁸ KOPA, Martin. Profesionální etika v české právní praxi a právním vzdělávání, aneb měla by profesní etika být povinnou součástí právnických studií? *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, č. 1, s. 21-27.

¹¹⁹ SOKOL, Jan. *Malá filosofie člověka: a Slovník filosofických pojmů*. 6., přeprac. vyd., ve Vyšehradu 4. Praha: Vyšehrad, 2010, s. 194, 200-204.

¹²⁰ *Deontological (or „duty-based“) Ethics*. [online]. Center for the Study of Ethics in the Professions. [cit. 1. 12. 2016]. Dostupné na <<http://ethics.iit.edu/teaching/deontological>>.

¹²¹ VYKLIČKÝ, Jan. Etika – od teorie k praxi (aneb „Dost bylo teorie, je čas jednat“). *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 6.

¹²² KRŠKOVÁ, Alexandra. Úvahy nad soudcovskou etikou. *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 9.

¹²³ CARDOZO, Benjamin. *The Nature of the Judicial Process*. New Haven: Yale University press, 1921. s. 11-13.

¹²⁴ VYKLIČKÝ, Jan. Etika – od teorie k praxi (aneb „Dost bylo teorie, je čas jednat“). *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 6.

hierarchii, členění a strukturu lze rozdělit na etické kánony (standards, pravidla), které vyjadřují obecné ideály pro chování soudce a jsou spíše směrnici, která soudnictví udává směr (s ohledem na vývoj společnosti), etické principy (úvahy, argumentace), které reflektují standardy do konkrétních podob, vysvětlují jejich význam a stanovují konkrétnější pravidla chování a disciplinární pravidla, která z principů tvoří konkrétní normy chování a stanoví za ně kárný postih.¹²⁵

Michal Štička připouští čtyři možné varianty, jak etická pravidla zformalizovat. Etický kodex je podle něj možné přijmout *formou zákona, na základě zákona (formou prováděcí vyhlášky), jako interní předpis (instrukce) nebo stavovský předpis*.¹²⁶

3.3.1 Zásady etického chování právníků

Za jednu z prvních snah etická pravidla nějakým způsobem zakotvit a zpřesnit (podle výše uvedeného žebříčku by se dala považovat za etické principy, neboť nestanovují žádný postih za jejich nedodržení) lze považovat tzv. Zásady etického chování právníků, přijaté v roce 1999 Jednotou českých právníků se vztahují na všechny právnické profese. Snahy o sepsání těchto zásad vedlo především vědomí o mimořádnosti práva a prosazování spravedlnosti, profesní cti a respektování dějinných zkušeností. Jsou rozděleny do pěti okruhů, které apelují především na rovný přístup ke všem subjektům, poměrování jednotlivých hodnot, kolegiální přístup k ostatním právnickým profesím i napříč profesí, upřednostňování spravedlnost nad vlastními zájmy, aj.¹²⁷ Tyto zásady byly zveřejněny ve snaze nejen sjednotit myšlenky uvnitř právnické profese, ale také umožnit veřejnosti nahlédnout do základů právnické profese a zvýšit tak její kredibilitu.

3.3.2 Sedmibodový etický kodex Soudcovské unie

Snahu o zúžení okruhu působnosti etických kodexů vyvíjela již od 90. let Soudcovská unie České republiky (dále jen „SU“ nebo „Unie“). 28. října 2000 SU schválila sedmibodový kodex, ve kterém se pokusila vyjádřit základní zásady mravní integrity soudce. Kodex zavazoval všechny členy Unie. Již v preambuli je vyjádřeno, že tyto zásady nemají ambici být přijaty formou zákona, protože právo je pouze minimálním vyjádřením etiky. Mezi základní zásady patří *podpora mravní integrity a nezávislosti soudnictví, požadavek na soustavné*

¹²⁵ KRŠKOVÁ, Alexandra. Úvahy nad soudcovskou etikou. *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 10.

¹²⁶ ŠTIČKA, Michal. *Aplikace etických postupů v soudním systému ČR*. [online]. Transparency International, 2007 [cit. 28. 7. 2016]. Dostupné na < <http://transint.xred.cz/aplikace-eticky-ch-postupu-soudnim-systemu-cr/> >.

¹²⁷ Zásady etického chování právníků. *Kriminalistika*. 1999, roč. 4. Archiv dostupný na <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>; Zásady etického chování právníků, dostupné na <http://www.jednotaceskychpravniku.cz/images/pdf/ZasadyEtickehoChovaniPravniku.pdf>

vzdělávání, nestrannost, chování v souladu s důstojností funkce soudce, trpělivost a zdvořilost, podpora důvěryhodnosti soudnictví, kolegiální a podílení se na zdokonalování právního systému.¹²⁸ K tomuto se opakovaně vyjadřoval, čestný prezident SU,¹²⁹ a to spíše negativně s tím, že reálný dopad pravidel je mizivý. Důvodem je, že šlo o kodex, nad kterým nepanovala obecná shoda v průřezu justice, což vedlo k obecné neznalosti jeho obsahu ostatními soudci a způsobilo jeho praktickou nevyužitelnost a pravidla se stala doslova ... *mrtvou literou, respektive nikdy ani neobživly, fakticky neexistovaly*. Chyběla jim výkladová stanoviska (o které se bohužel ani nikdo nepokouší), legislativní ukotvenost, obecná ideová jednotnost a srozumitelnost. Proto se v praxi příliš neaplikovala.

3.3.3 Zásady chování soudce

Po konferenci konané v roce 2001 v Bangalore, jejímž stěžejním tématem bylo chování soudců a posílení etiky, se konalo v Haagu v roce 2002 zasedání zástupců vysokých soudních orgánů a výsledkem bylo přijetí tzv. Bangalorských principů chování soudce.¹³⁰ Zásady jsou rozděleny do šesti částí, kde stěžejními hodnotami jsou nezávislost, nestrannost, poctivost (bezúhonnost), důstojnost, rovnost a odbornost (a pracovitost).

Bangalorskými principy se nechala inspirovat Soudcovská unie, která schválila dne 26. 11. 2005 v pořadí druhý dokument, stanovující normy etického chování soudců, Zásady chování soudce.¹³¹ V preambuli se stanoví, že vznikla vzhledem k významu principu práva na spravedlivý proces, nezávislost a nestrannost soudu, ochrany lidských práv, dodržování ústavnosti a právního státu, důvěry veřejnosti v systém soudnictví a jeho morální autoritu a nezávislost v moderní demokratické společnosti, a aby i sami soudci udržovali a posilovali důvěru veřejnosti v soudní systém. Přiznává, že nejde o právní normu, nýbrž o dokument sloužící soudcům jako vodítko a interpretační základ pro jejich chování a dodává, že ... *Vycházejí z předpokladu, že soudci se za své chování zodpovídají příslušným nezávislým a nestranným orgánům a nenahrazují, ale doplňují stávající systém*. Jsou něčím navíc, doplněním konkrétních povinností soudce vycházejících z § 80 ZSS. Pro obecnost kodexu by bylo možné jej zařadit mezi tzv. etické kánony, které nepřikazují ani nezakazují konkrétní

¹²⁸ Etické zásady chování soudce [online]. eticky-kodex.cz, 14. dubna 2011 [cit. 15. září 2016]. Dostupné na <<http://www.eticky-kodex.cz/eticke-zasady-chovani-soudce/>>.

¹²⁹ např. VYKLICKÝ, Jan. Etika – od teorie k praxi (aneb „Dost bylo teorie, je čas jednat“). *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 6-8; VYKLICKÝ, Jan. Nezáleží víc na soudci než na právu? *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 5, s. 2-9.

¹³⁰ The Bangalore Principles of Judicial Conduct, 2002 [online]. unodc.org [cit. 15. září 2016]. Dostupné na <http://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/judicial_group/Bangalore_principles.pdf>.

¹³¹ Etické zásady chování soudce [online]. soudci.cz, [cit. 15. září 2016]. Dostupné na <<http://www.soudci.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>>.

způsob chování. Zůstávají ale pouze stavovským předpisem, zavazujícím členy Soudcovské unie, přičemž členem Unie je pouze jedna třetina soudců v České republice.¹³²

Oproti původním zásadám z roku 2000 nepřináší nic nového a v porovnání se svým inspiračním zdrojem působí velmi opatrně. Například první článek nesoucí titul *Nezávislost*, si ve dvou odstavcích vystačí s tím, že *soudce rozhoduje dle vlastního hodnocení, nepodléhá jakémukoli vnějšímu vlivu a podporuje kontrolu plnění soudcovských povinností*. Bangalorský kodex je víc konkrétní, zavazuje soudce, aby byl *nezávislý nejen v očích společnosti, ale také stran sporu. Měl by se zdržet nevhodných kontaktů a ovlivňování mocí zákonodárnou a výkonnou, ve výkonu funkce by měl rozhodovat nezávisle na názorech svých kolegů soudců* (s respektem k závazným rozhodnutím), *svým chováním musí podporovat a prosazovat záruky k udržení a posílení nezávislosti soudnictví, a jednat tak, aby zvyšoval standardy soudcovské funkce a tím přispíval k posilování důvěry veřejnosti v soudnictví*.

Druhý článek se dotýká *Nestrannosti* a v obou kodexech se shoduje v prvních třech bodech, pojednávajících o *výkonu funkce nestranně, nezaujatě a bez předsudků, apeluje na soudce, aby se jak při výkonu funkce, tak v osobním životě choval způsobem, který neohrozí důvěru odborné i laické veřejnosti v jeho nestrannost, aby nebyl vyloučen z projednáváné věci a zdržel se projevů, které by mohly ovlivnit výsledek řízení či vzbudit pochyby o jeho nestrannosti, nejen ve věcech, které sám projednává*. Bangalorský kodex jde opět do větších detailů, co se týče projevů soudce ohledně *probíhajících řízení, ale i řízení, která mohou probíhat teprve v budoucnu, rozvádí také důvody, pro vyloučení soudce z projednáváné věci, kterými jsou osobní vztah ke stranám sporu, či sporu samotnému, soudce byl v minulosti účasten na věci jako advokát či svědek, nebo má on sám či člen jeho rodiny ekonomický zájem na výsledku sporu*. Zároveň ale podotýká, že *má i v takové záležitosti soudce provést nezbytné úkony, aby nedošlo k odepření spravedlnosti*.

I v ostatních článcích (*Bezúhonnost, Důstojnost, Rovnost, Odbornost*) je Bangalorský kodex obsáhlejší, detailnější a některé hodnoty vykládá mírně odlišně. Například pokud se my zabýváme důstojností soudcovské funkce, zahraniční zásady ji chápou spíše jako slušnost a vhodný přístup. České Zásady sice nejdou tolik do hloubky jednotlivých hodnot, ale zároveň nevykládají, že by se větší detaily nedaly výkladem dovodit. Neobsahují konkrétnější pravidla, jsou opravdu pouze kánonem, který udává určitý směr, avšak bez výkladových pravidel a větších praktických dopadů.

¹³² NOVÁK, Miroslav. *Je nás hodně nebo málo?* [online] sucr.cz [cit. 24. 2. 2017]. Dostupné na <<http://www.sucr.cz/zpravy-a-stanoviska/slovo-soudce/762-je-nas-hodne-nebo-malo-.html>>.

3.4 Právní úprava etických principů

V právnické obci se objevují hlasy volající po právní úpravě etických pravidel. Tvrdí, že je nutné, aby obecné etické kodexy byly duplicitně přetransformovány nejen do stavovských, ale i právních norem a staly se tak závazné a právně vynutitelné.¹³³ Mají ambici zvýšit prestiž soudcovského povolání tím, že soudci vyjádří ochotu převzít za své chování zodpovědnost. Zároveň i upevnit sebevědomí soudců tím, že umožní zbavit se zákonným postupem těch, kteří ve své funkci zklamali.¹³⁴ Přesto, že psané etické kodexy u nás jsou teprve v začátcích, je to dobrý start pro posílení respektu a sympatií ze strany veřejnosti.¹³⁵ Nic není jen černé nebo bílé a tak se i právníci snaží většinou nastínit i druhý názor. Totiž ten, že kodifikace etických principů je často překotná, nepanuje nad ní shoda u většiny soudců, snaha o jejich promítnutí do práva je v podstatě určitým vyslovením nedůvěry soudci (v jeho osobnost a nezávislost rozhodování), a že etický kodex bez propojení s disciplinárním systémem je stejně jen bezzubý systém, který se v praxi neuplatní. Někteří namítají, že etické otázky jsou natolik složité, že je vůbec nelze shrnout a vyčerpávat kodifikací. Většinou se ale shodují na tom, že etická pravidla jsou širší než stávající zákonné požadavky na soudce a kárný prohřešek bude vždy prohřeškem proti etice. Judikatura kárných senátů by i proto měla cílit především na etická provinění, vysvětlovat jednotlivé principy, poskytnout jim obsáhlejší výklad a vytvořit precedenty v konkrétních věcech.¹³⁶

V diskuzích se objevuje mnoho názorů pro i proti kodifikaci etických pravidel, já osobně se přikláním k názoru, že etická pravidla je třeba kodifikovat. Je třeba to ale udělat s citem a nikoliv *ex post*, nýbrž *ex ante*, jak se vyjádřila například Eliška Wagnerová.¹³⁷ Je nutné, aby potřeba etického kodexu vzešla přímo z řad soudců, kteří by dobrovolně přenesli zásady svého chování do právních norem a zavázali se k jejich dodržování. Především proto, že soudci sami nejlépe rozumí svému vlastnímu stavu a ví, jak v praxi funguje, kde je nutné jejich nezávislost posílit a kde naopak hranici nezávislosti zúžit.

Systém tak, jak je nastaven dnes, že se až judikaturou kárného soudu zaplňují mezery a dotváří konkrétní pravidla pro chování soudců a teprve poté, co je soudce kárně obviněn, se

¹³³ VYKLIČKÝ, Jan. Etika – od teorie k praxi (aneb „Dost bylo teorie, je čas jednat“). *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 8.

¹³⁴ KRŠKOVÁ, Alexandra. Úvahy nad soudcovskou etikou. *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 10.

¹³⁵ FREMR, Robert. Úvahy a podněty k zamyšlení. *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 15.

¹³⁶ VYKLIČKÝ, Jan. Etika – od teorie k praxi (aneb „Dost bylo teorie, je čas jednat“). *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 8., KRŠKOVÁ, Alexandra. Úvahy nad soudcovskou etikou. *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 10., SOKOL, Josef (s. 14), FREMR, Robert (s. 15), PELIKÁN, Jan (s. 15), DERKA, Ladislav (s. 15) Úvahy a podněty k zamyšlení. *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3.

¹³⁷ FRIEDEL, Tomáš, URBAN, Michal. Zpráva z mezinárodní odborné konference „Profesní etika právníků – Quo vadis?“, která se uskutečnila ve dnech 6. a 7. května 2011 na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. *Právník*. 2011, roč. 150, č. 9, s. 940.

hledají hranice přípustnosti, je často ukvapený a kárným senátům se v podstatě dává za úkol tato etická pravidla „kodifikovat“ v závislosti na konkrétním případě. Je nutné, aby tato povinnost byla vynutitelná a jedinou možností, jak vynutitelnost prosadit, je zakotvit etická pravidla do právních norem. Některá z nich jsou již dnes vhodně zakomponovaná do zákona o soudech a soudcích,¹³⁸ jsou však natolik široká a opatrná, že bez další specifikace jsou téměř nepoužitelná. To může představovat určitou nejistotu nejen pro samotné soudce, kteří vlastně sami neznají hranici své nezávislosti, ale také pro případné kárné žalobce, kteří mají bdít nad dodržováním povinností soudců, a v případě jejich pochybení jim schází vodítko, aby soudce mohli konfrontovat s porušením jeho povinností. Nedomnívám se tak, že s ohledem na současné nastavení kárných provinění, by to byl citelný zásah do práv soudce.

Například ještě v dřívějším zákoně o soudech a soudcích č. 335/1991 Sb., v § 54 odst. 1, spadalo mezi povinnosti soudce dodržování soudcovské etiky. Naopak vidím v kodifikaci etických principů spíše posílení jistoty soudce, pokud se „pravidla hry“ nastaví už na začátku. Pokud se jasně vymezi pole nezávislosti, které již soudce nesmí překročit. Které ale zároveň nesmí směrem k soudci překročit nikdo jiný a snažit se jej pomocí domnělého kárného provinění očernit.

Kárný soud by měl fungovat především jako etický soud. Jiné profesní prohřešky soudce by měl řešit funkcionář daného soudu, protože ať má soudce jakékoliv problémy či nezvládá svou práci, je mu nejbližší jeho přímý nadřízený, kterým je předseda soudu. A ten by také měl být zodpovědný za správný chod soudu, tedy i za to, že soudce bude například včasně vyřizovat a rozhodovat jemu napadené věci. Kárný soud by neměl být etickým soudem ve smyslu „zákonodárce“, kdy podle základních práv vymezených v Ústavě a Listině bude formulovat jednotlivá etická pravidla až *ad hoc*, měl by pouze interpretovat a případně konkretizovat již zakotvené etické normy. Zde by se mohl také uzavřít kruh toho, kdy ani sami kární žalobci často nevědí, jak přesně vymezit žalobní body týkající se etického pochybení soudce. Neumí specifikovat a konkretizovat dané závadné jednání a proto je často ani nežalují.¹³⁹

¹³⁸ především v § 80 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

¹³⁹ jak v rozhovoru dne 13. 10. 2016 potvrdila Mgr. Daniela Zemanová, bývalá předsedkyně kárného senátu č. 11 v letech 2008-2013, t.č. prezidentka Soudcovské unie ČR, soudkyně Nejvyššího správního soudu

4 Zahájení kárného řízení

*Základním smyslem kárného řízení ve věcech soudců je mimo jiné ochrana integrity soudcovského sboru, nezávislosti a nestrannosti soudců a soudní moci a důvěry veřejnosti v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudců. Z tohoto důvodu je třeba bezesbytku trvat na tom, aby plnění pracovních povinností a výkon mimopracovních aktivit soudce společně dávaly záruku řádného výkonu jeho funkce.*¹⁴⁰

Kárné řízení je druh vnitrostavovského a vrchnostenského dozoru v rámci soudní moci, protože kárné řízení je vedeno pouze v rámci samotného soudnictví. Svým způsobem je tak uzavřeno před společností.¹⁴¹ Tímto uzavřením soudcovská moc sama sebe chrání před nezákonnými zásahy zvenčí, ochraňuje princip neodvolatelnosti a nepřeložitelnosti svých soudců a právě prostřednictvím kárného řízení poskytuje ochranu jejich nezávislosti ve smyslu zajištění spravedlivého procesu v případě, že se dopustí pochybení. Smyslem kárného řízení není hodnocení správnosti konkrétních úkonů soudce (vedení sporu, nařízení jednání, správnost rozhodnutí), není možné posuzovat ani věcnou správnost procesního postupu a samotného rozhodnutí ve věci, jakož ani tzv. neodbornost soudce. Důvodem je možnost účastníků řízení využít některého z opravných prostředků.¹⁴² Například pokud se jim nelíbí, že soudce v odůvodnění rozhodnutí vyšel z odůvodnění jiného rozhodnutí vydaného v obdobné věci, nelze jej kárně stíhat.¹⁴³ Nejvyšší správní soud dokonce kárné řízení označil za „*interní očistný mechanismus*“ a ve své rešerši krátce shrnul určitou míru nespokojenosti soudců s tím, jak je celý systém kárných řízení nastaven, vytýká mu přílišnou přísnost (neboť každé posílení kontroly vnímají soudci jako ohrožení své nezávislosti) a s kritikou nahlíží také na složení kárných senátů.¹⁴⁴

Kárné řízení je ale také jedním z mechanismů, které slouží jako represivní nástroj.¹⁴⁵ Represivní proto, že již jeho zahájení pro soudce znamená zásah do jeho nezávislosti.

Procesní stránka kárného řízení je zakotvena v zákoně č. 7/2002 Sb., o řízeních ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů a mělo by sloužit především k vyvážení nezávislosti a odpovědnosti soudce, kontrole výkonu soudcovské moci. Řízení samotné je velmi specifické a nelze jej příliš srovnávat s klasickým soudním řízením, je totiž vedeno

¹⁴⁰ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. února 2015, sp. zn. 13 Kss 6/2014

¹⁴¹ BOBEK, Michal. Odpovědnost a disciplína soudce (v přerodu?). *Právní rozhledy*, 2011, č. 14, s. 502.

¹⁴² rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 5. listopadu 2008, sp. zn. 1 Skno 13/2008

¹⁴³ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 14. prosince 2010, sp. zn. 13 Kss 6/2010

¹⁴⁴ Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice, ze dne 22. srpna 2008, č.j. D-202/2008/ODA

¹⁴⁵ ŠTÍČKA, Michal. *Aplikace etických postupů v soudním systému ČR*. [online]. Transparency International, 2007 [cit. 28. 7. 2016]. Dostupné na < <http://transint.xred.cz/aplikace-eticky-ch-postupu-soudnim-systemu-cr/> >.

s osobami, které jsou ve služebním poměru ke státu.¹⁴⁶ Jinými slovy by se dalo říct, že jde o vnitroorganizační dohled, neboť je v tomto řízení upravován vztah mezi státem a jeho zaměstnanci, tedy soudci. Za stát zde jednají kární žalobci, kteří fungují jako strážci soudcovské nezávislosti (alespoň co se kárných řízení týče) a soudci představují jejich podřízené.

4.1 Vývoj kárného řízení

V minulosti, až do poloviny devatenáctého století bylo soudnictví vykonáváno patrimoniálními soudy. To znamená, že soudnictví vykonávaly světské a duchovní pozemkové vrchnosti (prostřednictvím právního úředníka) nad sedláky, usazenými na jejich statcích.¹⁴⁷ Soudce byl dle Stadionovy ústavy z března 1848 vybaven imunitou a byl v zajišťování státní moci nezávislý. Zároveň ale bylo možné jej disciplinárně stíhat za pochybení, kterých se ve svém povolání dopustil.¹⁴⁸ Poté, co byl na našem území obnoven absolutismus, o provinění soudců již nerozhodovaly disciplinární komise složené ze soudců, nýbrž sám ministr, případně panovník. Soudci nižších soudů měli možnost se proti rozhodnutí odvolat, zatímco soudci soudů vyšších stupňů už ne. Tento stav trval téměř sto let.¹⁴⁹ Dozor byl založen na principu vrchnostenského modelu a zakládal se na myšlence, že soudce byl spíše úředník, než filozof, tudíž se od něj očekávala znalost práva a jednotlivých procesů.

Výše uvedená úprava byla nahrazena až v roce 1950¹⁵⁰, došlo ke sjednocení úpravy pro soudce všech stupňů, zavedena byla jednoinstančnost kárného řízení. Kárným orgánem byl Nejvyšší soud, rozhodující v pětičlenném senátu, složeném z předsedy Nejvyššího soudu, dvou soudců Nejvyššího soudu a dvou soudců z lidu. Už o sedm let později se do právní úpravy vrátila možnost odvolání, ovšem jen pro soudce tzv. lidových (dnes okresních) soudů.¹⁵¹

Významnou změnou byl rok 1993, kdy se po zřízení vrchních soudů, systém kárných řízení stal pro některé soudce trojstupňovým. Mezi krajské kárné senáty a senát Nejvyššího soudu byly vloženy kárné senáty soudů vrchních. Měly pravomoc rozhodovat v prvním stupni o provinění soudců krajských soudů, s možností odvolání k Nejvyššímu soudu. Zároveň

¹⁴⁶ nález Ústavního soudu ČR ze dne 29. září 2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09, bod 58

¹⁴⁷ *Ottův slovník naučný*. Devatenáctý díl. Praha: J. Otto, 1902. s. 327. (autor neznámý)

¹⁴⁸ zákon č. 258/1850 Ř. z.; tzv. organický zákon o soudních úřadech

¹⁴⁹ soudní instrukce č. 81/1853 Ř. z., Císařský patent, prováděcí zákon z 21. května 1868 č. 46/1868 Ř. z. o kárném řízení se soudcovskými úředníky a o jejich nedobrovolném přeložení na jiné místo či na odpočinek,

¹⁵⁰ zák. č. 67/1950 Sb., o pracovních a platových poměrech soudců z povolání, prokurátorů a soudcovských čekatelů

¹⁵¹ zákon 37/1957 Sb., o kárné odpovědnosti soudců lidových a krajských soudů

působily jako odvolací instance proti rozhodnutím kárných senátů krajského soudu, učiněných v prvním stupni.^{152, 153}

Nově přijatým zákonem č. 7/2002 Sb., byl systém konečně sjednocen pro všechny soudce. Jeho primárním cílem byla potřeba vyrovnat sankční mechanismus vůči soudcům různých stupňů a umožnit jim tak stejný přístup k opravným prostředkům.¹⁵⁴ Nadále agendu v prvním stupni zajišťovaly vrchní soudy a o všech případech odvolání rozhodoval Nejvyšší soud, kde byl vyloučen princip kasace a naopak zcela uplatněn princip apelace. Tento zákon byl přijat spolu se zákonem č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích. Společným cílem byla reforma justice, posílení rychlosti, spravedlivosti rozhodování, zavedení jednotného soudnictví a celkově posunutí na kvalitativně vyšší úroveň.¹⁵⁵

Zásadní pro kárná řízení byla novela č. 314/2008 Sb., označovaná též jako sankční novela. Touto novelou byl původní zákon o soudech a soudcích změněn v oblasti úpravy kárného řízení se soudci. Od účinnosti novely je nadále pouze jednoinstanční, kárným soudem je Nejvyšší správní soud a změna proběhla také ve složení kárných senátů. Rovněž byl rozšířen okruh aktivně legitimovaných osob podat kárný návrh o prezidenta republiky a zavedeno pravidlo tzv. „tříkrát a dost“. Znamená to, že pokud byl v posledních pěti letech soudce uznán třikrát vinným z kárného provinění, stává se ze zákona nezpůsobilým pro výkon funkce.¹⁵⁶

Cílem této novely bylo zejména zkvalitnění soudnictví¹⁵⁷, dle důvodové zprávy k obecné části především zefektivnění práce justice, komplexnější a objektivnější rozhodování v kárných věcech, pokud budou tvořit přisedící osoby z jiných právnických profesí než soudci. Měli by poskytnout jiný úhel pohledu a odlišné názory od těch soudcovských. K bodům 7 až 13 se v důvodové zprávě uvádí, že cílem je *zvýšení objektivity při rozhodování kárných soudů a odstranění v co nejvyšší míře vzniku možných pochybností o nestrannosti rozhodování ve stavovských věcech*. K tomuto předpokládanému cíli se vyjádřil Ústavní soud ve velmi komplexním nálezu Pl. ÚS 33/09 ze dne 29. září 2010 tak, že jej označil za legitimní.

¹⁵² BOBEK, Michal. *Odpovědnost a disciplína soudce (v přerodu?)*. In Prístup k spravodlivosti– Bariéry a východiska. Zodpovednosť sudcu: Sudcovská etika a disciplinárna zodpovednosť. Pezinok 2011, s. 21-32.

¹⁵³ PIPKOVÁ, Hana, MAZANEC, Michal. Soudcovská imunita a kárná odpovědnost soudců. *Právní rozhledy*. 1999, č. 5, s. 278-283.

¹⁵⁴ Důvodová zpráva k zák. č. 7/2002 Sb.

¹⁵⁵ nález Ústavního soudu ze dne 18. června 2002, sp.zn. Pl.ÚS 7/02

¹⁵⁶ § 91 písm. c) ZSS

¹⁵⁷ *Novela zákona o soudech a soudcích* [online]. reformajustice.cz, [cit. 12. listopadu 2016]. Dostupné na <<http://www.reformajustice.cz/cz/novela-zakona-o-soudech-a-soudcich.html>>.

4.2 Návrh na zahájení kárného řízení

Kárné řízení se zahajuje pouze na návrh, který je oprávněn podat prezident republiky či ministr spravedlnosti (oba proti kterémukoliv soudci) a předsedové soudů jednotlivých článků soudní soustavy (vždy proti soudci daného soudu a proti soudci soudu nižšího stupně).¹⁵⁸ Okruh kárných návrhů byl zákonem č. 7/2002 Sb., rozšířen o předsedy dalších soudů (vůči soudcům soudů nižšího stupně) proto, že o možném pochybení soudce se lze dozvědět v souvislosti s rozhodovací činností. Všichni návrhové mají stejnou možnost navrhnout jakýkoli druh kárného opatření.¹⁵⁹ Již v nálezu č. 349/2002 Sb., se Ústavní soud vyjádřil, že předseda soudu má dvojí postavení, a to soudce a zároveň vykonavatel státní správy soudu (při kontrole práce svých podřízených soudců). I kárné senáty se opakovaně vyjádřily, že jedním z nejčastějších kárných žalobců by měl být právě předseda soudu, hlavně kvůli podílení se na výběru „svých“ soudců, organizování jejich práce a každodennímu kontaktu s nimi. Úkolem předsedy soudu je i manažerská činnost, kdy by měl sledovat práci jednotlivých soudců, znát jejich odbornou úroveň, jak jsou pracovití a zda zvládají přidělovanou práci tak, aby byli schopni neustále zajišťovat rychlou, efektivní a spravedlivou ochranu práv a svobod, jak stanoví čl. 4 Ústavy.¹⁶⁰ Koneckonců je to právě předseda soudu, kdo si své soudce do „týmu“ vybírá, o to víc by měl dbát na to, aby jím vybraní soudci po celou dobu své funkce plnili řádně své povinnosti.

Kárným návrhovátelem nemůže být nikdo jiný a na zahájení kárného řízení neexistuje žádný zákonný nárok. Stejně, jako nelze dovést individuální subjektivní právo na trestní stíhání jiného – tedy ani pokud je například ministru spravedlnosti doručena výzva k zahájení kárného řízení soudce, proti kterému je podána stížnost, není jeho povinností podat kárnou žalobu.¹⁶¹

4.3 Výtka

Návrh na zahájení kárného řízení by měl sloužit jako prostředek ultima ratio, tedy až v případě, že soudcovo pochybení nelze řešit jiným způsobem, například neformálním projednáním problému se soudcem, případně formální výtkou.¹⁶² Až do účinnosti novely č. 314/2008 Sb. (od 30. 9. 2008), byla výtka řazena ke kárným opatřením, po ní je zařazena

¹⁵⁸ § 8 odst. 1, 2 zák. č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

¹⁵⁹ Důvodová zpráva k vl. návrhu zákona o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, č. 7/2002 Dz, §8 a 9

¹⁶⁰ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 3. října 2013, sp. zn. 16 Kss 8/2013, body 21, 22.

¹⁶¹ usnesení Ústavního soudu ze dne 12. června 2008, sp. zn. III. ÚS 3034/07, shodně i rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 03. října 2013, sp.zn. 16 Kss 8/2013

¹⁶² § 88a zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

zvlášť a je jakýmsi institutem *sui generis* pouze připomínajícím kárné opatření. Jde o druh disciplinárního opatření uloženého dle ZSS orgánem státní správy soudů.¹⁶³ Je možné ji posoudit jako zvláštní úpravu pravomocí předsedy soudu jako vedoucího zaměstnance v rámci pracovněprávního vztahu se soudcem.¹⁶⁴ Jako taková zakládá překážku *res iudicata* a nemožnost zahájit kárné řízení v téže věci, neboť to by znamenalo dvojí potrestání za jeden skutek. Fakticky sice nezasahuje do práv soudce, ale zakládá se do osobního spisu soudce a nedochází k jejímu zahlazení.¹⁶⁵ Přes všechna možná rozhodnutí je výtka dosud považována za disciplinární opatření, které je svou povahou správním rozhodnutím dle § 67 SŘ a § 65 SŘS a nabízejícím se prostředkem obrany je tak žaloba.¹⁶⁶ Tento názor je podpořen rozhodnutím ESLP, který se vyjádřil k otázce *ne bis in idem* ve věci Zolotukhin proti Rusku¹⁶⁷ a potvrdil zákaz stíhání pro druhý, totožný skutek. Jelikož kárný návrh lze považovat za trestní obvinění v širším slova smyslu¹⁶⁸, je nutné pro zahájení kárného řízení aplikovat zásadu *ne bis in idem*, zakotvenou v čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě, totiž právo nebýt souzen nebo trestán dvakrát za tentýž čin.¹⁶⁹

Je velkou otázkou, zda je ale možné považovat výtku za rozhodnutí v materiálním smyslu, jelikož i výše uvedená poznámka, že svou povahou připomíná kárné opatření, není postavena zcela na jisto, protože procesu udělení výtky nepředchází žádné řízení a její udělení či neudělení závisí pouze na subjektivním rozhodnutí předsedy soudu. Soudce, kterému je výtka uložena, nemá přímou možnost obrany (kromě žaloby proti rozhodnutí, která je však také diskutabilní, neboť zatím není zcela zřejmé, zda lze výtku považovat za rozhodnutí). Zde vyvstává i zcela konkrétní problém již při udělení výtky, zda má tedy předseda soudu soudce, jemuž výtku uděluje, také poučit o opravných prostředcích. Podle předsedy jednoho z kárných senátů není ani naplněna podmínka „bis“ („dvakrát“), protože výtka nepředstavuje žádnou formu potrestání. Bylo by možné ji považovat pouze za jakousi výstrahu nebo varování před skutečným potrestáním. Naproti tomu argumentem, proč by výtka měla být považována za rozhodnutí, tedy že je způsobilá změnit práva či povinnosti soudce, by mohl být fakt, že zasahuje do osobní cti soudce, neboť navenek nijak neovlivňuje jeho činnost a dále nemá vliv na výkon soudcovské funkce.

¹⁶³ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 14. září 2010, sp.zn. 13 Kss 2/2010

¹⁶⁴ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2015, 242.

¹⁶⁵ ČERNÝ, Petr. Výtka soudci a státnímu zástupci. *Právní rozhledy*. 2014, č. 23-24, s. 835-838

¹⁶⁶ ČERNÝ, Petr. Výtka soudci a státnímu zástupci. *Právní rozhledy*. 2014, č. 23-24, s. 835-838.

¹⁶⁷ rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 10. února 2009, č. 14939/03, ve věci Zolothukin v. Rusko

¹⁶⁸ rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 5. února 2009, ve věci Olujic v. Chorvatsko

¹⁶⁹ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 1. září 2010, sp. zn. 11 Kseo 1/2010

Důvodová zpráva k novele č. 314/2008 Sb., o smyslu zařadit výtku mimo institut kárného opatření mlčí, proto je snaha vyložit úmysl zákonodárce s důrazem na zachování nezávislosti soudce. Pokud bychom vyšli z premisy, že předseda soudu je nejen soudcem, ale také manažerem s odpovědností za své „zaměstnance“, který zná jejich osobnost, odbornou úroveň, schopnosti zvládnout nastavené tempo¹⁷⁰, měl by se sám snažit předejít vzniku problémů a případně vyčerpat všechny možnosti nápravy dříve, než podá kárný návrh. Může tím být pouhá neformální domluva, nebo právě zmíněná výtka. Tou už dává svému soudci důrazněji najevo, že vytýkaná záležitost dosahuje určitého stupně závažnosti. Následně nás zajímá, zda se soudce po udělení výtce „napravil“, tedy je pro nás důležité jeho jednání do budoucna, které už případně může být řešeno kárným návrhem. Původní vytýkané jednání nás už nezajímá, za to byl soudce potrestán výtkou. Například pokud je soudci vytknuta nečinnost a zároveň s ní je mu poskytnuta lhůta k nápravě a odstranění nedostatků, nelze jej za (třebaže v jiných věcech) tytéž nedostatky stíhat v kárném řízení, byly-li vytknuty tyto nedostatky právě ve lhůtě určené k jejich odstranění.¹⁷¹ Potom by výtka mohla naplňovat institut ochrany soudce před dvojím potrestáním. Problém by se mohl vyskytnout v případě, že by se udělením výtky předseda soudu snažil obejít institut kárného řízení. Pokud by soudci nějaké jednání vytknul, sám sobě by pak znemožnil využití institutu kárného řízení.

4.4 Kárná žaloba

Kárný návrh nebo také žaloba, musí mít zákonem stanovený obsah a podáním se stává navrhovatel též účastníkem řízení¹⁷² (se všemi dispozičními právy, jako např. vzít svůj návrh zpět¹⁷³). Skutek musí být dostatečně popsán a kárný soud nemůže rozhodnout o jiném, než vytýkaném skutku, ani k němu přihlížet jako k přitěžující okolnosti.¹⁷⁴ Z návrhu musí být zřejmé, jaký právní předpis soudce porušil a v čem je spatřována nesprávnost jeho postupu, povinnost tvrzení i povinnost důkazní nese zcela kárný navrhovatel.¹⁷⁵ Z toho plyne, že kárný senát není povinen a vlastně ani oprávněn si domýšlet za kárného navrhovatele, v čem má být spatřováno kárné provinění a jakým způsobem je možné ho prokázat. Nedostatečnost návrhu může ve svém důsledku vést až ke zproštění kárného obvinění. I přesto, že se kárný navrhovatel stává podáním kárného návrhu účastníkem řízení, není oprávněn k podání

¹⁷⁰ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 3. října 2013, sp.zn. 16 Kss 8/2013

¹⁷¹ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 4. dubna 2012, sp.zn. 11 Kss 4/2011

¹⁷² § 9 odst. 2, 3 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

¹⁷³ § 14 písm. a) zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

¹⁷⁴ rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. června 1998, sp. zn. Skno1/98

¹⁷⁵ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 23. dubna 2014, sp. zn. 13 Kss 1/2014

Ústavní stížnosti, jako jediného možného prostředku obrany proti rozhodnutí kárného soudu. Jako taková by totiž byla odmítnuta pro podání osobou zjevně neoprávněnou, protože kárný návrhovař zde vystupuje jako organizační složka státu, který je právnickou osobou, a tudíž nemá základní práva, která by bylo možné porušit.¹⁷⁶

4.5 Lhůta k zahájení řízení

ZSS stanoví, že kárná odpovědnost soudce zaniká, pokud do 3 let od spáchání kárného provinění není podán návrh na zahájení řízení.¹⁷⁷ Jde o objektivní procesní lhůtu, po jejímž marném uplynutí zaniká kárná odpovědnost soudce ex lege. V případě, že by po jejím uplynutí byl podán návrh na zahájení kárného řízení, bylo by zastaveno.¹⁷⁸ Další procesní lhůtou je šesti měsíční subjektivní lhůta stanovená § 9 odst. 1 ZŘS, podle které je nutné podat návrh na zahájení řízení *nejpozději do šesti měsíců ode dne, kdy se návrhovař dozvěděl o skutečnostech týkajících se kárného provinění*. Rozhodným okamžikem je den následující po dni, v němž byly zjištěny nedostatky soudcovy práce, a to i třeba osobou odlišnou od kárného návrhovaře. Zde pouze za předpokladu, že tato byla osoba pověřena k provádění kontrolní činnosti či taková činnost vyplývá z jejího popisu práce. Pokud se kdokoliv jiný dozví o možném kárném provinění soudce, počíná tato lhůta plynout až od doby, kdy se tato informace dostala do dispoziční sféry možného kárného návrhovaře. Tedy pokud jiný zaměstnanec soudu zjistí pochybení svého kolegy, lhůta pro podání návrhu na zahájení kárného řízení začne běžet až od doby, kdy o tomto zjištění informuje například předsedu soudu. Zmeškání této lhůty má za následek zánik možnosti podat návrh na zahájení kárného řízení.¹⁷⁹

Ministr spravedlnosti, jakožto možný kárný návrhovař, se o možném kárném provinění soudce může dozvědět až po ukončení šetření žádosti o náhradu škody dle zák. č. 82/1998 Sb.,¹⁸⁰ tedy spíše až po proplacení náhrady škody. V mnoha případech k tomu však dojde až po uplynutí jak subjektivní, tak objektivní lhůty k podání kárného návrhu a právo jej podat je prekludováno. Soudce už v tomto případě nelze nijak zatížit povinností k regresnímu proplacení odškodného. Proto ministr spravedlnosti Robert Pelikán navrhl zvláštní lhůtu, jejíž počátek by byl stanoven okamžikem zaplacení odškodného a posuzovala by se přičitatelnost

¹⁷⁶ usnesení Ústavního soudu ze dne 6. března 2013, sp. zn. IV. ÚS 753/2011

¹⁷⁷ § 89 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

¹⁷⁸ KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2015, s. 243.

¹⁷⁹ tamtéž, s. 244.

¹⁸⁰ o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem

škody vzhledem k jednání soudce. Návrh by měl obsahovat také úplné zrušení subjektivní šestiměsíční lhůty, zachována by tak byla pouze objektivní, tříletá, která by ještě nad rámec tří let obsahovala výjimku v podobě zvláštní jednoleté lhůty, jež začne běžet od okamžiku náhrady škody vzniklé nezákonným rozhodnutím či postupem. Zároveň by bylo pro tyto účely možné rozhodnout o vině soudce, který již není ve funkci, což by slovy Josefa Baxy znamenalo v podstatě doživotní odpovědnost soudců za svá rozhodnutí.^{181, 182, 183}

¹⁸¹ MALECKÝ, Robert. *At' kárné řízení postihne i soudce a státní zástupce, kteří rezignovali, navrhuje Pelikán.* [online]. Ceska-justice.cz, 6. 4. 2015 [cit. 11. 8. 2016]. Dostupné na < <http://www.ceska-justice.cz/2015/04/at-karne-rizeni-postihne-i-soudce-a-statni-zastupce-kteri-rezignovali-navrhuje-pelikan/> >.

¹⁸² Navrhované znění § 8A (1) *Návrh na zahájení kárného řízení lze podat i proti osobě, již zanikla funkce soudce, předsedy soudu, místopředsedy soudu, předsedy kolegia Nejvyššího soudu nebo Nejvyššího správního soudu, státního zástupce, vedoucího státního zástupce nebo náměstka vedoucího státního zástupce, došlo-li ke spáchání kárného provinění při výkonu této funkce. Ustanovení tohoto zákona se na toto kárné řízení použijí obdobně. V řízení lze rozhodnout pouze o vině.*

¹⁸³ MALECKÝ, Robert. *Soudce z kárné odpovědnosti vysvobodí jen smrt.* [online]. Ceska-justice.cz, 18. 4. 2015 [cit. 11. 8. 2016]. Dostupné na < <http://www.ceska-justice.cz/2015/04/josef-baxa-soudce-z-karne-odpovednosti-vysvobodí-jen-smrt/> >.

5 Institucionální zajištění kárného řízení

Jak je již několikrát uvedeno výše, kárné řízení není pouze prostředkem k zajištění jakési vnější nezávislosti soudce, aby rozhodoval nestranně a bez ovlivnění jakoukoliv třetí stranou. Jak vyplývá z toho, jak je kárné řízení nastaveno, je též ochranou soudce před neoprávněným zbavením funkce.¹⁸⁴

I soudce má totiž právo na spravedlivý proces, garantované čl. 36 odst. 1 Listiny. Kárné řízení proto má být vedeno, s ohledem na garanci nezávislosti celé soudní moci, v souladu s ústavními pravidly spravedlivého procesu.¹⁸⁵ Podle tohoto výkladu Ústavního soudu je kárné řízení zárukou soudcovské nezávislosti v tom smyslu, že jej chrání před neoprávněným odvoláním z funkce a zaručuje mu, aby před jakýmkoli postihem za jednání učiněné v rámci výkonu funkce soudce, proběhl spravedlivý proces, během kterého budou zajištěna jeho veškerá procesní práva.

Princip zaručující právo na spravedlivý proces je vyjádřen v čl. 82 odst. 2. Má primárně chránit soudce před jeho odvoláním či přeložením proti jeho vůli s tím, že tak lze učinit, pouze pokud to plyne z jeho kárné odpovědnosti a stanoví-li tak zákon. I přesto, že výslovně to v Ústavě řečeno není, o kárné odpovědnosti soudce může rozhodnout pouze další nezávislý orgán, totiž soud. K nutnosti „neodvislosti“ disciplinárního soudu se vyjádřil již Ústavní soud v roce 1927¹⁸⁶ a popsal jej jako „*orgán trestající, který je zároveň strážcem soudcovské neodvislosti*“.¹⁸⁷ Toto právo deklarují především čl. 81 a 82 Ústavy a dále čl. 36 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 Evropské úmluvy o lidských právech.

5.2 Nezávislost kárného soudu

Kárným soudem je na základě novely zákona o řízení ve věcech soudců... č. 314/2008 Sb., Nejvyšší správní soud a působnost kárného soudu provádí jeho tři kárné senáty (č. 11, 13 a 16).

§ 25 ZŘSS přikazuje v otázkách, které přímo nevyplývají z tohoto zákona, subsidiární použití trestního řádu. I přesto, že není kárné řízení svou povahou rovno řízení o trestním obvinění, vztahuje se na něj užití čl. 6 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. To ostatně konstatoval Evropský soud pro lidská práva ve věci *Olujic v. Chorvatsku*. Potvrdil, že kárné řízení je podrobena čl. 6 odst. 1 Úmluvy (o oprávněnosti jakéhokoli trestního obvinění), je

¹⁸⁴ usnesení Ústavního soudu ze dne 16. listopadu 2011, sp.zn. I. ÚS 2420/2011, bod 16

¹⁸⁵ náleží Ústavního soudu ze dne 21. ledna 2008, sp.zn. III. ÚS 1076/07, body 23-25

¹⁸⁶ náleží Ústavního soudu ČSR ze dne 28. června 1939, Úst 27

¹⁸⁷ RYCHETSKÝ, Pavel a kol. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 793.

nutné, aby v této věci rozhodoval nezávislý a nestranný orgán a stanovil, že musí být zachována tzv. rovnost zbraní, takže má mít i kárně obviněný možnost přednést své argumenty a být vyslechnut. I přes aplikaci principů trestního řádu je kárné řízení ale spíše civilním odvětvím práva.¹⁸⁸ Ústava samotná, ani jiný zákonný či podzákonný předpis výslovně nestanoví podmínku o tom, jaký orgán má vykonávat kárná řízení nad soudci. Z povahy věci a struktury ústavy však vyplývá, že tuto pravomoc nemůže vykonávat jiný orgán, než soud, splňující výše uvedená kritéria.¹⁸⁹

Samotný kárný soud je specifickým orgánem soudní moci dle čl. 81 Ústavy a splňuje požadavky na nezávislost, nestrannost a schopnost vést spravedlivý proces dle čl. 36 Listiny.¹⁹⁰

5.2.1 Nejvyšší správní soud = kárný soud?

Otázkou, která se v této souvislosti nabízí, je, zda lze kárný senát považovat za „Nejvyšší správní soud“, protože pouze jeden jeho člen je soudcem Nejvyššího správního soudu. V soudním řádu správním, který v § 11 a násl. předpokládá zřízení NSS, jako vrcholného orgánu ve věcech patřících do pravomoci soudů ve správním soudnictví, není o kárných senátech žádná zmínka. Naplňují ale jak formální znaky (jsou organizačně součástí Nejvyššího správního soudu a jeho předsedou je vždy soudce Nejvyššího správního či Nejvyššího soudu), tak materiální znaky (garanci nestrannosti a nezávislosti všech členů senátu dle § 5 a § 6 ZSS).¹⁹¹ Kárné senáty spadají do kompetence předsedy Nejvyššího správního soudu a rovněž institucionálně jsou jeho součástí. To vyplývá i z jednotlivých rozhodnutí kárných senátů, jež jsou uvozeny větou: „*Nejvyšší správní soud jako soud kárný rozhodl v senátě složeném (...)*.“

5.2.2 Kárný senát

Tzv. sankční novelou 314/2008 Sb. v § 4 bylo zakotveno nové složení kárného senátu a to tak, že jsou zde zastoupeni tři soudci (Nevyššího správního soudu, Nejvyššího soudu a soudce vrchního, krajského či okresního soudu) a tři další právníci zastupující odbornou veřejnost (státní zástupce, advokát a osoba vykonávající jinou právnickou profesi).

¹⁸⁸ Rozsudek ESLP z 5. 2. 2009, Olujic proti Chorvatsku, stížnost č. 22330/05, bod 44.

¹⁸⁹ RYCHETSKÝ, Pavel a kol. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky : komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, s. 793.

¹⁹⁰ usnesení Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 29. listopadu 2007, sp. zn. 29 Ca 188/2007

¹⁹¹ nález Ústavního soudu ČR ze dne 29. září 2010, sp. zn. Pl. ÚS 33/09, bod 60

Do kárného řízení byl znovuzaveden „laický prvek.“¹⁹² Spíše než laický, jde o odborný nesoudní prvek. Funkci přisedícího totiž může vykonávat pouze státní zástupce, advokát a osoba vykonávající jinou právnickou profesi, tedy například notář, v praxi je to nejčastěji právník z akademické sféry (vyučující právnické fakulty). Požadavkem pro takto složené senáty bylo, aby byli poměrně zastoupeni soudci různých soudů soudní soustavy a přisedící z různých právních profesí.¹⁹³ Změna byla odůvodněna snahou zvýšit objektivitu rozhodování a odstranit vznik možných pochybností o nestrannosti a nezávislosti rozhodování ve věcech soudců. Kárné řízení totiž představuje dozor prováděný v rámci justice samotné, a proto je zatíženo obavou, zda se v rozhodování nebude projevovat kolegiální soudců vůči sobě navzájem.¹⁹⁴

V případě zablokování rozhodování, kdy je shodný počet hlasů kárného senátu pro i proti vyslovení viny, je senát povinen vydat zprošťující rozhodnutí. Jde o ochranný prvek před tím, že by proti sobě stáli soudci a ostatní členové kárného senátu. Osoby do kárného senátu nejsou žádným způsobem určovány či vybírány například ministrem spravedlnosti, či předsedou senátu. Jeho složení (včetně náhradníků) závisí na losování, které provádí předseda kárného soudu, a to vždy z jednoho okruhu. Tedy například soudce Nejvyššího soudu z navržených soudců Nejvyššího soudu, advokáta z členů předsednictva České advokátní komory navržených předsedou Komory.¹⁹⁵

Funkční období kárného senátu je pětileté s možností znovuoopakování funkce. K otázce přisedících v kárném řízení se vyjádřil ESLP v rozsudku ve věci Özpınar proti Turecku a konstatoval, že rozhodovací orgán musí být nezávislý a nestranný a primárně mají být soudci souzeni soudci. Nejméně jednu polovinu senátu musí tvořit soudci, kteří musí být voleni (či jinak ustaveni) jiným soudcem a v žádném případě nesmí být v kárném orgánu soudci v menšině.¹⁹⁶

Soudci kárného soudu vnímají většinou přisedící pozitivně, slouží k nabourání, narušení soudcovské solidarity, umožňuje soudci vnímat daný problém i jinými očima, než očima soudce. Soudce Nejvyššího správního soudu nemusel dříve působit jako soudce na nižších soudech, může se ale stát, že půjde o tzv. kariéerního soudce, který jiné právnické povolání

¹⁹² 48288. *Novela zákona má znovu umožnit odvolávání soudců* [online]. epravo.cz, 25. května 2007 [cit. 13. listopadu 2016]. Dostupné na < <http://www.epravo.cz/top/clanky/novela-zakona-ma-znovu-umoznit-odvolavani-soudcu-48288.html?mail> >.

¹⁹³ Důvodová zpráva k zákonu č. 314/2008 Sb.

¹⁹⁴ KOSÁŘ, David. *Reflexe fungování kárného soudnictví v České republice*. In Prístup k spravodlivosti – Bariéry a východiska. Vybrané aspekty disciplinárneho súdництва. Pezinok 2013, s. 13-16.

¹⁹⁵ § 4 odst. 2-5 Zák. č. 7/2002 Sb. o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

¹⁹⁶ rozsudek ESLP z 19. prosince. 2010, Özpınar proti Turecku, stížnost č. 20999/04, body 77-78.

nikdy nevykonával, proto neumí posoudit, jaký dopad může mít jednání, které je kárně obviněnému kladeno za vinu, do jiné, než soudní praxe.

Na čem se soudci kárných senátů shodují, je negativum toho, že přisedící jsou poskládáni z různých částí republiky a problém nastává ve chvíli, kdy je nutné, aby se sešel celý senát kompletně. Ostatní právnické profese totiž primárně neživí příjem z členství v kárném senátu, a pokud má třeba advokát zaběhnutou kancelář, je těžké najít volný den na cestu do Brna. Navíc když je nutné zkoordinovat časy všech šesti členů senátu. Skutečnost, že nejsou primárně soudci kárných senátů, se podepisuje také na efektivitě jejich práce a nedostatku času dostatečně prostudovat spis a zjistit si informace k projednávané věci. Nemají tolik prostoru věnovat se kárným věcem stejně, jako své obvyklé agendě, v praxi je tak nastudování spisu na předsedovi senátu, který ostatním členům problém referuje. To je ale pouze logický důsledek, nikoliv nezáměr nebo nedostatek motivace přisedících. Obecně nelze říct, že by byli přisedící, jakožto jiné právnické profese, ve svém hodnocení přísnější (a naopak soudci se soudci solidárnější). Plní svůj úkol tím, že hodnotí jednání soudce objektivně a nezaujatě (a v případě, že by překračovali určitou hranici přísnosti, je jejich pozice vyvážena dalšími třemi soudci). Rovněž s důrazem na to, že jde o právnický vzdělané osoby, které jsou na seznamy možných přisedících zapisovány dobrovolně, nemají zapotřebí soudcům cokoli „vracet“, vyčítat nebo je trestat nad potřebnou míru.¹⁹⁷ Aby se předešlo tomu, že přisedící nebude moci věnovat dostatečnou pozornost prostudování projednávané věci, by se mohlo dát předejít nějakým předběžným zjišťováním, zda si je osoba vědoma toho, že účast v kárném senátu mu zabere čas a bude vyžadovat určitou míru koncentrace na jinou, než obvyklou agendu.

5.3 Kárná opatření

Pokud kárný soud dojde k závěru, že jednání, za něž je soudce obviněn, dosahuje svou závažností a důsledky intenzity kárného provinění, rozhodne, že je vinen a jako formu sankce mu uloží kárné opatření, případně rozhodne o upuštění od jeho uložení.¹⁹⁸ Kárné opatření je možné považovat za jakýsi prvek k zajištění efektivity kárných řízení. Pokud má mít smysl, musí z něj plynout konkrétní závěry směřující buď k postihu za zjištěný nedostatek, nebo k opatření, které do budoucna tomuto nedostatku předejde.¹⁹⁹

¹⁹⁷ seminář Nejvyššího správního soudu ze dne 9. listopadu 2016, Kárná judikatura ve věcech soudců a státních zástupců, rozhovor s Mgr. Ing. Radovanem Havelcem, Mgr. Danielou Zemanovou

¹⁹⁸ § 19 odst. 1 nález Ústavního soudu ČSR ze dne 28. června 1939, sp.zn. Úst 27

¹⁹⁹ ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995, XI, s. 97.

Při možnosti ukládání kárných opatření se řídí kromě pravidel spravedlivého procesu obsažených v hlavě páté Listiny²⁰⁰ a základních zásad trestání²⁰¹, také zásadou *nulla poena sine lege* a tak je v § 88 ZSS taxativní výčet možných kárných opatření, která lze soudci uložit. Těmi jsou důtka, snížení platu až o 30% na dobu 1 roku, nejvíce však 2 let, odvolání z funkce předsedy senátu nebo odvolání z funkce soudce. Pořadí, ve kterém jsou možná kárná opatření v zákoně zakotvena, sleduje závažnost kárného provinění a tvrdost možné sankce. Oblast ukládání kárných opatření je jedna z těch, jež nejsou přímo upravena v ZŘS, a přiměřeně se na ni použijí ustanovení trestního řádu.²⁰² A tedy podle jednotlivých okolností v případě, závažnosti kárného provinění je ukládána sankce.

Při výběru sankce a stanovení její tvrdosti bere kárný soud v úvahu polehčující i přitěžující okolnosti. Těmi může být například personální obsazenost senátu, soudní kanceláře, osobní stav soudce, stanovisko soudcovské rady, chování soudce od doby zahájení kárného řízení. Tím je myšleno například to, zda se snaží napravit tvrzení nedostatky nebo je popírá, zda soudce například uznává porušení své povinnosti a lituje toho. Také se posuzuje například délka průtahů nebo intenzita porušení povinnosti, dřívější kárné potrestání, a zda soudce v následujícím jednání nedostatky napravit nebo spíše prohloubil, a co je nejdůležitější, zda lze do budoucna od chování soudce očekávat změnu.

5.3.1 Odvolání z funkce

Odvolání z funkce soudce je nejtvrděší sankcí porušení povinnosti a má být také opatřením výjimečným, protože nejvíce zasahuje do zásady neodvolatelnosti soudce. Proto podmínky při jeho uplatnění musí být vždy vykládány restriktivně, s ohledem na jednotlivé okolnosti případu.²⁰³ I přesto, že odvolání z funkce soudce je opatření, které je ukládáno velmi výjimečně²⁰⁴, lze jej uložit i tehdy, když soudce nebyl dosud kárně postižen. Zejména v případě, kdy *soudce není zjevně dlouhodobě schopen či ochoten vykonávat tuto ústavní roli řádným způsobem a jeho další setrvání v této funkci by vedlo jen k dalšímu hromadění průtahů a jiných závažných nedostatků v jím vyřizovaných věcech a zároveň jsou zde vážné pochybnosti o jeho věrohodnosti a morální integritě, lze, s přihlédnutím ke konkrétním*

²⁰⁰ náleží Ústavního soudu ze dne 21. ledna 2008, sp. zn. III. ÚS 1076/07

²⁰¹ § 2 zák. č. 141/1961 Sb., trestní řád

²⁰² § 25 zák. č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů

²⁰³ náleží Ústavního soudu ze dne 21. 1. 2008, sp. zn. III. ÚS 1076/07

²⁰⁴ viz statistický přehled v kapitole 6

*okolnostem věci, uložit za příslušné kárné provinění kárné opatření ve formě odvolání z funkce soudce dle § 88 odst. 1 písm. d) ZSS.*²⁰⁵

5.3.2 Upuštění od uložení kárného opatření

Na rozdíl od ukončení funkce soudce, může kárný soud upustit od uložení kárného opatření a to za předpokladu, že samotné projednání kárného provinění je dostačující²⁰⁶. To znamená, že již samo projednání věci o sobě poskytuje dostatečnou záruku, že se jednání, za něž byl soudce shledán vinným, do budoucna nebude opakovat. Pokud kárný senát s ohledem na vše, co uvede navrhovatel i kárně obviněný, jeho dosavadní činnost a její hodnocení, dojde k závěru, že uložení kárného opatření nepovažuje za adekvátní a samotné kárné řízení bude kárně obviněného dostatečně motivovat k dalšímu obezřetnému postupu v řízeních i při odůvodňování rozhodnutí, tedy že svým chováním a jednáním nadále nebude zavdávat příčinu ke snížení důvěry funkce soudce, lze jej ponechat bez potrestání.²⁰⁷

5.3.3 Zproštění obvinění

Další zásada, kterou kárný soud ctí, je zásada *in dubio pro reo*,²⁰⁸ vyjádřená v § 19 odst. 2 ZSS. Pokud v kárném řízení není dostatečně prokázána vina nebo kárný senát shledá, že vytýkaný skutek není kárným proviněním, vynese zprošťující rozhodnutí.²⁰⁹ Tento výsledek není zcela výjimečný, o zproštění obvinění bylo rozhodnuto přesně v jedné čtvrtině rozhodnutí. Výsledkem kárného řízení může být také zkombinované rozhodnutí, například uznání viny v části obvinění a ve zbytku věcí rozhodnutí o zproštění obvinění popřípadě část věcí lze i zastavit.

5.4 Nemožnost odvolání proti rozhodnutí

Kárné řízení se soudci je jednoinstanční bez možnosti odvolání proti rozhodnutí. Jediným opravným prostředkem kárně odsouzeného je možnost podání návrhu na obnovu řízení ve lhůtě tří let, popř. ústavní stížnost. Je chráněno § 6 odst. 1 Úmluvy a čl. 2 Dodatkového protokolu č. 7, který rozšiřuje obecný požadavek práva na přístup k soudu ještě navíc o právo na přezkum výroku o vině a trestu soudem vyšší instance. Ústavní soud rozhodl v této věci

²⁰⁵ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. února 2015, sp.zn. 13 Kss 6/2014

²⁰⁶ § 88 odst. 3 nález Ústavního soudu ČR ze dne 28. června 1939, sp.zn. Úst 27

²⁰⁷ např. rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 19. června 2015, sp.zn. 16 Kss 2/2015, ze dne 11. února 2016, sp.zn. 16 Kss 4/2015

²⁰⁸ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 22. června 2011, sp.zn. 11 Kss 11/2009

²⁰⁹ např. rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. listopadu 2014, sp.zn. 13 Kss 4/2014

tak, že kárné řízení se soudci obecných soudů není řízením o trestním obvinění. V prvé řadě jde z hlediska systematiky právního řádu o řízení nikoliv trestní, na čemž nemůže nic změnit ani fakt, že napadená úprava umožňuje subsidiární aplikaci trestního řádu. Řízení se soudci je řízením svou povahou klasicky disciplinárním, a nikoliv trestním; je v něm sice rozhodováno o odpovědnosti za nesplnění povinnosti stanovené právním předpisem, avšak týká se pouze specifických povinností soudce. ... a proto nemohl konstatovat jinak, než že právo na odvolání proti rozhodnutí v tomto řízení v ústavním pořádku České republiky výslovně garantováno není. Nehledě na to, že z tohoto práva vyplývají výjimky v případech méně závažných trestných činů, nebo pokud by byl obžalovaný souzen v prvním stupni nejvyšším soudem. S ohledem na fakt, že kárným soudem je Nejvyšší správní soud, se tak požadavek dvouinstančnosti neuplatní. A to ani v případě, že by obstála argumentace zahrnující kárné řízení pod řízení trestní, neboť v takové situaci by byl proces posouzen dle výjimky z cit. čl. 2 odst. 2 Protokolu č. 7 Úmluvy.²¹⁰ Ten stanoví, že je-li osoba souzena v prvním stupni nejvyšším soudem, uplatní se výjimka z práva na odvolání.

Svá odlišná stanoviska v této věci vyjádřilo šest soudců Ústavního soudu. Stanislav Balík naznačuje, že mýlit se je lidské a proto by měl soudce, stejně jako ostatní účastníci jakéhokoliv soudního řízení, mít právo na přezkum rozhodnutí. Ani rozhodnutí kárného senátu o vině a případném trestu spočívajícím v „odejití“, podle něj nezabrání soudci jako osobnosti účastnit se na právním dění. Toto rozhodnutí mu totiž nezavírá dveře do advokacie, notářství, či jiné právní profese. Nadto dodává, že by stálo za zvážení hledat odpovědi na posilování odpovědnosti spíše v právně-etickém kontextu. Vlasta Formánková a Dagmar Lastovecká se neztotožnily se závěrem, že jednoinstanční kárné řízení je dostačující pro naplnění zásad spravedlnosti. Soudce je osobou ve „služebním poměru“ ke státu a řízení s ním nelze ani srovnávat s klasickými řízeními. Nadto kárný senát dle jejich názoru nelze ztotožňovat s Nejvyšším správním soudem a to především z důvodu jeho složení (laického prvku). Rozhodnutí může mít dalekosáhlé důsledky (v podobě odvolání z funkce soudce), proto by soudce měl mít právo na odvolání. Jiří Nykodým a Jiří Mucha se ve společném stanovisku vyjádřili také proti nález, avšak z důvodů procesních, tedy nedostatku aktivní legitimace. Závěrem připojila svůj odlišný postoj Michaela Židlická, která vyjádřila souhlas nálezem č. 33/09, co do bodů zahrnujících právo na odvolání do procesního standardu v České republice a to bez ohledu na právní odvětví. S důrazem na respekt v kárné řízení by tuto možnost měli mít i samotní představitelé nezávislé soudní moci. Závěrem vyjádřila

²¹⁰ nález Ústavního soudu ČR ze dne 29. září 2010, sp.zn. Pl. ÚS 33/09, bod 53

pochybnost o dostatečnosti „druhé instance“ v podobě rozhodování Ústavního soudu o ústavní stížnosti, když ten by měl posuzovat pouze extrémní případy, nikoliv jednotlivé „opravné prostředky“.²¹¹

To, že je nemožnost odvolání palčivým tématem pro mnoho soudců, potvrzují stále živé diskuze, které obsahují velmi odlišné názory. Problém jednostupňového kárného řízení shrnuje ve svém příspěvku Michal Bobek.²¹² Na jednu stranu je mezi soudci trpká poznámka, že *i zloděj má nárok na dvě instance*. Na druhou stranu je otázkou, zda nejde ze strany soudců o jisté pokrytectví, neboť tímto názorem vlastně vyslovují pochybnost nad kvalitou rozhodování sebou samých. Na závěr dodává, že celá debata na toto téma je v podstatě zbytečná, když se doposud Ústavní soud choval jako další instance a nepopírá zde svou příslušnost k projednání.²¹³ Vzhledem k možnosti aplikace čl. 6 Úmluvy lze tedy rozhodnutí kárného senátu přezkoumat Ústavním soudem. Nejde ale o věcný přezkum v pravém slova smyslu, pouze o možný zásah Ústavního soudu, byla-li rozhodnutím porušena ústavně zaručená práva či svobody.²¹⁴ Dále podléhá přezkumu ESLP.

Z celkového počtu 192 rozhodnutí kárných senátů ve věcech soudců bylo podáno pouze 13 Ústavních stížností, z nichž ani jedné nebylo vyhověno.²¹⁵ Nejčastěji stěžovatel namítal porušení práva na spravedlivý proces dle čl. 36 a 28 Listiny a čl. 90 Ústavy, spolu se zásahem do nezávislosti soudce dle čl. 82 odst. 1 a čl. 85 odst. 1 Ústavy ve spojení s čl. 21 odst. 4 Listiny.²¹⁶ V poslední době bylo také často namítáno porušení svobody projevu dle čl. 17 Listiny.²¹⁷

Je pravdou, že obecně nastavený režim nepřípustnosti odvolání nebyl soudci příliš dobře vnímán. Důkazem toho je i výše citovaný náleze Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 33/09, neboť ústavní stížnost zde podával Nejvyšší správní soud jako soud kárný a tvrdil rozpornost ust. § 21 ZŘS, vylučující možnost odvolání, s ústavním pořádkem. Pokud novelou č. 314/2008 Sb., došlo k přeměně dvouinstančního modelu na model jednoinstanční, považoval to kárný soud

²¹¹ náleze Ústavního soudu ČR ze dne 29. září 2010, sp.zn. Pl. ÚS 33/09, Odlišná stanoviska podle § 14 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů,

²¹² BOBEK, Michal. *Odpovědnost a disciplína soudce (v přerodu?)*. In *Přístup k spravedlivosti – Bariéry a východiska. Zodpovědnost' sudcu: Sudcovská etika a disciplinárna zodpovednosť*. Pezinok 2011, s. 27-29.

²¹³ Srov. namátkou z poslední dekády kupř. III. ÚS 1284/08 ze dne 15. 1. 2009; II. ÚS 1871/07 ze dne 6. 8. 2008; III. ÚS 1076/07 ze dne 21. 1. 2008; I. ÚS 336/05 ze dne 6. 9. 2005; I. ÚS 650/04 ze dne 29. 6. 2005; I. ÚS 222/04 ze dne 25. 1. 2005; II. ÚS 55/03 ze dne 11. 3. 2004; II. ÚS 65/03 ze dne 2. 3. 2004; IV. ÚS 302/02 ze dne 3. 10. 2002; III. ÚS 358/02 ze dne 5. 9. 2002; IV. ÚS 134/01 ze dne 5. 6. 2001, vše přístupné na <http://nalus.usoud.cz>

²¹⁴ viz náleze Ústavního soudu ČR ze dne 8. listopadu 2016, sp.zn. II. ÚS 2490/15

²¹⁵ data Nejvyššího správního soudu zpracovaná ke dni 20. 10. 2016, nejčastější způsob rozhodnutí: odmítnutí ústavní stížnosti

²¹⁶ např. I. ÚS 2420/2011, IV. ÚS 2031/2013

²¹⁷ např. II. ÚS 2490/15, I. ÚS 2617/15

jako navrhovatel za omezení přístupu kárně obviněných k soudu. Měl za to, že změnu takového rozsahu by byl schopen ospravedlnit pouze legitimní cíl, který v podstatě neexistuje a ani nevyplývá z důvodové zprávy. Pouhé zefektivnění činnosti justice je pojem příliš široký na to, aby mohl být považován za legitimní cíl. Kárné řízení je ve své podstatě nalézací řízení a jeho účastníci na obou stranách by měli mít možnost například ve druhé instanci namítat nové důkazy. Ústavní soud se v této věci přiklonil na stranu zákonodárce a cíl označil za zcela legitimní a dostačující.

V poslední době se Ústavní soud opět touto problematikou zabýval²¹⁸ a i přesto, že odkázal na judikaturu ESLP, která dlouhodobě nepovažuje kárné řízení za řízení trestní z hlediska Úmluvy²¹⁹, vyjádřil se tak, že „*Ústavní soud v tuto chvíli nevidí prostor pro odlišné posouzení této otázky.*“ Ústavní soud dikcí svého rozhodnutí zcela nevyloučil možnost jiného posouzení ústavnosti a legitimacy jednoinstančnosti kárného řízení v budoucnu. Právo k přezkumu rozhodnutí Ústavního soudu u ESLP zatím nebylo využito. Prvním takovým stěžovatelem bude pravděpodobně soudce Městského soudu v Praze Kamil Kydalka, který byl kárným soudem uznán vinným z kárného provinění (bez uložení kárného opatření!).²²⁰ Hlavním stížnostním bodem bude nejspíš omezení svobody projevu soudce.²²¹

²¹⁸ náleží Ústavního soudu ze dne 5. září 2016, sp. zn. I. ÚS 2617/15, bod 29-38

²¹⁹ Olujić proti Chorvatsku ze dne 5. 2. 2009 č. 22330/05, § 32-44, Harabin proti Slovensku ze dne 20. 11. 2012 č. 58688/11, § 119-124, Oleksandr Volkov proti Ukrajině ze dne 9. 1. 2013 č. 21722/11, § 87-95, Jakšovski a Trifunovski proti Makedonii ze dne 7. 1. 2016 č. 56381/09 a 58738/09, § 32, Gerovska Popčevska proti Makedonii ze dne 7. 1. 2016 č. 48783/07, § 38

²²⁰ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 11. června 2015, sp. zn. 16 Kss 7/2014

²²¹ PASEKOVÁ, Eva. *Kamil Kydalka podává na ČR stížnost u ESLP: Pokud se zavře pusa soudcům, zavře se za chvíli všem* [online]. ceska-justice.cz, 11. listopadu 2016 [cit. 11. listopadu 2016]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2016/11/kamil-kydalka-podava-na-cr-stiznost-u-eslp-pokud-se-zavre-pusa-soudcum-zavre-se-za-chvili-vsem/>>.

6 Rozhodování kárného soudu

6.1 Statistický přehled

Od 1. října 2008, kdy nabyla účinnosti novela zákona o soudech č. 314/2008 Sb., a jedinou instancí pro kárná řízení se stal Nejvyšší správní soud, napadlo ve věcech soudců celkem 202 věcí. Nejčastějším kárným navrhovatelem byl předseda soudu, ve 117 věcech okresního, v 25 věcech krajského a ve 23 věcech předseda Městského soudu v Praze. Ministr spravedlnosti podal celkem 27 kárných návrhů, z nichž 10 vedlo ke zproštění obvinění soudce, 13 k zastavení řízení (buď z důvodu rezignace soudce na svou funkci, zpětvzetí žádosti a 2 kárné návrhy byly podány po uplynutí objektivní lhůty pro zahájení kárného řízení) a 3 soudci byli uznáni vinnými kárným proviněním.

Kárný soud doposud rozhodl v celkem 192 věcech, z nichž v 39 % byl soudce uznán vinným, v téměř 15% byl soudce zproštěn obvinění a ve 33% bylo řízení zastaveno. Nejčastějším důvodem pro zastavení řízení bylo zpětvzetí žaloby (29) a rezignace na funkci soudce (27). U zpětvzetí žaloby není v rozhodnutích kárného soudu často uveden důvod, proč kárný navrhovatel bere žalobu zpět. Pokud je uveden, je jím často náprava soudce již od podání kárného návrhu, proto by bylo jeho projednání neúčelné, nebo právě vzdání se funkce soudce.

Nejvíce navrhovaným a zároveň i ukládaným kárným opatřením bylo snížení platu soudce. I přesto, že kární navrhovatelé ve 24% navrhovali odvolání soudce z funkce, byli takto potrestáni pouze 4 soudci.

Ze všech napadených kárných žalob, byla nejméně 87 soudcům vytýkána nečinnost, což je ve 43% napadených kárných žalob.²²² Jde tak o suverénně nejčastěji namítané porušení povinnosti soudce.²²³

V níže přiložených tabulkách jsou shrnuty statistické údaje, rozepsané jednotlivě podle různých kategorií, s údaji aktualizovanými ke dni 20. 10. 2016.

²²² Nejméně proto, že v rozhodnutích o zastavení řízení (ať už z důvodu zpětvzetí, rezignace na funkci soudce, zániku funkce...) není uveden důvod podání kárného návrhu.

rok	Nápad kárných žalob
2008	3
2009	22
2010	22
2011	42
2012	27
2013	35
2014	22
2015	15
2016	14
celkem	202

Kárný žalobce	Počet
předsedové OS	117
předsedové KS	25
předseda MS v Praze	23
předseda VS v Praze	1
veřejný ochránce práv	1
ministr spravedlnosti	27
předseda Nejvyššího soudu	4
celkem	198

Kárný návrh podaný Ministrem spravedlnosti		
Zproštění obvinění	Zastavení	Rozhodnutí o vině
11 Kss 3/2009	13 Kss 3/2009 (rezignace)	11 Kss 10/2011
11 Kss 4/2009	11 Kss 16/2011 (zpětvzetí)	11 Kss 18/2011
13 Kss 4/2009	11 Kss 19/2011 (podáno po lhůtě)	13 Kss 13/2011
13 Kss 15/2011	11 Kss 21/2011 (zpětvzetí)	
13 Kss 16/2011	16 Kss 1/2012 (zpětvzetí)	
13 Kss 17/2011	13 Kss 2/2012 (zpětvzetí)	
11 Kss 13/2011	13 Kss 6/2012 (zpětvzetí)	
11 Kss 14/2011	11 Kss 2/2012 (zpětvzetí)	
11 Kss 15/2011	13 Kss 6/2013 (zánik funkce)	
11 Kss 1/2015	13 Kss 9/2013 (zpětvzetí)	
	16 Kss 6/2014 (zpětvzetí)	
	11 Kss 6/2014 (podáno po lhůtě)	
	11 Kss 2/2015 (zpětvzetí)	
+ jeden kárný návrh je dosud nerozhodnutý		

Typ rozhodnutí	Počet
uznání viny	75
zastavení řízení	64
zproštění	28
1. uznání viny; 2. zproštění	14
povolání obnovy řízení	1
1. uznání viny; 2. zproštění; 3. zastavení	6
1. uznání viny; 2. zastavení řízení	1
zamítnutí obnovy řízení	1
nezpůsobilost k výkonu	2
celkem	192

Důvod zastavení	Počet
rezignace na funkci soudce	27
zpětvzetí žaloby	29
zánik funkce soudce (úmrtí)	2
opožděný návrh	4
zánik funkce soudce (odsouzení pro tr. čin)	3
chybí	3
zánik funkce soudce	1
vedení kárného řízení je nepřipustné (překážka ne bis in idem)	1
částečné zpětvzetí	1
celkem	71

Navrhovaná sankce	Počet
snížení platu	87
odvolání z funkce	48
důtka	33
nespecifikována	10
přiměřené opatření	8
odvolání z funkce předsedy	1
odvolání z funkce místopředsedy soudu	2
upuštění od potrestání	1
vyshlovení nezpůsobivosti k výkonu funkce	8
celkem	198

Uložená sankce	Počet
snížení platu	53
důtka	18
vyshlovení nezpůsobivosti k výkonu funkce	2
odvolání z funkce	4
upuštění od potrestání	13
celkem	90

Ústavní stížnosti proti rozhodnutím kárných senátů NSS	
ve věci soudců	14

Způsob rozhodnutí ÚS	Počet
odmítnuto pro neoprávněnost navrhovatele	2
odmítnuto pro zjevnou neopodstatněnost	8
odmítnuto pro opožděnost	1
zamítnuto	2
zastaveno z důvodu zpětvzetí	1
celkem	14

Výčet rozhodnutí, jejichž předmětem byly průtahy v řízení			
13 Kss 1/2009	13 Kss 10/2010	13 Kss 1/2012	11 Kss 9/2013
13 Kss 2/2009	11 Kss 3/2010	13 Kss 3/2012	11 Kss 10/2013
13 Kss 3/2009	11 Kss 4/2010	13 Kss 7/2012	16 Kss 1/2014
13 Kss 4/2009	11 Kss 6/2010	13 Kss 8/2012	16 Kss 4/2014
13 Kss 5/2009	11 Kss 7/2010	13 Kss 9/2012	13 Kss 1/2014
13 Kss 5/2009	11 Kss 8/2010	11 Kss 1/2012	13 Kss 2/2014
13 Kss 6/2009	13 Kss 3/2011	11 Kss 7/2012	13 Kss 4/2014
13 Kss 7/2009	13 Kss 5/2011	16 Kss 1/2013	13 Kss 5/2014
13 Kss 8/2009	13 Kss 7/2011	16 Kss 3/2013	13 Kss 6/2014
13 Kss 9/2009	13 Kss 11/2011	16 Kss 4/2013	13 Kss 7/2014
13 Kss 10/2009	13 Kss 18/2011	16 Kss 7/2013	11 Kss 1/2014
13 Kss 11/2009	13 Kss 20/2011	16 Kss 9/2013	11 Kss 3/2014
11 Kss 2/2009	11 Kss 1/2011	13 Kss 2/2013	11 Kss 4/2014
11 Kss 3/2009	11 Kss 2/2011	13 Kss 3/2013	11 Kss 5/2014
11 Kss 4/2009	11 Kss 3/2011	13 Kss 4/2013	11 Kss 7/2014
11 Kss 9/2009	11 Kss 4/2011	13 Kss 7/2013	11 Kss 8/2014
11 Kss 10/2009	11 Kss 6/2011	11 Kss 1/2013	16 Kss 1/2015
11 Kss 11/2009	11 Kss 7/2011	11 Kss 4/2013	16 Kss 3/2015
13 Kss 2/2010	11 Kss 10/2011	11 Kss 5/2013	13 Kss 2/2015
13 Kss 4/2010	11 Kss 17/2011	11 Kss 6/2013	11 Kss 4/2015
13 Kss 5/2010	16 Kss 5/2012	11 Kss 7/2013	13 Kss 2/2016
13 Kss 8/2010	16 Kss 6/2012	11 Kss 8/2013	

224

²²⁴ Údaje poskytnuté analytickým oddělením Nejvyššího správního soudu během semináře Nejvyššího správního soudu, ze dne 9. listopadu 2016, na téma „Kárná judikatura ve věcech soudců a státních zástupců“ a analýza veřejně přístupných rozhodnutí na adrese Nejvyššího správního soudu <http://www.nssoud.cz/main0Col.aspx?cls=JudikaturaSimpleSearch&pageSource=0&menu=188>

6.2 Vybraná rozhodnutí kárného soudu

V předchozích kapitolách je pojednáno o tom, co je vlastně soudcovská nezávislost, proč je důležité ji chránit a prosazovat, jak je možné ji chránit ale i jak do ní zasahovat. Ochranu, jakož i zásah do nezávislosti, představuje kárné řízení. Je zárukou soudcovské nezávislosti a zajišťuje, že do ní nebude nikdo zasahovat. Zároveň kárné řízení představuje jakýsi limit nezávislosti soudce. Lze je vnímat jako nastavenou hranici nezávislosti, kterou už ani soudce nesmí překročit. Samotné zahájení kárného řízení, nebo už jen kárný návrh, jistě zasahuje do nezávislosti soudce a oslabuje ji.

Níže uvádím příklady rozhodnutí, které podle mě měly zásadní vliv na další rozhodování v kárných věcech. Rozhodnutí průřezová, týkající se různých provinění soudců.

Jako první je věnována pozornost nečinnosti soudce, neboť jak vyplývá ze statistiky Kárného soudu, jde o nejčastěji namítané a projednávané provinění soudce. Pokud je soudce ve své funkci nečinný, může to znamenat, že svou nezávislost možná i zneužívá k tomu, že práci nevykonává ve stanovených termínech. Uveden je rozhodnutí v extrémním případě, které shrnuje postup při zjišťování nečinnosti soudce a následných průtahů v řízení.

Příklady z druhé podkapitoly jsou reflexí třetí kapitoly pojednávající o důležitosti etiky. První dva se týkají svobody projevu soudce a účasti na politickém životě. Ačkoliv mu nikdo neupírá právo na vlastní názor a postoje, z titulu své funkce musí vždy mít na pozoru jakousi seberegulaci. Překročením určité hranice totiž může narušit nezávislost celého soudnictví. Jde-li o projevy názorů a s nimi spojenou případnou publikační činnost, i zde musí soudce zůstat nezávislý a zároveň své nezávislosti nezneužít pro ovlivňování těch, kteří jej vnímají jako autoritu. Zneužití funkce se týká i posledních dvou příkladů. Vystihuje, že ani sám soudce není oprávněn zasahovat do nezávislosti jiného soudce, státního zástupce a vlastně ani jiného představitele jiné státní moci.

Poslední příklad je ukázkou spíše toho, existují vnější snahy zasáhnout do soudcovské nezávislosti při hledání viníka chybně nastaveného systému či politického zviditelnění se.

Proti některým z níže uvedených rozhodnutí se soudce „odvolal“ k Ústavnímu soudu. Ten ale nikdy neposuzuje meritum věci, vždy pouze případný zásah do ústavních práv soudce. Zabýval se rozsahem svobody projevu soudce, rozsahem aplikace trestního řádu na kárné řízení, účastí soudce v politickém životě.

6.2.1 Kárné provinění proti odbornosti postupu soudce – nečinnost

Průtahy v řízení zasahují do právní jistoty a jsou velmi častým kárným proviněním. V případě opakování může kárný senát uložit takto vinnému soudci i nejtvrďší kárné opatření a odvolat jej z funkce soudce.²²⁵ Z toho vyplývá, že i přesto, že nelze jednání soudce hodnotit izolovaně, je to on, kdo za něj odpovídá a této odpovědnosti se nemůže zprostit poukazem na složitost a náročnost věci.²²⁶

Zásada rychlosti řízení, zakotvená v čl. 38 odst. 2 Listiny, čl. 6 odst. 1 Úmluvy zaručuje jednotlivci nejen ochranu jeho práv, ale také včasnost této ochrany a oproti tomu v podstatě přikazuje, aby věc každého subjektu byla projednána bez zbytečných průtahů. Průtahy v řízení definoval Ústavní soud jako tzv. *jiný zásah orgánů veřejné moci do základních práv a svobod* a dodal, že pokud stát není schopen účastníkům řízení zabezpečit jeho řádný průběh, dochází k faktickému odepření spravedlnosti a důsledkem je nejen nejistota stran sporu, ale také narušení důvěry ve schopnost justice nalézat a chránit právo.²²⁷ Oba články sledují stejný cíl, rychlost řízení. I tak lze mezi nimi vyčíst drobnou nuanci, čl. 38 odst. 2 Listiny klade důraz na vedení řízení bez zbytečných průtahů a čl. 6 odst. 1 Úmluvy se zaměřuje spíše na celkovou délku řízení a její přiměřenost.²²⁸

Přiměřenou délku řízení nelze vyjádřit přesným číslem. Je totiž vždy podmíněna objektivně charakterem projednávané věci, konkrétními okolnostmi případu, s přihlédnutím ke složitosti věci, chování účastníků stran, příslušných orgánů. V případě řízení trestního také například počtem spoluobviněných, počtem svědků, ...²²⁹ Nečinnost je jakási negativní hodnota vyjádřená pasivitou, která je v rozporu s podstatou práva na spravedlivý proces, jehož součástí je i právo na přiměřenost délky řízení.²³⁰ Průtah vyjadřuje nepřiměřeně dlouhý časový interval mezi jednotlivými úkony.²³¹ Podle Nejvyššího správního soudu je průtah *znakem nedostatečné snahy soudce o to, aby byly věci co nejrychleji projednány a rozhodnuty a tedy aby byla účastníkům řízení poskytnuta rychlá a účinná ochrana jejich práv.*²³² Pokud nečinnost zapříčiní neodůvodněný průtah v řízení, je naplněna skutková podstata kárného provinění.

²²⁵ rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. května 2008, sp. zn. 1 Skno 5/2008

²²⁶ rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2007, sp. zn. 1 Skno 14/2006

²²⁷ nález Ústavního soudu ze dne 20. dubna 2004, sp.zn. IV. ÚS 36/04

²²⁸ SCHORM, A., Vít. *Právo na přiměřenou délku řízení podle Evropské úmluvy o lidských právech*. In Kancelář veřejného ochránce práv. Nečinnost ve veřejné správě. Brno: 2012, s. 28-29.

²²⁹ nález Ústavního soudu ze dne 12. dubna 2007, sp.zn. I.ÚS 603/06, bod 24

²³⁰ FRUMAROVÁ, Kateřina. *Ochrana před nečinností veřejné správy*. Praha: Leges, 2012. s. 40.

²³¹ WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, s. 794-796.

²³² rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 9. dubna 2015, sp.zn. 11 Kss 7/2014

6.2.1.1 Test odůvodněnosti průtahů

Pro naplnění skutkové podstaty kárného provinění spočívajícího v průtazích musí být splněny následující kroky. **1) Tvrzení žalobce musí odpovídat realitě.** Tj. jednání (resp. nejednání), které je soudci vytykáno, musí korespondovat se spisy, výpisy z ISASu. **2) Musí se jednat o průtah** a konečně **3) musí být tento stav přičitatelný soudci.**

Krok číslo jedna, kdy kárný senát ověřuje, zda tvrzená nečinnost a její rozsah skutečně nastala a zapříčinila neodůvodněný průtah v řízení, lze „snadno“ naplnit pouhým porovnáním kárného návrhu a spisů, z nichž má nečinnost vyplývat. Slovo snadno je uvozené záměrně, protože nezdá se, kdy je soudci vytykána nečinnost ve více než stovkách spisů a projít každý z nich zvlášť a potvrdit či vyvrátit existenci průtahu, je velmi náročná práce. Po zhodnocení výše uvedeného, kárný senát dojde k závěru, zda je kárný návrh na zahájení kárného řízení důvodný či nikoliv. Pokud ano, pokračuje dalším bodem.

Posoudit, zda šlo skutečně o průtah, je už ale otázka komplikovanější a nedá se na ni odpovědět pouhým porovnáním stavu věcí, jak jsou a jak by měly být. Kárný soud musí zkoumat, zda šlo o tzv. absolutní nebo relativní nečinnost. O absolutní nečinnost se jedná v případě, kdy v posuzovaném období soudce neučinil vůbec žádný úkon. Za relativní nečinnost se považuje stav, kdy soudce sice činil ve věci úkony, ale šlo o úkony neefektivní a ve výsledku se na ně hledí, jako by učiněny nebyly. Tedy sice byl ve spise zaznamenán pohyb, ale jednotlivé úkony nesměřovaly ke skončení řízení.

Dále od sebe soud důkladně odlišuje, zda se jednalo o jednoduché úkony (administrativní povahy, kdy není třeba právní úvahy, např. odeslání žaloby protistraně, vybrání soudního poplatku, vyzoomění účastníků, ...), nebo o úkony, které měly směřovat k meritornímu projednání věci (soud se měl zabývat skutkovým a právním hodnocením věci, např. nařízení jednání, odůvodnění rozhodnutí, ...). Pokud měl soudce provést pouze jednoduchý úkon, zavedená referenční hodnota (tolerance časového prostoru mezi jednotlivými úkony), je 3 měsíce. Opět nejde o absolutní číslo, neboť dále je nutné posuzovat konkrétní okolnosti případu. V případě, kdy nečinnost nespočívá v jednoduchých případech, nelze časovou hranici určit vůbec. Je nutné posoudit věc zcela individuálně, a to dle následujících charakteristik, aby bylo postaveno na jisto, zda lze daný průtah klást za vinu kárně obviněnému soudci.

Na zřetel se tedy bere charakteristika senátu (objektivní nápad věcí, specializaci soudce, délku výkonu funkce resp. jeho zkušenost, strukturu přidělovaných věcí), technické a personální vybavení (zda využívá asistenty, vyšší soudní úředníky, má dostatečnou možnost využívat jednací síň, kvalita práce soudní kanceláře), porovnání výkonu s ostatními kolegy (se

srovnatelným nápadem – pro vyloučení možnosti, že dochází k přetěžování soudce), časová struktura nedodělků (zda soudce dodržuje tzv. časovou řadu při vyřizování věcí (= zda si nevybírá prioritně ke zpracování jednoduché věci a ty složitější nenechává stárnout)), zacházení ze strany soudu (zda není nepřiměřený tlak na konkrétního soudce/senát, také snahu vedení soudu řešit nejprve problém interně na úrovni daného soudu), subjektivní charakteristika soudce (délka výkonu funkce, věk, zdravotní stav, osobní situace).

Tento postup shrnul ve svém rozhodnutí ze dne 9. dubna 2015, sp. zn. 11 Kss 7/2014, kárný senát. Soudkyně zde byla kárně obviněná z průtahů v celkem 474 věcech, z nichž ve 303 případech byla prokázána vina. Šlo o již druhé kárné řízení vedené proti této soudkyni Obvodního soudu pro Prahu 5 z důvodu zaviněných průtahů²³³ a tímto pozdějším rozhodnutím byla odvolána z funkce soudce.

Co se týče průtahů v řízení, pokud je soudce uznán vinným, že porušením svých povinností způsobil průtahy ve více věcech v různých obdobích, nejedná se o jednotlivá kárná provinění, ale o jeden kárný delikt, spočívající v pokračování v neplnění soudcovských povinností v uvedeném období.²³⁴

Kárný senát také konstatoval, že úkolem soudce není jen jeho soudcovská činnost ve smyslu práce na spisech a rozhodování věcí, ale též vlastní organizace práce.²³⁵ Jeho práce má být logická, průběžná a důsledná. Mezi vyjudikované povinnosti soudce v souvislosti s nečinností je dále povinnost mít přehled o svých spisech. Pokud si je soudce v kanceláři založí jinde, než to obvykle dělává, a v těchto věcech se z tohoto důvodu dopustí nečinnosti, naplní skutkovou podstatu kárného provinění.²³⁶ Stejně jako přehled o spisech by měl mít soudce i přehled o lhůtách, v nichž je nutné příslušné úkony činit. Pokud je nevede v patrnosti vůbec nebo si data poznamená špatně a dojde z důvodu nečinnosti k průtahům, rovněž půjde o kárné provinění.²³⁷

Praktický důsledek nečinnosti soudce může být různý. Překročí-li soudce ve více případech zákonnou lhůtu pro odeslání písemného vyhotovení rozsudku dle § 158 odst. 4 zák. č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, účastník řízení „pouze“ neobdrží v přiměřené lhůtě písemnou verzi rozhodnutí.²³⁸ Pokud je ale soudce nečinný v trestní věci a ve lhůtě nerozhodne například o dalším trvání vazby dle § 72 zák. č. 141/1961 Sb., trestní řád, musí být osoba podle odstavce 1 neprodleně z vazby propuštěna a je možné, že po jejím propuštění

²³³ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 27. června 2013, sp.zn 13 Kss 5/2013

²³⁴ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 9. dubna 2015, sp.zn. 11 Kss 7/2014

²³⁵ shodně i rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 27. března 2013, sp.zn. 11 Kss 1/2013

²³⁶ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 11. června 2009, sp.zn. 13 Kss 1/2009

²³⁷ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 11. února 2016, sp.zn. 16 Kss 3/2015

²³⁸ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 11. června 2009, sp.zn. 13 Kss 1/2009

už nebude nikdy nalezena, aby bylo rozhodnuto o její vině či nevině,²³⁹ což může být společensky mnohem škodlivější, než pokud soudce pouze nevyhotoví písemnou verzi rozsudku.

6.2.2 Kárné provinění proti etice soudce

6.2.2.1 Svoboda projevu soudce - Politická účast

V rozhodnutí sp.zn. 16 Kss 7/2014, uznal kárný soud vinným soudce za to, že v průběhu volební kampaně před komunálními volbami umožnil, aby bylo jeho jménem a s uvedením postavení soudce, sepsán a distribuován přímo do poštovních schránek voličů leták, ve kterém hodnotil volební kampaň do zastupitelstva a komentoval jednotlivé kandidáty. Tímto jednáním ohrozil důstojnost soudcovské funkce, zneužil ji k prosazování soukromých zájmů a naplnil tak skutkovou podstatu kárného provinění. Od uložení kárného opatření bylo upuštěno.

Kárný navrhovatel v žalobě zdůraznil, že možné zapojení soudce do předvolební kampaně dosud nebylo kárným senátem projednáváno a žalobou předestírá otázku, zda je takovéto jednání soudce vůbec možné. Sám navrhl, aby bylo vzhledem k dosud bezproblémovému výkonu funkce soudce, okolnostem v průběhu voleb a výjimečnosti meritů věci, upuštěno od uložení kárného opatření, protože jde spíše o vymezení etické hranice možného veřejného projevu soudce, než o potrestání konkrétního soudce.

Během řízení bylo prokázáno, že soudce byl autorem letáků, které cílily na znevýhodnění tří volebních stran ze čtyř a naopak vyzdvižení poslední kandidující strany, přičemž spolu s jeho podpisem pod hodnocením figuroval i odkaz na to, že je soudce právě proto, aby měl obsah letáku větší váhu. Tím dle kárného soudu zneužil své autority pramenící z pozice soudce a snažil se ovlivnit názory voličů.

Kárně obviněný soudce se daného skutku nedopustil ve výkonu své funkce, ale v rámci svého soukromého života. A přesto, že nemůže být zcela vyloučen z možnosti realizovat svá politická práva, v daném případě soudce překročil rozsah svobody projevu, která není zcela neomezená, natož pak u osob, vykonávajících veřejnou funkci, a zasáhl tím do důstojnosti funkce soudce. Kárný soud odkázal na nález Ústavního soudu, který již dříve konstatoval, že *na osobu soudce jsou kladeny vysoké morální nároky a za účelem zabránění konfliktu zájmů se soudce smí prakticky věnovat pouze odborné soudcovské činnosti.*²⁴⁰

²³⁹ zde z veřejného jednání ze dne 11. února 2016, rozh. NSS sp. zn. 16 Kss 4/2015

²⁴⁰ nález Ústavního soudu ze dne 28. ledna 2008, sp.zn. III. ÚS 1076/07

Nakonec doplnil, že soudce není vyloučen z veřejné realizace svých politických práv, může se zapojovat do předvolebního dění, měl by tak ovšem činit vždy uměřeně a zdrženlivě, aby svou osobu, potažmo funkci, nepropůjčoval k prosazování zájmů konkrétní volební strany či kandidáta ve volbách. Zároveň by jeho jednání nemělo přesahovat obvyklé aktivity ostatních občanů, projevovat se autoritativně či konfrontačně. Kriticky se má vyjadřovat jen potud, pokud se nedotýká cti adresátů. Soudce má respektovat zvýšenou míru požadavků, které jsou kladeny na jeho osobu v souvislosti s výkonem funkce soudce a reflektovat určité nezbytné sebeomezení projevu.²⁴¹

Posouzení věci Ústavním soudem

I přesto, že nebylo soudci uloženo kárné opatření, proti rozhodnutí kárného senátu podal ústavní stížnost, v níž kromě poukazu na nesprávně nastavenou jednoinstančnost řízení a nesprávné uznání vinným z jednání, jemuž nedokázal zabránit, namítal zásah do svobody projevu dle čl. 17 Listiny. Ústavní soud v bodě 63 uznal, že *Svoboda projevu osoby, která zastává funkci soudce, je chráněna čl. 17 Listiny i čl. 10 Úmluvy, nicméně podléhá zvláštním omezením*. Odkázal též na judikaturu ESLP, která vychází z tzv. *duty of loyalty and discretion*, povinnosti loajality a zdrženlivosti, kterou jsou vázáni všichni státní zaměstnanci při výkonu své funkce, a která je omezuje ve výkonu určitých práv a svobod. Povinnost loajality se vztahuje pouze na základní principy a hodnoty demokratického státu, kdežto zdrženlivost je pojmem širším, vzniká soudci již přijetím soudcovské funkce a zavazuje jej i v jeho soukromém životě. Zahrnuje i posouzení, zda soudy a soudci působí dojem nestrannosti a nezávislosti a pro zachování důvěry veřejnosti je nezbytné, aby soudci udržovali určitý odstup od politické soutěže i při výkonu svobody slova.

Ústavní soud se ve svém rozhodnutí ztotožnil s demonstrativním výčtem kritérií, která je nutno při projevu soudce zkoumat. Je nutné posoudit,

- 1) zda jde o skutkové tvrzení** (jehož pravdivost lze ověřit dokazováním), **hodnotový soud** (u kterého ověření není možné) či **hybridní výrok**,
- 2) nakolik soudce ve svém projevu dodržel povinnost loajality** (zda byl projev v přímém rozporu se základními hodnotami demokratického státu) **a zdrženlivosti** (zda soudce projevem narušil důvěru veřejnosti v nezávislost a nestrannost soudní moci, nebo zda se zapojil do politické soutěže, hodnotí se přísněji, pokud v projevu soudce výslovně odkáže na svou funkci),

²⁴¹ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 11. června 2015, sp.zn. 16 Kss 7/2014

3) zda uložená sankce odpovídá zjištěnému pochybení.

V projednávaném případě soudce šlo o hybridní výrok, ve kterém soudce sice neporušil povinnost loajality, neboť jeho projev nezasahoval nijak do základních principů demokratického právního státu. Nedostál však potřebné zdrženlivosti. Uvedl, že je soudcem a nedodržel potřebný odstup od politické soutěže, když se veřejně zapojil do volebního boje s cílem ovlivnit jeho výsledek. Ústavní soud se nakonec pokusil nastavit hranici svobody projevu a jejich možných limitů tak, že pokud se soudce aktivně podílí na volební kampani některé ze stran a navíc s výslovným upozorněním na svou funkci soudce, otevřeně se zapojí do volebního boje s cílem ovlivnit výsledek, je toto jednání způsobilé narušit důvěru veřejnosti v to, že soudy a soudci budou spory rozhodovat podle práva, a nikoliv podle politických zájmů.²⁴²

6.2.2.2 Svoboda projevu soudce – Dehonestace politiků

To, že soudce nemůže být aktivní v politice, deklaroval kárný soud také v rozhodnutí o vině soudce, jež v rozporu s povinnostmi soudce ze své soukromé e-mailové adresy přeposlal na dalších 32 adres e-mail s dokumentem, který vytvářel dojem, že jde o přepis rozhovorů (autentický odposlech) mezi politiky s množstvím vulgarit a popisem, naznačujícím jejich nezákonné jednání. Šlo o smyšlený dokument a soudce o této skutečnosti věděl. E-mail přeposlal v první den voleb do obecních zastupitelstev a do Senátu. Předseda okresního soudu to považoval za možné kárné provinění, jelikož tvrdil, že se tím soudce snažil zasáhnout do průběhu voleb tím, že rozšířil lživý text, který ne každý musel nutně vyhodnotit jako vymyšlený. Prokázat svá tvrzení, že by soudce popsáním jednáním zasáhl do politického boje a ovlivnil výsledky voleb, se kárnému navrhovateli nepovedlo. Kárný soud se i přesto zabýval otázkou, zda popsany skutek sám o sobě nenaplnuje skutkovou podstatu kárného provinění.

Opětovně hodnotil možné omezení svobody projevu soudce a dospěl k závěru, že soudce svým jednáním překročil rámec svobody projevu natolik výrazně, že naplnil znaky skutkové podstaty kárného provinění. Obsahem e-mailu byl satiricky laděný rozhovor několika politiků, který soudce rozeslal kromě svých nejbližších přátel také některým novinářům. Vyhodnotil, že už jen samotné přeposlání textu na různé adresy mělo difamační potenciál, což podtrhl fakt, že soudce k textu nepřipsal žádný komentář, v němž by ho uvedl na pravou míru. Soud vzal v potaz, že osobnost politika nedosahuje tak široké ochrany jako běžného občana, avšak ani politici či kandidáti ve volbách nemusí snášet lživá a pomlouvačná tvrzení směřující

²⁴² nález Ústavního soudu ze dne 5. září 2016, sp.zn. I. ÚS 2617/15

proti nim. Navíc měl kárně obviněný vzít v úvahu možnost, že adresáti budou šířit zprávu i dál. Přestože popsané jednání nesouviselo s výkonem soudnictví, ani nebyla prokázána přímá souvislost s rozšířením materiálu dál a poté i do médií, musel si být minimálně vědom toho, že takový následek může nastat.²⁴³

Posouzení Ústavním soudem

Soudce podal ve věci ústavní stížnost, v níž porušení práva na svobodu projevu a dále také práva zakotveného v čl. 37 odst. 1 Listiny, neboť mu nebylo poskytnuto právo odepřít výpověď. Učinil ji totiž ještě před zahájením kárného řízení vyjádření, ve kterém se k přeposlání e-mailu přiznává a nyní namítá, že jde o nezákonně získaný důkaz, který nelze v řízení před kárným soudem použít.

Ústavní soud se k tvrzenému porušení svobody projevu vyjádřil stejně jako v předchozích rozhodnutích a zopakoval, že výkon funkce soudce (jako i jiných představitelů justice) musí být uskutečňován s určitou mírou zdrženlivost tak, aby neohrožoval nepřijatelným způsobem autoritu a nestrannost soudní moci.

Nově se zbýval rozsahem aplikace trestního řádu na kárné řízení a došel k závěru, že se uplatní až na fázi po sdělení obvinění, totiž až po doručení kárného návrhu obviněnému a pak dále na fázi projednání věci před soudem. Na fázi před zahájením kárného řízení (např. shromažďování důkazů), se trestní řád nevztahuje. Jinou věcí je, zda lze takové důkazy použít před soudem. Pokud je, stejně jako v posuzovaném případě, výpověď získána z iniciace žalobce, nelze takový důkaz použít v řízení před soudem. Jde totiž o obdobu výpovědi obviněného, učiněnou ještě před sdělením obvinění, a v takovém případě je to procesně nepoužitelný důkaz. Tím, že jej kárný soud připustil v řízení, zatížil ho nedostatkem. Vzhledem k tomu, že soudce svá tvrzení dále zopakoval i v průběhu řízení (v této fázi jsou již použitelné), v celkovém kontextu nedosáhla vada ústavněprávního rozměru a k porušení základních práv soudce nedošlo.²⁴⁴

6.2.2.3 Svoboda projevu soudce - Publikační činnost

V novějším rozhodnutí ze dne 6. června 2016, se kárný soud zabýval opět svobodou projevu dle čl. 17 odst. 4 Listiny a čl. 10 odst. 2 Úmluvy, a měl za úkol vymezit limity, které

²⁴³ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 20. května 2015, sp.zn. 13 Kss 1/2015

²⁴⁴ nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. listopadu 2016, sp.zn. II. ÚS 2490/15

by soudci neměli ve svých veřejných vyjádřeních v zájmu zachování dobré pověsti justice, překračovat.²⁴⁵

V celé věci šlo o to, že soudce publikoval satirické články o aktuálních společenských tématech. Těmi byly především otázky migrace a migrační krize, kvalita práce humanitárních organizací a jejich pracovníků, lidská práva aj. Články byly zveřejňovány různými weby a dle kárného navrhovatele vzhledem ke kontextu jednotlivých webů, způsobu vyjadřování soudce, které nebylo ani korektní ani umírněné, mohly vyvolat otázku, jestli by soudce rozhodl o právech osob, zmiňovaných v článcích, zcela nestranně.²⁴⁶ Za dřívější publikování předchozích autorských textů byla soudci již udělena předsedou soudu výtka, ve které byl upozorněn na nevhodnost článků z pohledu výkonu jeho soudcovské funkce, překročení hranice soudcovské etiky a zavázal se propříště zvolit zdrženlivější tón.

Kárný soud nejprve konstatoval, že v obecné rovině se na jakýkoli projev vztahuje ochrana čl. 17 odst. 4 Listiny i čl. 10 odst. 2 Úmluvy. Vztahuje se i na myšlenky, které zraňují, šokují či znepokojují a tedy i přesto, že jednotlivé články v celkovém kontextu podávají negativní a dehonestující obrázek o určité společenské skutečnosti, zjednodušují realitu, jsou vyhraněné, nelaskavé, kritické a expresivní. V tomto případě ale bylo nutné zabývat se svobodou projevu soudců.

Kárný soud zde aplikoval kritéria pro posouzení, zda omezení svobody projevu odpovídá v konkrétním případě požadavkům čl. 10 odst. 2 Úmluvy, které již dříve formuloval ESLP.²⁴⁷ Jde o to zjistit zda

1) takový zásah předpokládá zákon.

Tato podmínka je splněna, pokud je zákon dostupný, srozumitelný a následek jeho porušení je adresátovi znám, tedy je předvídatelný. Existenci zákonného základu lze dovodit výkladem § 80 ZSS a to odst. 1, 2 písm. b), i odst. 4. Není totiž nutné, aby bylo omezení vyjádřeno v zákoně explicitně. § 80 ZSS mezi povinnosti soudce zahrnuje i určité omezení svobody projevu, což je plně v kompetenci státu, který zcela oprávněně na své zaměstnance, vystupující v postavení společenské autority, jistá omezení klade.

2) omezení sleduje cíl, který je dle čl. 10 odst. 2 Úmluvy legitimní.

I tato podmínka je splněna, protože jedním z důvodů omezení práva svobody projevu je zájem na zachování autority a nestrannosti soudní moci (i přesto, že tento cíl není v čl. 17 odst. 4 výslovně uveden).

²⁴⁵ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 6. června 2016, sp.zn. 11 Kss 6/2015

²⁴⁶ přípustnou mez překročil v článcích <http://pravyprostor.cz/zprava-o-putovani-do-nemec/> a <http://pravyprostor.cz/dopis-dezoriovaneho-bezence/> [oba cit. dne 5. 12. 2016]

²⁴⁷ viz např. *Sunday Times proti Spojenému království (č.1)* č. 6538/74, rozsudek ze dne 26. 4. 1979, §45

3) je toto omezení pro dosažení uvedeného cíle nezbytné.

Zde je nutné posoudit přiměřenost, vhodnost a nezbytnost, resp. naléhavou společenskou potřebu zásahu. Soudce jako reprezentant jedné ze státních mocí je i ve svém soukromém životě ústavním činitelem, proto stát může regulovat jeho chování a stanovit mu určitá omezení i pokud jde o mimopracovní aktivity. Kárný senát uzavřel, že „zájem na zachování autority soudní moci a důvěry veřejnosti v její nestrannost je závažnější, než omezení spočívající v tom, že se soudci musí poněkud omezit ve svém právu na svobodu projevu.“²⁴⁸

Pokud se někdo z vlastní vůle stane soudcem, bere na sebe dobrovolně i toto omezení, jež ve velké míře plyne i právě z čl. 10 odst. 2 Úmluvy, když s výkonem svobod spojuje i povinnosti a odpovědnost.

Kárný soud v rozhodnutí shrnul předchozí rozhodnutí ESLP, který již dříve dovodil, že soudce má právo na vlastní názor, má právo jej vyjadřovat i veřejně, kriticky, může se vyjadřovat i k otázkám veřejného života, které mohou být chápány jako politické, konfliktní, ... Nesmí však vyjadřovat veřejnou podporu konkrétním politickým subjektům, programu či šířit myšlenky v rozporu s principy demokratické společnosti.²⁴⁹ Korektivem nejen pro vyjadřování názorů, ale i celkově chování soudce je hranice, jejíž překročení by mohlo mít vliv na výkon soudcovské funkce. Pokud se tedy soudce rozhodne vyjadřovat prostřednictvím veřejně dostupných článků a ještě k tomu například užívat satiru či nadsázku, měl by tak činit obezřetně a uvážlivě a vždy zasazovat daný příspěvek do kontextu.

V tomto konkrétním případě soud nedovodil existenci následku spočívajícího v ohrožení důvěry v nezávislé, nestranné a spravedlivé rozhodování soudů dle § 80 odst. 1 a 2 písm. b), neboť nepředstavovaly vyjádření podpory konkrétní politické straně, programu či ideologii, pouze za pomoci nadsázky a ironie rozpoutaly veřejný zájem a debatu. Naopak vinným byl soudce uznán kárným proviněním spočívajícím v porušení povinnosti vyplývající z § 80 odst. 1 a 4 ZSS, zdržet se při výkonu politických práv všeho, co by mohlo narušit důstojnost soudcovské funkce. Uloženým kárným opatřením byla důtka. Nutno podotknout, že kárný návrhovař předestíral vadné jednání u třech článků, kárný soud ale soudce v případě třetího článku zprostil viny.²⁵⁰

I přes rozsáhlou argumentaci kárného soudu, který se zabýval jak ústavní rovínou ochrany svobody projevu, shrnoval dosavadní argumentaci ESLP a mírnost kárného opatření, s ním

²⁴⁸ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 6. června 2016, sp.zn. 11 Kss 6/2015

²⁴⁹ viz výše požadavek loajality a zdrženlivosti

²⁵⁰ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 6. června 2016, sp.zn 11 Kss 6/2015

soudce nesouhlasil. Dle dostupných zdrojů soudce podal proti rozhodnutí ústavní stížnost, v níž opět namítá porušení práva na svobodu projevu dle čl. 17 Listiny a čl. 10 Úmluvy. Jeho články prý nebyly a priori vulgární, byly pouze satirické. Navíc většina čtenářů až do mediální kampaně kolem kárného řízení ani netušila, že jejich autor, který se vždy podepisoval pouze jménem, je soudce. Má za to, že kárný soud měl být ve svém výkladu možného omezení ústavních práv restriktivnější a navrhuje, aby Ústavní soud rozhodnutí zrušil.²⁵¹

6.2.2.4 Snaha o zneužití vlivu soudce na rozhodnutí kolegy soudce

Intenzity kárného provinění dosáhlo jednání soudkyně (v době vytýkaného jednání ve funkci předsedkyně soudu), která v sobotu, v den konání vazebního zasedání, před jednací síní požádala příslušníky Policie ČR, kteří zde vykonávali eskortu zatčeného obviněného, o umožnění rozmluvy s její dcerou, neboť ta byla přítelkyní obviněného, o jehož vazbě se rozhodovalo. Před policisty se označila za zaměstnanci soudu a ti reagovali tak, že její prosbě vyhověli. Chvilí nato sama soudkyně vstoupila do jednací síně, kde se nacházel pouze rozhodující soudce a protokolující úřednice a připravovali se na vyhlášení rozhodnutí. Neformálně se jej dotazovala na výsledek projednávané věci a podotkla, že obviněný je přítelem její dcery. Jednající soudce předsedkyni z jednací síně vykázal a následně rozhodl o propuštění obviněného z vazby.

V tomto případě jak kárný návrhovač, tak soudce i přítomná protokolující úřednice vypověděli, že propuštění ze zatčení v žádném případě nesouviselo se snahou předsedkyně soudu na toto rozhodnutí působit. Již touto snahou ale podle kárného návrhovače byla ohrožena důvěra v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodování soudů, protože ostatní přítomní mohli mít za to, že soudce rozhodl na pokyn své nadřízené. Kárný soud dal návrhovači za pravdu a potvrdil, že jednání soudkyně dosáhlo intenzity kárného provinění, uznal soudkyni vinnou a uložil jí důtku. Šlo o pochybení, které bylo nejen profesně neetické, ale také odborně neprofesionální, čehož si musela být ještě jako předsedkyně soudu dobře vědoma.²⁵²

²⁵¹ PASEKOVÁ, Eva. *Soudce Zbránek ve své stížnosti k ÚS: Za návštěvu veřejného domu soudce kárně stíhán není, za psaní článků o migrantech ano* [online]. ceska-justice.cz, 11. října 2016 [cit. 5. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2016/10/soudce-zbrank-ve-sve-stiznosti-k-us-za-navstevu-verejneho-domu-soudce-karne-stihan-neni-za-psani-clanku-o-migrantech-ano/>>.

²⁵² rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 16. června 2016, sp.zn. 16 Kss 1/2016

6.2.2.5 Snaha o zneužití vlivu soudce na rozhodnutí kolegy státního zástupce

V jiném případě se soudce podle kárného návrhu snažil ovlivnit státního zástupce, když dle kárného návrhatele telefonicky kontaktoval v rámci vyřizování věci státní zástupkyni, podávající obžalobu a ohodnotil ji tak, že „*to snad nemyslí vážně*“.... a že „*doufá, že věc bude u prvního hlavního líčení pravomocně zproštěna s tím, že očekává i návrh státního zástupce na zproštění.*“ Následně kontaktoval i náměstkyně státního zastupitelství a žádal je, aby ve věci zproštění nařídil on. Když tyto požadavky odmítl, soudce ještě dodal, že „*v tomto případě nenechá na nich v rozsudku nit suchou.*“ V odůvodnění rozsudku se následně vyjádřil k obžalobě tak, že *již v době jejího podání byl jednoznačný závěr o tom, že poškozená lže...a tyto skutečnosti musely být nutně státní zástupkyni známy...a trvání na obžalobě bylo zcela absurdní a nemístné.*

Postup soudce, jakým vedl řízení nakonec ale nekorespondoval s dříve tvrzeným nátlakem. I přesto, že bylo nakonec vyneseno zprošťující rozhodnutí, v řízení rozhodl až po třetím hlavním líčení, vyslechnul a přibral další dva znalce. Konkrétní obsah telefonických hovorů se nepodařilo prokázat, a proto kárný soud aplikoval zásadu *in dubio pro reo*, v pochybnostech ve prospěch obviněného. Pokud kárný návrhatel soudci vyčítal nevhodně formulované odůvodnění rozhodnutí, ve kterém se nelibě vyjadřoval k podané obžalobě, nepředstavuje porušení § 80 odst. 6 ZSS, které zavazuje soudce zachovávat náležitou úctu k ... *účastníkům nebo stranám soudního řízení.* A je vůči nim povinen se ... *zdržet projevů sympatií, náklonnosti nebo negativních postojů.* Kárný soud vyložil toto ustanovení tak, že nezbavuje soudce práva být vůči stranám sporu kritický. Lze posuzovat pouze míru kritičnosti a expresivitu a kárnou odpovědnost by bylo možné si představit, pokud by soudce používal vulgární výrazy nebo osoby cíleně zesměšňoval.²⁵³

6.2.3 Vadné rozhodnutí není kárným proviněním

Jak již bylo popsáno dříve, kárné řízení neslouží k přezkumu dřívějšího rozhodnutí soudce. Ani toho, které bylo v odvolacím nebo dovolacím řízení zrušeno jako protizákonné. K tomu právě slouží systém opravných prostředků, který má nezákonná rozhodnutí zhojit a je na účastnících, zda opravných prostředků využijí. Vydání nezákonného rozhodnutí jistě ohrožuje důvěru v nezávislé, nestranné, odborné a spravedlivé rozhodnutí soudů, aby se takové rozhodnutí dalo považovat za kárné provinění, musely by k nezákonnosti přistoupit další okolnosti.²⁵⁴ Budou to především případy, kdy soudce nerespektuje právní názor

²⁵³ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 22. května 2014, sp.zn. 16 Kss 12/2013

²⁵⁴ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 20. června 2013, sp.zn. 16 Kss 2/2013

nadřízeného soudu, jednotnou a ustálenou judikaturu k určité otázce, pokud řízení vede zjevně nedbalým a iracionálním způsobem nebo jednoznačně poruší znění aplikované právní normy.²⁵⁵

Příkladem takového rozhodnutí, kdy kárný soud odmítl přezkoumávat rozhodnutí soudce, je z roku 2015. Zde Nejvyšší správní soud rozhodoval o kárném obvinění soudce, který rozhodoval o změně psychiatrické ochranné léčby z ústavní formy na ambulantní. Pacientka byla přijata do psychiatrické nemocnice s diagnózou paranoidní schizofrenie. Již dříve poranila jinou osobu bodnými ranami nožem a dítě vzala jako rukojmí. Po jedenácti měsících ústavní léčby požádala psychiatrická nemocnice (návrh podaný ošetřujícím lékařem, primářem oddělení a ředitelem nemocnice) o převedení léčby na ambulantní formu. Poté, co byla forma léčby změněna, napadla nožem již propuštěná pacientka ve škole několik studentů, z nichž jednoho usmrtila.

Kárným navrhovatelem byla tehdejší Ministryně spravedlnosti Helena Válková a namítala, že soudce rozhodl bez dostatečně zjištěného skutkového stavu, o němž nebyly důvodné pochybnosti. Namítala neodpovědnost soudce při výkonu své funkce a ledabyly učiněné rozhodnutí, čímž se měl dopustit kárného provinění. Nutno podotknout, že současně s podáním kárného návrhu k Nejvyššímu správnímu soudu podala ministryně dle § 266 odst. 1 trestního řádu proti usnesení okresního soudu o změně formy léčby, stížnost pro porušení zákona k Nejvyššímu soudu. Okresní soud v Opavě podle ní pochybil, když při rozhodování nepostupoval v souladu se zákonem a řádně neprovedl dokazování. Dostatečně se nezabýval otázkou, zda bude pobyt pacientky na svobodě pro společnost nebezpečný nebo zda z její strany nehrozí recidiva.

Nejvyšší soud stížnost v neveřejném projednání dne 18. února 2015 projednal a následně zamítnul. Neshledal v rozhodnutí tvrzené vady a podotkl, že Ministryně ve svém návrhu vycházela především z předchozího průběhu trestního stíhání pacientky, aniž by přihlédla k téměř rok trvající léčbě v psychiatrické nemocnici. Nejvyšší soud posuzoval celou věc k době rozhodování okresního soudu o přeměně formy léčby, a i když připustil, že následky jednání propuštěné pacientky byly dramatické, nelze k nim přihlížet.²⁵⁶

Protože kárný soud měl za to, že je tímto rozhodnutím vázán jako rozhodnutím o předběžné otázce, s ohledem na ostatní okolnosti se dotázal kárného navrhovatele (v průběhu již došlo k výměně ministrů a na místo Heleny Válkové byl jmenován Robert Pelikán), zda

²⁵⁵ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 22. června 2011, sp.zn. 11 Kss 11/2009, ze dne 10.května 2011, sp.zn. 13 Kss 11/2010, ze dne 10. ledna 2014, sp.zn. 16 Kss 10/2013

²⁵⁶ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. února 2015, sp.zn. 3 Tz 58/2014

s ohledem na výsledky předchozího řízení na podané žalobě trvá. Ministr spravedlnost na návrhu setrval a uvedl, že v předchozím řízení bylo projednáváno pouze porušení zákona, zatímco v kárném řízení je třeba posoudit, zda soudce postupoval v souladu se svými povinnostmi soudce a nejednal při vyřizování věci nesoustředěně a nedbale.

Kárný soud vzhledem k výše uvedenému vycházel z autoritativně vysloveného rozhodnutí Nejvyššího soudu, který potvrdil správnost postupu vedení řízení u Okresního soudu, včetně způsobu a dostatečnosti provedení dokazování, soudce zprostil kárného obvinění.²⁵⁷

Vyslovil závěr, že není možné potrestat soudce za to, jak rozhodl, pokud rozhodl v souladu s právním řádem a ani jej nelze činit odpovědného za to, že stoprocentně neprohlédne možné budoucí chování osoby, o níž rozhoduje.

Podle soudce, který byl nakonec zproštěn obvinění, šlo více než o snahu zachovat nezávislost a nestrannost justice, o nalezení a potrestání viníka, který je odpovědný za tragickou smrt studenta. Dva nejvyšší soudy České republiky rozhodly, že jeho postup byl zcela v souladu se zákonem. Pokud byla špatně či nedostatečně nastavena kritéria pro rozhodnutí o duševně nemocné osobě, nelze to klást za vinu soudci. I přes snahy obou ministrů spravedlnosti a tlak médií soudce nadále vykonává svou funkci a 50% jeho nápadu dle rozvrhu práce tvoří „Ochranné léčby a zabezpečovací detence“.²⁵⁸

6.3 Dílčí závěr

Jak vyplývá ze statistických dat Nejvyššího správního soudu, největší část agendy kárných senátů zabírá projednávání kárných provinění, kterými jsou průtahy v řízení. Pokud téměř polovina kárných žalobců tvrdí nečinnost soudce, nejde o nízký počet a je poukazuje na nevhodné využití jeho nezávislosti. Objektivně jsou sice průtahy v řízení kárným proviněním, pokud ale pozorně čteme rozhodnutí kárného soudu, ne vždy jsou průtahy zaviněné přímo soudcem. Může jít o nevhodné zatížení soudce, jeho zdravotní stav či osobní záležitosti. Proto mám za to, že právě tento druh provinění by měl řešit přímý nadřízený soudce, nikoliv kárný soud. Jednak by tímto postupem bylo možné předejít vystavení soudce mediálními tlaky. Jednak by tím došlo k obřemenění kárného soudu od případů, které musí složitě analyzovat, dožadovat se veškerých podkladů k rozhodnutí u soudu, kde obviněný působí. Vznikl by tak

²⁵⁷ rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 25. června, sp.zn. 11 Kss 1/2015

²⁵⁸ rozvrh práce OS Opava dostupný online na

<<http://portal.justice.cz/justice2/soud/soud.aspx?o=156&j=166&k=6577&d=346411>>

prostor pro posuzování etických provinění soudce, jako je zneužití svého vlivu, nevhodné vystupování, nedodržení základních zásad soudnictví.

Přesto se v poslední době čím dál tím více objevují rozhodnutí, která cílí právě na etickou stránku chování a rozhodování soudce, což mnohem více odpovídá předpokládaným cílům kárného řízení. Napadá více věcí, ve kterých kárný soud musí rozhodnout, zda svým jednáním soudce nepřekročil svou nezávislost až příliš, bohužel častěji rozhoduje také o tom, zda do soudcovské nezávislosti není zasahováno až příliš z vnějšku. Tedy zda například ministr spravedlnosti, jakožto kárný žalobce, nezneužívá svou aktivní legitimaci k tomu, aby sám sebe v očích veřejnosti zviditelnil a upevnil svou politickou pozici. Dle mého názoru tomu tak bylo nejen ve výše rozebraném rozhodnutí, týkající se opavského soudce.

Ke dni dokončení této práce podal ministr spravedlnosti Robert Pelikán kárnou žalobu na soudce Krajského soudu v Českých Budějovicích kvůli údajné účasti soudce na podvodech při reorganizaci společnosti Via Chem. Mělo docházet k manipulacím s insolvenčním řízením.²⁵⁹ O kárné odpovědnosti soudce bude soud jednat 29. března 2017.²⁶⁰ Ať již k manipulacím docházelo či nikoliv, měl by to být kárný soud, který bude o vině soudce rozhodovat, nikoliv novinové články, mínění veřejnosti a už vůbec ne vyjádření ministra spravedlnosti, která k neuzavřeným věcem činí.

Podobnou se zdá být již rozhodnutá věc, ve které byl kárným návrhovatelem rovněž ministr spravedlnosti. Zde soud rozhodl o vině předsedy Krajského soudu v Českých Budějovicích Milana Tripese²⁶¹, za nevhodné přerozdělení věcí soudcům, aniž by jej promítl do rozvrhu práce jako mimořádný nápad. Toto své pochybení po seznámení se s právním názorem Vrchního soudu v Praze napravil, avšak pouze v jedné konkrétní věci, ve vztahu k ostatním žádné nápravné kroky neprovedl.²⁶² Soudce byl subjektivně přesvědčen, že jedná v souladu s právem, nicméně objektivně šlo o nesprávný postup, i přesto, že byl součástí dosavadní praxe. Samotné dlouhodobé praktikování nesprávného postupu, nelze považovat za zaviněné. Avšak ve chvíli, kdy je nadřazeným soudem upozorněn na vadnost dosud

²⁵⁹PASEKOVÁ, Eva, ŠRÁMEK, Dušan. *Kauza Via Chem: Pelikán kárně žaluje českobudějovického soudce Veselého* [online]. ceska-justice.cz, 9. března 2017 [cit. 22. března 2017]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2017/03/kaucha-via-chem-pelikan-karne-zaluje-ceskobudejovickeho-soudce-veseleho/>>.

Kárná žaloba na soudce Veselého: Pelikán chce jeho hlavu [online]. ceska-justice.cz, 12. března 2017 [cit. 22. března 2017]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2017/03/karna-zaloba-na-soudce-veseleho-pelikan-chce-jeho-hlavu/>>.

²⁶⁰ Veřejná jednání [online]. nssoud.cz [cit. 22. března 2017]. Dostupné na <http://www.nssoud.cz/main2col.aspx?cls=VerejneJednaniList&vej_id=2895> .

²⁶¹ ŠRÁMEK, Dušan. *Odůvodnění rozsudku podle kárného senátu NSS: Tripes nevyargumentoval svůj právní názor* [online]. ceska-justice.cz, 17. března 2017 [cit. 22. března 2017]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2017/03/oduvodneni-rozsudku-podle-karneho-senatu-nss-tripes-nevyargumentoval-svuj-pravni-nazor/>>.

²⁶² rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 15. února 2017, sp.zn. 16 Kss 5/2016

praktikovaného postupu, stává se jeho jednání zaviněným. Z odůvodnění vyplývá, že kárně obviněný vzal rozhodnutí nadřízeného soudu za ojedinělý exces a nepovažoval za důležité jej nějak hlouběji analyzovat. Proto jeho jednání spočívalo v nevědomé nedbalosti. Od kárného opatření kárný soud upustil s tím, že šlo skutečně o *dlouhodobě neproblematizovanou praxi*, proto jednání soudce považoval za částečně pochopitelné. Důvodem byla také nejednotnost správní praxe, týkající se přerozdělování věcí bez toho, že by byly zahrnuty v rozvrhu práce a také postoj Ministerstva spravedlnosti, které dosud nečinilo žádné kroky, které by vedly k ujednání správní praxe a vyjasnění toho, jak mají soudci v podobných případech postupovat. Na konec kárný soud konstatoval, že z obsahového hlediska nedošlo k manipulacím a neférovému přerozdělování věcí, nebo dokonce účelovou snahu zvýhodnit některého ze soudců.

Soud sice shledal soudce vinným, sankci mu ale neuložil a v závěru upozornil na to, že dosud nezaznamenal kroky Ministerstva spravedlnosti, vedoucí ke sjednocení a nápravě, dle něj, vadně zavedené praxe. Právě toto mě vede k otázce, proč se ministr spravedlnosti nepokusil, i přesto, že z rozhodnutí vyplývá, že o tomto problému věděl, nesprávně zavedené praxi předejít. Nesprávné důvody pro podání kárné žaloby jsou velmi závažným narušením soudcovské nezávislosti. Ať už je totiž po skončení řízení soudce shledán vinným, potrestán, nebo soud dojde k závěru, že se soudce kárného provinění nedopustil, zpravidla jsou takovéto případy velmi medializovány. Vytváří to celkově negativní veřejný obraz justice, a dojem, že soudce by ve své funkci neměl být tolik nezávislý. Ve skutečnosti tomu tak není. Pouze nezávislý soudce, který se nesnaží zalíbit ministrovi spravedlnosti, nebo komukoliv jinému, může rozhodovat tak, aby účinně chránil práva a svobody všech, jak mu přikazuje Ústava.

Závěr

Vycházela jsem z hypotézy, že kárné řízení není u nás příliš využívaným prostředkem. Podobně jako někteří lidé, kteří diskutují pod články, týkající se kárně obviněných soudců.²⁶³ Odkaz na diskuze pod internetovými články sice není zdrojem hodným k uvedení v této práci, přesto jsem si na ně dovolila odkázat právě pro jejich příznačnou exemplárnost. Lidé se v nich většinou bouří a na soudce nadávají, vnímají je jako postavy, které spravedlnost spíše berou, než nastolují. Pohlíží na ně jako na osoby, které za přespříliš vysoký plat nemají žádnou odpovědnost za svou práci, za své chování a jednání. Na osobu nedotknutelnou s neomezenými právy a žádnými povinnostmi. Soudcovská nezávislost je považována za přežitek, který umožňuje soudci nepodřizovat se žádným pravidlům.

Tímto se zabývá první kapitola a vysvětluje, že pouze nezávislé soudnictví může poskytovat ochranu právům a svobodám. Lidé v diskuzích si často neuvědomují, že právě to, že jsou soudci v určitém smyslu nedotknutelní, umožňuje poskytovat ochranu jejich vlastních práv a svobod. Ústava, Listina, Úmluva i další právní předpisy o tomto základním principu hovoří, i z komentářů a rozhodnutí soudů je znát, že jde o jeden z nejdůležitějších principů demokracie. Nezávislost soudnictví není jen prázdná fráze, kterou by se zabývala pouze teorie. Je pravda, že soudce není odpovědný za to, jak rozhoduje. Není ale pravdou, že by jeho nezávislost byla bezbřehá. K tomu, aby byla zachována v co nejširší míře, slouží tzv. záruky soudcovské nezávislosti. Mezi ně se řadí osobnost a způsob výběru soudce, což je opatření, které se svou povahou snaží předcházet potencionálním excesům soudce. V České republice je však tento systém nastaven velmi netransparentně a neexistuje konkrétní závazný předpis, který by soudci stanovil požadavky, po jejichž splnění bude jmenován do funkce, na což ostatně ani neexistuje právní nárok. V tomto smyslu musím souhlasit nejen s diskuzemi, ale i se závěry skupiny GRECO a konstatovat, že jde o velký nedostatek českého soudnictví.

Praxi kárného řízení a vůbec celému soudnictví příliš mnoho lidí nedůvěřuje. Podle dat ze září 2016 a komentáře Centra pro výzkum veřejného mínění, jež zpracovává data týkající se důvěry k vybraným institucím veřejného života, důvěra v soudy (52%) ještě převážila nad jejich nedůvěrou (44%).²⁶⁴ Nedůvěra v soudnictví může plynout právě z výše popsané představy, že soudce je absolutně neodpovědný. Není tomu tak. Nevhodným chováním, a to

²⁶³ viz např. v diskuzích <http://domaci.ihned.cz/c1-64222160-ministr-pelikan-soudce-ktery-pustil-utocnici-ze-zdaru-by-mel-byt-potrestan#disqus> , http://tn.nova.cz/clanek/ministr-potrestejte-soudce-ktery-pustil-vrazedkyni-ze-zdaru.html#g_489433

²⁶⁴ TUČEK, Milan. *Důvěra k vybraným institucím veřejného života – září 2016* [online]. cvvm.soc.cas.cz, 14. října 2016 [cit. 22. prosince 2016]. Dostupné na <<http://cvvm.soc.cas.cz/politicke-ostatni/duvera-k-vybranim-institucim-verejneho-zivota-zari-2016>>.

dokonce i mimo výkon soudcovské funkce, tedy i mimo budovu soudu a v záležitostech, které se vůbec netýkají soudnictví, se může dopustit kárného provinění. Zákon přikazuje soudci vykonávat svou funkci svědomitě a v soukromém životě se chovat tak, aby neohrožoval důvěru veřejnosti v soudnictví. Zde jsou pomyslné nůžky zákona dostatečně široce otevřeny, aby udržely justici nezávislou.

S tím souvisí třetí kapitola a etické chování soudce. U nás se sice různé profesní skupiny zavazují k dodržování etických kodexů, soudce nevyjímaje, jejich dodržení však nelze vymáhat. Částečně je vynucuje kárný soud, ale jeho pravomoc sahá pouze tam, kde mu to dovolí zákonná úprava. A protože etická pravidla jsou zakomponována v zákoně jen z části, je prakticky nemožné soudce postihovat za neetické chování. V této oblasti by byla možným východiskem spolupráce moci soudní a zákonodárné na jakémsi postupném rozvíjení etických kodexů, které by sice mohly zúžit soudcovskou nezávislost, zároveň by ale vytvořily pro soudce takové prostředí, že se bude moci již dopředu svých případných chyb vyvarovat.

Ve čtvrté kapitole jsem došla k závěru, že kárné řízení je v jistém smyslu vnitrostavovská kontrola, kterým soudnictví samo kontroluje, zda si zachovává svou nezávislost. V případě jejího narušení má pravomoc moc soudní, jakož i výkonná v osobě prezidenta republiky a ministra spravedlnosti, soudce obvinít z porušení jeho povinností. Obsah obvinění, tzv. kárné žaloby, musí být jasně vymezen a obviněný soudce má právo na spravedlivě vedený proces.

Mezi prvky, které mají takový proces zajistit, patří nezávislost kárného soudu, kterým je Nejvyšší správní soud. I přes veškeré debaty o tom, zda lze kárný senát, složený ze tří soudců, z nichž pouze jeden je soudcem právě Nejvyššího správního soudu, a tří dalších právníků, mám za to, že výsledkem této debaty nemůže být jiná odpověď, než ano. I když o kárných senátech nehovoří ani Ústava ani soudní řád správní, podléhají pravomocem předsedy Nejvyššího správního soudu, který má na starost losování jednotlivých členů, kárné senáty rozhodují v sídle a jménem Nejvyššího správního soudu a fakt, že ostatní členové senátu nejsou soudci Nejvyššího správního soudu, pouze posiluje jeho nezávislost. Palčivou otázkou, týkající se nezávislosti kárného soudu je nemožnost odvolání se proti jeho rozhodnutí. Domnívám se, že pokud má každý právo na spravedlivý proces, jehož součástí je možnost přezkumu rozhodnutí, měl by toto právo mít zajištěné také soudce. Ne však tehdy, bude-li úkolem kárného soudu projednávat a řešit „pracovní poklesky“ soudců, jako jsou například průtahy v řízení. O odvolání by bylo vhodné uvažovat teprve v případě, že by se kárné senáty staly skutečně jakýmsi etickým soudem. Pak by neposuzovaly otázky jako existenci a neexistenci průtahů, ale nastavení etických hranic a to už jsou témata natolik subjektivní, že by soudce měl mít možnost posouzení odsouzení ještě vyšší instancí.

Dnes je jedinou možností soudce podání ústavní stížnosti, tu ale soudci využívají velmi málo, doposud ve 14 ze 192 rozhodnutých žalob. Domnívám se, že to svědčí o sebereflexi soudců, kteří jsou schopni v průběhu kárného řízení uznat svá pochybení a přijmout sankci, která je jim uložena.

Touto otázkou se zabývala i tzv. skupina GRECO. Zhodnotila nastavený systém kárných řízení jako dobře fungující a složení kárného soudu za přiměřené svému účelu, tedy efektivní a zároveň dostačující k vedení spravedlivého procesu se soudci. Jedinou poznámkou vůči kárnému řízení byla nemožnost odvolání se proti rozhodnutí. Zpráva přímo netvrdí, že by šlo o odepření spravedlnosti, jen závěrem doporučuje znovuotevření této otázky.²⁶⁵ Ostatně pomyslná dvířka si pootevřel i Ústavní soud v posledním rozhodnutí, když zcela nevyločil opětovné projednání této otázky v budoucnu.

Přímým zásahem do nezávislosti soudce spočívající v jeho neodvolatelnosti je uložení kárného opatření v podobě odvolání z funkce. Takto tvrdý trest byl použit ve 4 z 90 uložených kárných opatření. Nejčastěji byl soudcům snižován plat, v celkem 53 případech. I když to může vypadat banálně, pokud je měsíční plat soudce například 70.000,-Kč a je mu snížen o pouhých 10% na půl roku, přijde tak o 42.000,-Kč.

Bohužel musím konstatovat, že nelze analyzovat, zda jde o systém skutečně efektivní. I když jakási sebereflexe justice se dá zaznamenat v jednotlivých kárných rozhodnutích, není možné říci, zda každý soudce převezme odpovědnost za kárné provinění, protože ne každé provinění je žalováno. Z rozhodnutí kárného soudu, kde je vždy uveden i obsah kárného návrhu, lze vyčíst určitou zdrženlivost kárných navrhovatelů, pokud jde o otázky dosud neřešené. Nejčastěji je proto žalována nečinnost a průtahy v řízení, neboť tam jsou si kární navrhovatelé v určitém směru jistí, že jde o kárné provinění, mohou se opřít o konkrétní lhůtu, kterou soudce promeškal.

Kárný soud dosud rozhodl 192 věcí a vinu konstatoval v 96 případech. Domnívám se, že to zcela vyvrací možnou hypotézu o tom, že soudci budou se soudci kolegiální a budou rozhodovat spíše v jejich prospěch. K úplnému zproštění obvinění došlo pouze ve 27 případech.

V poslední kapitole uvádím rozhodnutí, jež demonstrují fungování kárného řízení, způsob ukládání trestů a svým způsobem i postoj kárně obviněných a někdy i vinných soudců. Ne všichni soudci jsou totiž schopni sebereflexe a kromě ústavní stížnosti využívají i možnost

²⁶⁵ Fourth Evaluation round. Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors. Evaluation Report. Czech republic, adopted by GRECO at its 72th Plenary Meeting, Strasbourg, 27 June – 1 July 2016. Dostupné na http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/default_en.asp, bod 136

žaloby k ESLP. Z českého soudního prostředí zde dosud nebyl žádný takový případ projednán, pokud tomu tak bude, domnívám se, že takové rozhodnutí bude mít na kárná řízení velký vliv. ESLP se téměř jistě vyjádří i k otázce jednoinstančnosti kárného řízení.

V úvodu je naznačeno, jak vypadá a funguje justice, pokud podléhá příkazům jiných státních mocí. Nemůže rozhodovat spravedlivě, pokud rozhoduje podle vůle vládců. Kárné řízení, přestože může dělat dojem, že soudcovskou nezávislost spíše limituje a oslabuje, ji naopak chrání. Chrání ji, protože dává soudci jistotu, že nikdo jiný, kromě zákonem vymezených osob, zákonným způsobem, nebude posuzovat jeho chování a trestat jej, pokud udělá chybu. Domnívám se, že je tento systém ochrany momentálně nastaven, vzhledem ke společenskému vývoji, vhodně. Zejména pokud jde o onu vnitřní ochranu. Od tzv. sankční novely napadlo celkem 202 kárných žalob, z nichž 170 podali předsedové soudů. Záruku nezávislosti soudce pak poskytuje také nezávislý a nestranně vedený proces. Kárné řízení tak, jak je v zákoně nastaveno a v praxi vykonáváno, je velmi vhodným prostředkem k ochraně soudcovské nezávislosti.

Má i svá slabá místa, mezi které patří například nedostatek závaznosti etických kodexů soudců. V této oblasti jde o dlouhodobý vývoj, který se může posunout dále teprve až společnost a soudcovská profese sama pochopí jejich nutnost a to, že nemusí znamenat jejich omezení.

Vedle nedostatku spočívajícím v nepřesně vymezených kárných deliktech, vnímám jako problematickou oblast zásahu moci výkonné. Prezident republiky mezi kárnými žalobci dosud vůbec nefiguruje, potom rozšíření jeho aktivní legitimace nemělo praktické dopady. Naopak ministr spravedlnosti svou aktivní legitimaci využil ve 27 věcech, z nichž pouze třikrát byl soudce uznán vinným. V ostatních případech bylo řízení zastaveno nebo došlo ke zproštění obvinění. Tyto počty dle mého názoru svědčí o nadužívání pravomoci k podání žaloby a přílišném zásahu do nezávislosti soudců. Při zajišťování ochrany moci soudní před ostatními státními mocemi je slabým místem, kdy lze pomocí kárné žaloby zasáhnout velmi citelně do nezávislosti justice. Jak je demonstrováno na případech, popsanych v šesté kapitole, může být postavení ministra snadno použito k narušení soudcovské nezávislosti. Navíc ministr spravedlnosti není hlavou moci soudní, jak by se mohlo zdát. Dle mého názoru postačí, pokud aktivní legitimace zůstane v rukou prezidenta republiky, jakožto moci výkonné a namísto ministra spravedlnosti by se kárným žalobcem stala osoba stojící na vrcholu soudní moci, což je nadále otázkou dlouho diskutované soudcovské rady.

Bibliografie

Monografie, komentáře

- CARDOZO, Benjamin. *The Nature of the Judicial Process*. New Haven: Yale University press, 1921. 180 s.
- FRUMAROVÁ, Kateřina. *Ochrana před nečinností veřejné správy*. Praha: Leges, 2012. 360 s.
- JANKOVSKÝ, Jiří. *Etika pro pomáhající profese*. Praha: TRITON, 2003, 223 s.
- KOCOUREK, Jiří. *Zákon o soudech a soudcích: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2015, 472 s.
- KOPA, Martin. *Neslučitelnost výkonu funkce s jinými funkcemi a činnostmi*. Praha: Linde, 2012. 132 s.
- KRSKOVÁ, Alexandra. *Etika právnického povolania*. Bratislava, Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty UK, 1994. 129 s.
- BOBEK, Michal, MOLEK, P., ŠIMÍČEK, V. (eds.). *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví*. Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita: Brno, 2009, 1008 s.
- KÜHN, Zdeněk. *Aplikace práva soudcem v éře středoevropského komunismu a transformace. Analýza příčin postkomunistické právní krize*. Praha: C. H. Beck, 2005, 201 s.
- MACKOVÁ, Alena. *Nezávislost soudců*. Praha: Vodnář, 1998. 68 s.
- MOLITERNO, James, HARRIS, George. *Global Issues of Legal Ethics*. Thomson/West, 2007. 240 s.
- Ottův slovník naučný*. Devatenáctý díl. Praha: J. Otto, 1902. s. 327. (autor neznámý)
- REMIŠOVÁ, Alena, TRENČIANSKÁ, Elena. *Etika a morálka. Teória a realita*. Bratislava: Edícia Economics, 2012, 272 s.
- RYCHETSKÝ, Pavel a kol. *Ústava České republiky: Ústavní zákon o bezpečnosti České republiky: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2015, 1224 s.
- SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky, komentář*. Praha: C.H.Beck, 2007, 960 s.
- SLÁDEČEK, Vladimír a kol. *Ústava České republiky. 2. vydání*. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2016, s. 1320.
- SLÁDEČEK, Vladimír. *Obecné správní právo*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013, 500 s.
- SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo*. Praha: Akademie věd České republiky, Ústav státu a práva, 2010, s 432.

SOKOL, Jan. *Malá filosofie člověka: a Slovník filosofických pojmů*. 6., přeprac. vyd., ve Vyšehradu 4. Praha: Vyšehrad, 2010, 368 s.

WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2012, 931 s.

ZOULÍK, František. *Soudy a soudnictví*. Praha: C.H. Beck, 1995, XI, 268 s.

Sborníky

BOBEK, Michal. *Odpovědnost a disciplína soudce (v přerodu?)*. In Prístup k spravodlivosti– Bariéry a východiska. Zodpovednosť sudcu: Sudcovská etika a disciplinárna zodpovednosť. Pezinok 2011, s. 21-32.

FREMR, Robert. Úvahy a podněty k zamyšlení. *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 15.

FRIEDEL, Tomáš, URBAN, Michal. Zpráva z mezinárodní odborné konference „Profesní etika právníků – Quo vadis?“, která se uskutečnila ve dnech 6. a 7. května 2011 na Právnické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. *Právník*. 2011, roč. 150, č. 9, s. 940.

ČERNÝ, Petr. Výtka soudci a státnímu zástupci. *Právní rozhledy*. 2014, č. 23-24, s. 835-838

KOSÁŘ, David. *Reflexe fungování kárného soudnictví v České republice*. In Prístup k spravodlivosti– Bariéry a východiska. Vybrané aspekty disciplinárneho súdництва. Pezinok 2013, s. 13-16.

ENCJ WORKING GROUP, *Judicial Ethics Report 2008-2009*, 24 s.

LANGÁŠEK, Tomáš. Dva vybrané problémy justice a možnosti jejich řešení. *Česká justice- otázka správy a nezávislosti*. Praha: Transparency International-Česká republika, 2010, s. 182, 183.

SCHORM, A., Vít. *Právo na přiměřenou délku řízení podle Evropské úmluvy o lidských právech*. In Kancelář veřejného ochránce práv. Nečinnost ve veřejné správě. Brno: 2012, s. 28-29

ŠKOP, Martin. *Vázanost soudců a nezávislost justice*. In BERÁNEK, Stanislav (vedoucí projektu). *Česká justice – otázky správy a nezávislosti*. Praha, 2010, s. 203-204.

ŠTIČKA, Michal. *Aplikace etických postupů v soudním systému ČR*. [online]. Transparency International, 2007 [cit. 28. 7. 2016]. Dostupné na < <http://transint.xred.cz/aplikace-etickyh-postupu-soudnim-systemu-cr/> >.

Odborné články

BAXA, Josef. Osobnost soudce vnějším pohledem. *Soudce*, 2012, roč. 14, č. 11-12, s. 26.

BLAŽEK, Pavel. Osobnost soudce vnějším pohledem. *Soudce*, 2012, roč. 14, č. 11-12, s. 28.

- BOBEK, Michal. Odpovědnost a disciplína soudce (v přerodu?). *Právní rozhledy*, 2011, č. 14, s. 502.
- FRIEDEL, Tomáš. Ještě o kárném řízení advokátů, soudců a státních zástupců. *Bulletin advokacie*. 2015, č. 10, s. 49.
- KOPA, Martin. Profesionální etika v české právní praxi a právním vzdělávání, aneb měla by profesionální etika být povinnou součástí právnických studií? *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2013, č. 1, s. 21-27.
- KRSKOVÁ, Alexandra. Úvahy nad soudcovskou etikou. *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 10.
- KRSKOVÁ, Alexandra. Úvahy nad soudcovskou etikou. *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 10.
- KUČEROVÁ, Pavla. Nezávislost a odpovědnost soudců. *Právní rozhledy*, 2011, č. 10, s. 356.
- LANGER, Petr. Ještě jednou k problematice jmenování soudců, tentokrát ve světle rozsudku Nejvyššího správního soudu. *Právní rozhledy*, 2006, roč. 14, č. 13, s. 487.
- MATES, Pavel; ŠEMÍK, Karel. Nad důstojností soudcovského stavu. *Jurisprudence*. 2014, roč. 23, č. 2, s. 43.
- PIPKOVÁ, Hana, MAZANEC, Michal. Soudcovská imunita a kárná odpovědnost soudců. *Právní rozhledy*. 1999, č. 5, s. 278-283.
- RUBEŠ, Josef. O některých etických zásadách každodenní práce soudce a advokáta. *Bulletin advokacie*. 2003, č. 11-12, s. 19 – 30.
- SOKOL, Jan. Osobnost soudce vnějším pohledem. *Soudce*, 2012, roč. 14, č. 11-12, s. 35.
- VYKLICKÝ, Jan. Etika – od teorie k praxi (aneb „Dost bylo teorie, je čas jednat“). *Soudce*. 2006, roč. VIII, č. 3, s. 8.

Právní předpisy, důvodové zprávy

Důvodová zpráva k vl. návrhu zákona o řízení ve věcech soudců a státních zástupců, č. 7/2002

Důvodová zpráva k zákonu č. 314/2008 Sb.

Důvodová zpráva k zákonu č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích

vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 303/2002 Sb., o výběru a odborné přípravě justičních čekatelů a odborné justiční zkoušce právních čekatelů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Evropská úmluva o ochraně lidských práv ve znění Protokolů č. 11 a 14 s Protokoly č. 1, 4, 6, 7, 12 a 13

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
Zákon č. 412/1991 Sb., o kárné odpovědnosti soudců
Zákon č. 19/1970 Sb. o organizaci soudů a volbách soudců
Zákon č. 236/1995 Sb., o platu a dalších náležitostech spojených s výkonem funkce představitelů státní moci a některých státních orgánů a soudců
Zákon č. 258/1850 Ř. z.; tzv. organický zákon o soudních úřadech
Zákon č. 35/1970 Sb. o volbách soudců z lidu
Zákon č. 36/1957 Sb. o volbách soudců a soudců z lidu
Zákon č. 37/1957 Sb., o kárné odpovědnosti soudců lidových a krajských soudů
Zákon č. 38/1961 Sb. o místních lidových soudech
Zákon č. 62/1961 Sb. o organizaci soudů
Zákon č. 67/1950 Sb., o pracovních a platových poměrech soudců z povolání, prokurátorů a soudcovských čekatelů
Zákon č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (o soudech a soudcích)
Zákon č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů
Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
Zákon č. 500/2004 Sb., soudní řád

Internetové zdroje

48288. *Novela zákona má znovu umožnit odvolávání soudců* [online]. epravo.cz, 25. května 2007 [cit. 13. listopadu 2016]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/novela-zakona-ma-znovu-umoznit-odvolavani-soudcu-48288.html?mail>>.

Bílá kniha justice 2016, O soudcích, dostupná na

http://www.ceskatelevize.cz/ct24/sites/default/files/1772342-bila_kniha_justice.pdf,

<http://www.ceska-justice.cz/2016/06/pelikan-upravit-kapitolu-bile-knihy-o-soudcich/>

BÍLÝ, Martin. *Psychojustice* [online]. jinepravo.blogspot.cz, 10. ledna 2010 [cit. 30. 11.

2016]. Dostupné na <<http://jinepravo.blogspot.cz/2010/01/martin-bily-psychojustice.html>>.

Deontological (or „duty-based“) Ethics. [online]. Center for the Study of Ethics in the Professions. [cit. 1. 12. 2016]. Dostupné na <<http://ethics.iit.edu/teaching/deontological>>.

GOLIS, Ondřej. *Státní zástupce ukradl čokoládové berušky, i tak může zločince žalovat dál* [online]. Lidovky.cz [cit. 17. 8. 2016]. Dostupné na <<http://www.lidovky.cz/statni-zastupce->

ukradl-cokoladove-berusky-zlocince-i-tak-muze-zalovat-dal-1ti-/zpravy-domov.aspx?c=A130326_164146_In_domov_ogo.>.

<http://slovník-cizích-slov.abz.cz/web.php/slovo/etika>

KÁRNÁ ŘÍZENÍ OD MISS MONOKINI K ALHOHOLU V SÍNI [online]. cak.cz, [cit. 17. srpna 2016]. Dostupné na <<http://www.cak.cz/scripts/detail.php?id=1534>>.

Kárná žaloba na soudce Veselého: Pelikán chce jeho hlavu [online]. ceska-justice.cz, 12. března 2017 [cit. 22. března 2017]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2017/03/karna-zaloba-na-soudce-veseleho-pelikan-chce-jeho-hlavu/>>.

MALECKÝ, Robert. *At' kárné řízení postihne i soudce a státní zástupce, kteří rezignovali, navrhuje Pelikán.* [online]. Ceska-justice.cz, 6. 4. 2015 [cit. 11. 8. 2016]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2015/04/at-karne-rizeni-postihne-i-soudce-a-statni-zastupce-kteri-rezignovali-navrhuje-pelikan/>>.

MALECKÝ, Robert. *Soudce z kárné odpovědnosti vysvobodí jen smrt.* [online]. Ceska-justice.cz, 18. 4. 2015 [cit. 11. 8. 2016]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2015/04/josef-baxa-soudce-z-karne-odpovednosti-vysvobodi-jen-smrt/>>.

NOVÁK, Miroslav. *Je nás hodně nebo málo?* [online]. sucz.cz [cit. 24. 2. 2017]. Dostupné na <<http://www.sucz.cz/zpravy-a-stanoviska/slovo-soudce/762-je-nas-hodne-nebo-malo-.html>>.

Novela zákona o soudech a soudcích [online]. reformajustice.cz, [cit. 12. listopadu 2016]. Dostupné na <<http://www.reformajustice.cz/cz/novela-zakona-o-soudech-a-soudcich.html>>.

POVOLNÝ, David. *Nezávislý soudce je základem demokratického státu* [online]. online.muni.cz, 16. srpna 2012 [cit. 23. února 2017]. Dostupné na <<https://www.online.muni.cz/absolventi/3100-nezavisly-soudce-je-zakladem-democratickeho-statu>>.

PASEKOVÁ, Eva, ŠRÁMEK, Dušan. *Kauza Via Chem: Pelikán kárně žaluje českobudějovického soudce Veselého* [online]. ceska-justice.cz, 9. března 2017 [cit. 22. března 2017]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2017/03/kauza-via-chem-pelikan-karne-zaluje-ceskobudejovickeho-soudce-veseleho/>>.

PASEKOVÁ, Eva. *Kamil Kydalka podává na ČR stížnost u ESLP: Pokud se zavře pusa soudcům, zavře se za chvíli všem* [online]. ceska-justice.cz, 11. listopadu 2016 [cit. 11. listopadu 2016]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2016/11/kamil-kydalka-podava-na-cr-stiznost-u-eslp-pokud-se-zavre-pusa-soudcum-zavre-se-za-chvili-vsem/>>.

PASEKOVÁ, Eva. *Soudce Zbránek ve své stížnosti k ÚS: Za návštěvu veřejného domu soudce kárně stíhán není, za psaní článků o migrantech ano* [online]. ceska-justice.cz, 11. října 2016 [cit. 5. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2016/10/soudce-zbranek->

ve-sve-stiznosti-k-us-za-navstevu-verejneho-domu-soudce-karne-stihan-neni-za-psani-clanku-o-migrantech-ano/>.

POVOLNÝ, David. *Nezávislý soudce je základem demokratického státu* [online]. online.muni.cz, 16. srpna 2012 [cit. 23. února 2017]. Dostupné na <https://www.online.muni.cz/absolventi/3100-nezavisly-soudce-je-zakladem-democratickeho-statu>.

SAMKOVÁ, Klára. Jaký by měl být soudce? [online]. zrcadleni.cz, 12. 8. 2014 [cit. 18. července 2016]. Dostupné na <http://www.zrcadleni.cz/jaky-by-mel-byt-soudce/>.

Senát č. 16 – Kárný senát ve věcech soudců. [online]. nssoud.cz, 2.6. 2016 [cit. 4. července 2016]. Dostupné na http://www.nssoud.cz/main.aspx?cls=art&art_id=769&menu=292.

ŠIMÁČKOVÁ, Kateřina. *Jak vybírat ty správné soudce* [online]. simackova.cz [cit. 30. 11. 2016]. Dostupné na http://www.simackova.cz/index.php?option=com_content&task=view&id=22&Itemid=34.

ŠRÁMEK, Dušan. *Odůvodnění rozsudku podle kárného senátu NSS: Tripes nevyargumentoval svůj právní názor* [online]. ceska-justice.cz, 17. března 2017 [cit. 22. března 2017]. Dostupné na <http://www.ceska-justice.cz/2017/03/oduvodneni-rozsudku-podle-karneho-senatu-nss-tripes-nevyargumentoval-svuj-pravni-nazor/>.

TUČEK, Milan. *Důvěra k vybraným institucím veřejného života – září 2016* [online]. cvvm.soc.cas.cz,

14. října 2016 [cit. 22. prosince 2016]. Dostupné na <http://cvvm.soc.cas.cz/politicke-ostatni/duvera-k-vybranim-institucim-verejneho-zivota-zari-2016>.

diskuze k článkům viz <http://domaci.ihned.cz/c1-64222160-ministr-pelikan-soudce-ktery-pustil-utocnici-ze-zdaru-by-mel-byt-potrestan#disqus>, http://tn.nova.cz/clanek/ministr-potrestejte-soudce-ktery-pustil-vrazedkyni-ze-zdaru.html#g_489433

křik v jednacích síních: <http://www.justicetv.eu/hrisnici/hrisnici.htm>

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

rozsudek ESLP ze dne 5. 2. 2009, č. 22330/05, Olujic proti Chorvatsku

rozsudek ESLP ze dne 20. 11. 2012, č. 58688/11, Harabin proti Slovensku

rozsudek ESLP ze dne 9. 1. 2013, č. 21722/11, Oleksandr Volkov proti Ukrajině

rozsudek ESLP ze dne 7. 1. 2016, č. 56381/09 a 58738/09, Jakšovski a Trifunovski proti Makedonii

rozsudek ESLP ze dne 7. 1. 2016, č. 48783/07 Gerovska Popčevska proti Makedonii

rozsudek ESLP z 19. prosince. 2010, Özpinar proti Turecku, stížnost č. 20999/04
rozsudek ESLP ze dne 26. dubna 1979, č. 6538/74, Sunday Times proti Spojenému království
(č.1)
rozsudek ESLP ze dne 10. února 2009, č. 14939/03, Zolothukin proti Rusku

Judikatura Ústavního soudu

nález Ústavního soudu ČR ze dne 29. září 2010, sp.zn. Pl. ÚS 33/09, Odlišná stanoviska
podle § 14 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů
nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. listopadu 2016, sp.zn. II. ÚS 2490/15
nález Ústavního soudu ze dne 1. ledna 2009, sp.zn. I. ÚS 1922/09
nález Ústavního soudu ze dne 12. dubna 2007, sp.zn. I.ÚS 603/06
nález Ústavního soudu ze dne 15. června 2016, sp.zn. I. ÚS 2769/15
nález Ústavního soudu ze dne 15. května 2012, sp.zn. Pl. ÚS 23/09
nález Ústavního soudu ze dne 18. června 2002, sp.zn. Pl.ÚS 7/02
nález Ústavního soudu ze dne 20. dubna 2004, sp.zn. IV. ÚS 36/04
nález Ústavního soudu ze dne 21. srpna 2008, sp.zn. III. ÚS 1076/07
nález Ústavního soudu ze dne 28. dubna 2005, sp. zn. Pl. ÚS 60/04
nález Ústavního soudu ze dne 28. ledna 2008, sp.zn. III. ÚS 1076/07
nález Ústavního soudu ze dne 5. září 2016, sp.zn. I. ÚS 2617/15
nález Ústavního soudu ČR ze dne 8. listopadu 2016, sp.zn. II. ÚS 2490/15
usnesení Ústavního soudu ze dne 12. června 2008, sp. zn. III. ÚS 3034/07
usnesení Ústavního soudu ze dne 16. listopadu 2011, sp.zn. I. ÚS 2420/2011
usnesení Ústavního soudu ze dne 5. června 2001, sp.zn. IV. ÚS 134/01
usnesení Ústavního soudu ze dne 6. března 2013, sp. zn. IV. ÚS 753/2011
usnesení Ústavního soudu ze dne 20. února 2001, sp. zn. Pl. ÚS 41/2000

Judikatura Nejvyššího správního soudu

rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 1. září 2010, sp. zn. 11 Kseo 1/2010
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 11. června 2009, sp.zn. 13 Kss 1/2009
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 11. června 2015, sp.zn. 16 Kss 7/2014
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 11. února 2016, sp. zn. 16 Kss 4/2015
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 11. února 2016, sp.zn. 16 Kss 3/2015
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 13. září 2012, sp.zn. 12 Ksz 10/2012
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 14. prosince 2010, sp. zn. 13 Kss 6/2010

rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 14. září 2010, sp.zn. 13 Kss 2/2010
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 15. února 2017, sp.zn. 16 Kss 5/2016
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 16. června 2016, sp.zn. 16 Kss 1/2016
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 16. května 2012, sp. zn. 11 Kss 13/2011
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. března 2011, sp. zn. 13 Kss 9/2010
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 18. února 2015, sp. zn. 13 Kss 6/2014
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 19. června 2015, sp.zn. 16 Kss 2/2015
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 19. listopadu 2014, sp. zn. 13 Kss 4/2014
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 20. června 2013, sp.zn. 16 Kss 2/2013
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 20. května 2015, sp.zn. 13 Kss 1/2015
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 22. června 2011, sp.zn. 11 Kss 11/2009
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 22. května 2014, sp.zn. 16 Kss 12/2013
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 23. dubna 2014, sp. zn. 13 Kss 1/2014
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. Kss 8/2009
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 25. června, sp.zn. 11 Kss 1/2015
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 27. června. 2013, sp.zn 13 Kss 5/2013
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 3. října 2013, sp. zn. 16 Kss 8/2013
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 3. října 2013, sp.zn. 16 Kss 8/2013
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 4.dubna.2012, sp.zn. 11 Kss 4/2011
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 6. června 2016, sp.zn. 11 Kss 6/2015
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 9. dubna 2015, sp.zn. 11 Kss 7/2014
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 27. dubna 2006, sp.zn. 4 Aps 3/2005
rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 21. května 2008, sp.zn. 4 Ans 9/2007

Judikatura Nejvyššího soudu

rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 19. listopadu 2014, sp.zn. 13 Kss 4/2014
rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 10. června 1998, sp. zn. Skno1/98
rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. května 2008, sp. zn. 1 Skno 5/2008
rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 21. června 2006, sp. zn. 1 Skno 2/2006
rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 24. ledna 2007, sp. zn. 1 Skno 14/2006
rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. srpna 2005, sp. zn. 1 Skno 6/2005
rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. listopadu 2001, sp. zn. 8/2001
rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 3. prosince 2008, sp. zn. 1 Skno 18/2008
rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 4. dubna 2016, sp. zn. 21 Cdo 2868/2012

rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 5. listopadu 2008, sp. zn. 1 Skno 13/2008
rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 6. února 2007, sp. zn. 1 Skno 17/2006
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. února 2015, sp.zn. 3 Tz 58/2014
usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2002, sp. zn. 11 Tcu 67/2002

Ostatní judikatura

usnesení Krajského obchodního soudu v Brně ze dne 29. 11. 2007, sp. zn. 29 Ca 188/2007
rozhodnutí kárného senátu Vrchního soudu v Praze jakožto odvolacího soudu sp. zn. Ds
9/2000 ze dne 23. listopadu 2000 (nepublikováno), cit. dle článku FRIEDEL, Tomáš. Ještě o
kárném řízení advokátů, soudců a státních zástupců. *Bulletin advokacie*. 2015, č. 10, s. 49.
rozhodnutí Krajského soudu v Plzni, sp. zn. Spr 2131/90

Ostatní zdroje

články soudce Zbránka <http://pravyprostor.cz/zprava-o-putovani-do-nemec/> a
<http://pravyprostor.cz/dopis-dezorientovaneho-bezence/> [oba cit. dne 5. 12. 2016]

etické kodexy <http://www.isaca.org/certification/code-of-professional-ethics/pages/default.aspx> , <https://www.aat.org.uk/about-aat/professional-ethics> ,
<http://www.skanska.cz/cz/o-nas/nas-eticky-kodex/>, Etický kodex úředníků a zaměstnanců
veřejné správy
(http://www.cuzzs.cz/userfiles/documents/Legislativa/Eticky_kodex_uredniku_a_zamestnancu_verejne_spravy.pdf), Etický kodex Policie České republiky
(<http://www.policie.cz/clanek/eticky-kodex-policie-ceske-republiky.aspx>)
Zásady etického chování právníků. *Kriminalistika*. 1999, roč. 4. Archiv dostupný na
<http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3D%3D>; Zásady
etického chování právníků, dostupné na
<http://www.jednotaceskychpravniku.cz/images/pdf/ZasadyEtickehoChovaniPravniku.pdf>
The Bangalore Principles of Judicial Conduct, 2002 [online]. unodc.org [cit. 15. září 2016].
Dostupné na
<http://www.unodc.org/pdf/crime/corruption/judicial_group/Bangalore_principles.pdf>
Etické zásady chování soudce soudce [online]. soudci.cz,[cit. 15. září 2016]. Dostupné na
<<http://www.soudci.cz/o-nas/eticke-zasady-chovani-soudce.html>>.

Etické zásady chování soudce [online]. eticky-kodex.cz, 14. dubna 2011 [cit. 15. září 2016]. Dostupné na <<http://www.eticky-kodex.cz/eticke-zasady-chovani-soudce/>>.

Fourth Evaluation round. Corruption prevention in respect of members of parliament, judges and prosecutors. Evaluation Report. Czech republic, adopted by GRECO at its 72th Plenary Meeting, Strasbourg, 27 June – 1 July 2016. Dostupné na http://www.coe.int/t/dghl/monitoring/greco/default_en.asp, bod 136

Hledání optimálního modelu (samo)správy soudnictví v České republice, ze dne 22. srpna 2008, č.j. D-202/2008/ODA

rozvrh práce OS Opava dostupný na

<http://portal.justice.cz/justice2/soud/soud.aspx?o=156&j=166&k=6577&d=346411>

seminář Nejvyššího správního soudu ze dne 9. listopadu 2016, Kárná judikatura ve věcech soudců a státních zástupců

Veřejná jednání [online]. nssoud.cz [cit. 22. března 2017]. Dostupné na <http://www.nssoud.cz/main2col.aspx?cls=VerejneJednaniList&vej_id=2895>

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá soudcovskou nezávislostí a jedním z prvků její ochrany, kterým je kárné řízení. Je rozdělena celkem do 6 kapitol. V první kapitole je vymezena soudcovská nezávislost a obsahuje různé nástroje k její ochraně. Pomocí rozboru fungování kárného řízení hledám jeho hlavní funkci. Třetí kapitola je věnována souvislosti kárné odpovědnosti soudců s profesní etikou. V České republice mají své etické kodexy sice své místo, dosud však žádný z nich není právně závazný. I přesto, že právníci často vyslovují názor, že kárný soud je především soudem etickým. V následujících kapitolách se zabývám kárným řízením z procesněprávního i hmotněprávního hlediska. Analyzuji jeho funkčnost a případné nedostatky. Poslední, šestá kapitola je věnována nashromážděným statistickým datům z kárného soudu od roku 2008, kdy se jediným kárným soudem stal Nejvyšší správní soud České republiky.

Abstract

This thesis deals with the independence of judges and with disciplinary proceeding which is one of the ways of protection of independence. It is divided into 6 chapters. In the first chapter there is a description of independence of judges and there are various instruments to protect it. By analysing the functioning of disciplinary proceeding I look for its main aim. The third chapter is devoted to link between judges responsibility and professional ethics. In The Czech republic ethic code is used but none of them is legally binding, yet. Even though lawyers usually say that disciplinary court is mainly court of ethics. In following chapters I deal with disciplinary proceeding from procedural and substantive point of view. I analyse its functioning and potential imperfections. The last, sixth chapter is devoted to gathered statistical data from disciplinary court from 2008 when the Highest administrative court of The Czech republic became the only disciplinary court.

Klíčová slova

Soudcovská nezávislost, Zákon o soudech a soudcích, Zákon o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, Kárné řízení, Kárné provinění, Kárné opatření, Soudcovská etika, Etický kodex.

Key words

Independence of judges, Law on courts and judges, Law on proceeding concerning judges, prosecutors and bailiffs, Disciplinary proceeding, Disciplinary offence, Disciplinary measures, Ethics of judges, Code of ethics.